

แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์
ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ

โดย

พลตำรวจโท โสภณรัชต์ สิงหารุ
นายแพทย์ใหญ่ (สบ 8)
โรงพยาบาลตำรวจ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตำรวจโท โสภณรัชต์ สิงหารุ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

พลโท

(พิสัมพันธ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของ
โรงพยาบาลตำรวจ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตำรวจโท โสภณรัชต์ สิงหจากรุ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 62

ในสถานการณ์ปัจจุบันภาวะภัยพิบัติหรือสาธารณภัย ทั้งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และจากธรรมชาติเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวมักจะมีผู้ประสบภัยจำนวนมากที่ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตประกอบกับบุคลากรทางการแพทย์ยังไม่เพียงพอกับปริมาณผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วย การบริหารจัดการจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการเผชิญเหตุของทีมแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉินโดยการบัญชาการเหตุการณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสั่งการ ควบคุม ประสานงานของแต่ละหน่วยงานในการจัดการในภาวะฉุกเฉินเพื่อให้สามารถปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความปลอดภัยสูงสุด

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการบัญชาการเหตุ ระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการ และค้นหาแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน โดยดำเนินการ วิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ตั้งแต่ การรวบรวมข้อมูลการจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล และการนำผลการศึกษาจากข้อมูลที่มีมาประมวล ทำการสังเคราะห์ หาข้อสรุป

ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ผ่านการรวบรวม และวิเคราะห์พบปัญหาในการบริหาร จัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินในด้านพื้นที่ให้บริการ ด้านบุคลากรทางการแพทย์ที่ บรรลุใหม่ ด้านการยึดติดกับวิธีการ และกรอบความคิดเดิม ด้านการประสานงานด้านการสื่อสารอย่าง ทัวถึง และด้านการรายงานเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจที่ยังขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ แนวทางแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการ ควรการสร้างบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เพียงพอใน ทุกพื้นที่ เสริมสร้างทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน พัฒนาระบบการ ติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพในระดับสูงเพื่อเชื่อมโยงการปฏิบัติการเผชิญเหตุ ตลอดจนการพัฒนา ระบบปฏิบัติการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ได้มาตรฐานสากลอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่ว ประเทศ

Abstract

Title Guidelines for managing medical emergencies in police hospitals.
Field Strategic
Name Pol.Lt.Gen. Sopnarush Singhajaru **Course** NDC **Class** 62

In the current situation, disaster or public disaster both caused by human actions and from nature when this happens, many sufferers are injured, ranging from mild to severe. In addition, the number of medical personnel is insufficient with the number of injured or sick. Management is a key factor in the coping success of the medical team in an emergency situation, the incident command is a tool used to direct, control, coordinate each agency to manage emergencies to be able to effectively protect life, property and the environment And ensuring maximum safety.

This research is a qualitative research. The objective is to transcribe the bombing command at the Erawan Shrine of the Police Hospital. Study the factors of success in management and find guidelines for managing medical events in emergencies. By conducting research according to the qualitative research methodology from data collection, data organization data analysis and using the results of the study from the available data do a synthesis to draw conclusions.

Research results the researcher has used the information that has been collected and analyzes the problems in the management of medical emergencies in the service area and In the field of new medical personnel side of adherence to method and the original concept in the coordination of communication thoroughly and reporting on the completion of the mission that is still incomplete. Management solutions should be able to create adequate expertise in medical personnel in all areas, build the personal skills necessary to perform an emergency job, develop a communication system of high quality to link incident response operations. As well as developing the medical operating system in an emergency to meet international standards and equal across the country.

คำนำ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านการแพทย์ และทีมปฏิบัติการเฉพาะกิจให้มีมาตรฐานเพื่อรองรับการปฏิบัติการด้านการแพทย์ในภาวะปกติ และภาวะฉุกเฉินได้อย่างพอเพียง เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล ระบบจัดการข้อมูล และการติดตามประเมินสถานการณ์ที่รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน ถูกต้องเหมาะสม เชื่อถือได้ ซึ่งจะเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงพัฒนา การบริหารจัดการเพื่อรองรับการเผชิญเหตุภัยพิบัติหมู่ของโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งผลการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปใช้หรือประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดแนวคิดที่เหมาะสมในการวางระบบงาน ตลอดจนเกิดแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนางานวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยหวังว่าเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและผู้ที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้าทุก ๆ ท่าน ซึ่งจะได้นำความรู้จากงานวิจัยฉบับนี้ไปเพิ่มพูนความรู้ และต่อยอดเพื่อให้เกิดการบูรณาการกับระบบงานอื่น ๆ ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

พลตำรวจโท

(โสภณรัชต์ สิงหารุ)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เกิดจากความกรุณาและอนุเคราะห์ของผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้เกียรติมาร่วมรับฟังการแถลงผลเอกสารวิจัย ตลอดจนได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เอกสารวิจัยมีครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายใน และภายนอกหน่วยงานโรงพยาบาลตำรวจ ที่ได้สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินโดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. พันตำรวจเอกชนะ จงโชคดี ตำแหน่ง นายแพทย์ (สบ4) กลุ่มงานศัลยกรรมโรงพยาบาลตำรวจ
2. พันตำรวจโทหญิงชลอริญชย์ ทวีบุญยทินสิริ ตำแหน่ง พยาบาล (สบ3) โรงพยาบาลตำรวจ
3. พันตำรวจโทหญิงณัชชา ธนกิจสมบัติ ตำแหน่ง นายแพทย์ (สบ3) กลุ่มงาน ผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลตำรวจ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิญ ชวิณณ์ ศรีสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อดีตรองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. นายนิมิตร ลีมีรัตน์ อดีตผู้ช่วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตคลองเตย และเขตวัฒนา
สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้ สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เข้ามาศึกษา และหากมีข้อบกพร่องใด ๆ เกิดขึ้น ผู้วิจัยขออภัยแต่เพียงผู้เดียวและยินดีรับฟังคำแนะนำจากทุกท่าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยในอนาคตต่อไป

พลตำรวจโท

(โสภณรัชต์ สิงหารุ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข พ.ศ 2561-2565	7
แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558	8
แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	16
แผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) 18 พ.ศ. 2558	30
แนวคิดพื้นฐานของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS)	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
กรอบแนวคิดของการวิจัย	51
สรุป	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน	53
ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข (Public Health Emergency Incident Command System: PHEICS)	53
แนวทางการปฏิบัติงานตามระบบบัญชาการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ และสาธารณสุข	56
การบริหารวิกฤตการณ์ขั้นสูง	67
การบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ	78
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ	
เหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ	82
วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณ	82
วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT)	83
การสัมภาษณ์	84
วิเคราะห์การสัมภาษณ์	86
แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน	86
ปัจจัยความสำเร็จของทีมแพทย์โรงพยาบาลตำรวจ	87
สรุป	88
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	89
สรุป	89
ข้อเสนอแนะ	90
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	95
ประเด็นคำถามสัมภาษณ์	96
ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
3 - 1	โครงสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์ สาธารณภัย	55
3 - 2	การจัดลำดับขั้นของการสั่งการ ในการเผชิญเหตุ Incident Command ให้สอดคล้องตามพื้นที่	56
3 - 3	การกันจัดแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน	59
3 - 4	สัญลักษณ์บอกระดับความรุนแรง	60
3 - 5	จำแนกผู้เจ็บป่วยตามระดับความรุนแรงด้วยTriage card	62
3 - 6	การคัดแยก ตาม Triage sieve card	63
3 - 7	องค์กรและบทบาทของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (ICS. Organization and Role)	67
3 - 8	องค์กรย่อยที่มารวมกัน (Modular Organization)	67
3 - 9	ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Methods of Incident Command System)	68
3 - 10	การบัญชาการเดี่ยว (Single Command)	68
3 - 11	องค์กรที่ปฏิบัติงานรับมือเหตุการณ์ (Incident Operations Organization)	70
3 - 12	ศูนย์ปฏิบัติการบริหารวิกฤตการณ์หรือศูนย์ปฏิบัติการสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operations Center: EOC.)	71
3 - 13	ทีมงานบริหารวิกฤตการณ์ /ทีมงานบริหารจัดการสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management Team)	71
3 - 14	ระบบการสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ	72
3 - 15	โครงสร้างการบัญชาการและการควบคุมเหตุการณ์ในท้องถิ่น (Example: Local Incident Command and Control Structure)	73
3 - 16	ศูนย์บัญชาการแห่งชาติ (Nation Command Centre)	74

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2 - 1	ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบัญชาการเหตุการณ์	18
3 - 1	การประเมินสัดส่วนระหว่างความสูง อายุ น้ำหนัก และสัญญาณชีพของเด็ก	64
3 - 2	การประเมินโดย Triage revised trauma score (TRTS)	65

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
-----------	------

3 - 1	โครงสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์ สาธารณภัย	55
3 - 2	การจัดลำดับขั้นของการสั่งการ ในการเผชิญเหตุ Incident Command ให้สอดคล้องตามพื้นที่	56
3 - 3	การกันจัดแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน	59
3 - 4	สัญลักษณ์บอกระดับความรุนแรง	60
3 - 5	จำแนกผู้เจ็บป่วยตามระดับความรุนแรงด้วยTriage card	62
3 - 6	การคัดแยก ตาม Triage sieve card	63
3 - 7	องค์กรและบทบาทของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (ICS. Organization and Role)	67
3 - 8	องค์กรย่อยที่มารวมกัน (Modular Organization)	67
3 - 9	ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Methods of Incident Command System)	68
3 - 10	การบัญชาการเดี่ยว (Single Command)	68
3 - 11	องค์กรที่ปฏิบัติงานรับมือเหตุการณ์ (Incident Operations Organization)	70
3 - 12	ศูนย์ปฏิบัติการบริหารวิกฤตการณ์หรือศูนย์ปฏิบัติการสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operations Center: EOC.)	71
3 - 13	ทีมงานบริหารวิกฤตการณ์ /ทีมงานบริหารจัดการสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management Team)	71
3 - 14	ระบบการสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ	72
3 - 15	โครงสร้างการบัญชาการและการควบคุมเหตุการณ์ในท้องถิ่น (Example: Local Incident Command and Control Structure)	73
3 - 16	ศูนย์บัญชาการแห่งชาติ (Nation Command Centre)	74

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดระบบการบริหารจัดการเหตุการณ์ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา หลังจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องประสบกับความเสียหายอย่างร้ายแรงอันเกิดจากไฟป่าทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนียในปี พ.ศ. 2513 แม้หน่วยงานที่ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านอัคคีภัยของมลรัฐจะพยายามสุดความสามารถ แต่ก็ยังประสบปัญหาการประสานงาน อันเนื่องจากที่มีหลายหน่วยงานมาปฏิบัติงานร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารและการประสานงาน เช่น การใช้ถ้อยคำและศัพท์ที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และขาดเอกภาพ ตลอดจนมีหลายระบบ จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการพัฒนารูปแบบของระบบการบัญชาการเหตุการณ์ในเวลาต่อมา¹

ประเทศไทยมีความพยายามในการนำแนวคิดระบบการบริหารจัดการเหตุการณ์ มาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน มากกว่า 15 ปี ซึ่งปรากฏในแผนการป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2545 การบัญชาการในภาวะฉุกเฉินเป็นการจัดการที่แตกต่างจากการจัดการในรูปแบบปกติทั่ว ๆ ไป ไม่สามารถใช้ทฤษฎีการจัดการทั่วไปมาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉินได้เนื่องจากในภาวะฉุกเฉินมีตัวแปรที่ไม่เหมือนการจัดการในภาวะปกติคือเป็นการจัดการสถานการณ์ที่มีความสลับซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ตลอดเวลาในการจัดการมีอยู่อย่างจำกัด ต้องทำงานอย่างรวดเร็วแข่งกับเวลาเพื่อรักษาชีวิตของผู้ประสบภัยและควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในวงจำกัด อีกทั้งยังต้องตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่มีจำกัด และบ่อยครั้งเป็นข้อมูลที่มีความขัดแย้งกันเอง ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดการในภาวะฉุกเฉินจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทั้งที่มีอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบ กฎหมาย เฉพาะของแต่ละหน่วย ทั้งที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ไม่มีโครงสร้างการบังคับบัญชาหรือการประสานงานระหว่างกันภาวะฉุกเฉิน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการในภาวะวิกฤตที่จะต้องจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมแผนปฏิบัติการแผนเผชิญเหตุการเตรียมการด้านทรัพยากรการทำความ

¹ พงศธร ศิริสาคร. ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. http://122.155.1.141/upload/minisite/file_attach/37/58f862b80580b.pdf. 2560.

ตกลงความเข้าใจระหว่างหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานในทุกกระดับ รวมทั้งจัดให้มีการฝึกปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักและหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุน โดยต้องเป็นที่เข้าใจร่วมกันว่าในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการจัดการในภาวะฉุกเฉินนั้น ไม่ว่าจะความรุนแรงจะอยู่ในระดับใดจะต้องใช้ขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเสมอเพื่อให้หน่วยงานและผู้เผชิญเหตุ (First Responders) มีความคุ้นเคยและเข้าใจ มาตรฐานในแต่ละขั้นตอน²

ระบบบริหารจัดการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) ต้องยึดหลักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างมีหลักการ เป็นกลยุทธ์ที่ต้องดำเนินการโดยรวดเร็ว และให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดสภาวะคลี่คลาย ตลอดจนกระทั่งมีผลในเชิงบวก ในบางเหตุการณ์หากมีการแก้ไขที่ล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ ในช่วงเวลานั้น อาจยังลุกลามได้แต่ในภาวะฉุกเฉินนั้น วิกฤตการณ์อาจสะท้อนให้เห็นถึงด้านลบที่เกิดขึ้นต่อสถานการณ์แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งเลวร้ายเสมอไป เพราะอย่างน้อยการเกิดภาวะฉุกเฉินขึ้นก็ทำให้สังคมเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะนั้นซ้ำขึ้นมาอีก เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าสามารถเลือกได้การป้องกันวิกฤตการณ์ในภาวะฉุกเฉินไม่ให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดเพราะวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักนำมาซึ่งความเสียหายและยากที่จะป้องกัน³

บริบทของภาวะฉุกเฉินนั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม ภัยคุกคามจากภายนอก เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด การก่อการร้าย รวมทั้งภัยธรรมชาติ จะต้องมีการจัดการภาวะฉุกเฉินตามความสามารถภายในเวลาที่จำกัด โดยการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน คือการบริหารจัดการและความร่วมมือเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายโดยการจัดการภาวะฉุกเฉินต้องมีการวางแผนการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินอย่างเป็นระบบและทันต่อเวลา และต้องพร้อมต่อการจัดการปรับเปลี่ยนเมื่อสถานการณ์ที่แพร่ขยายไปในทิศทางที่ไม่เป็นไปตามคาดการณ์ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินนั้นคือศิลปะในการตัดสินใจในการจัดการก่อนล่วงหน้าหรือการบรรเทาผลกระทบของเหตุการณ์ ซึ่งบ่อยครั้งเหตุการณ์จะมีการแพร่ขยายและส่งผลกระทบต่ออนาคตโดยการตัดสินใจในภาวะฉุกเฉินนั้นจะต้องกระทำภายใต้แรงกดดันมักจะมีปัจจัยข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลที่มีไม่เพียงพอ การตัดสินใจที่มีเวลาจำกัดมีความไม่แน่นอนในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ และมีความยากลำบากในการตัดสินใจ รวมทั้งปัจจัยทางด้านส่วนบุคคลของผู้บัญชาการสถานการณ์ในการตัดสินใจ เช่น ด้านความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพ ทัศนคติ ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้มีผลให้เกิดการตัดสินใจในทางผิดพลาด หรือการตัดสินใจที่ไม่ถูกต้องที่อาจเกิดขึ้นได้

² “ระบบบัญชาการเหตุการณ์”. กลุ่มปฏิบัติการควบคุมโรคและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://odpc5.ddc.moph.go.th/groups/Pher/>.

³ ปราโมทย์ อัมวัฒนา, คเชนทร์ ปิ่นสุวรรณ. “ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System-ICS)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://www.who-rtg.com/files/content/factsheet/aw2.pdf>.

เหตุการณ์ของภาวะฉุกเฉินครั้งล่าสุด คือ เหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณ เมื่อวันที่ 17 ส.ค. 2558 ถือเป็นเหตุสะเทือนขวัญครั้งรุนแรงที่สุดที่เคยเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บมีทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติขณะที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์อีกกลุ่มหนึ่งคือคนที่ทำงานและใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในบริเวณศาลพระพรหม เหตุการณ์ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิต 19 ราย โดยเสียชีวิต ณ จุดเกิดเหตุ 12 ราย และเสียชีวิตที่โรงพยาบาลอีก 7 ราย ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และจีน มีผู้บาดเจ็บจำนวน 130 คนที่เข้ารับการรักษาตัวตามโรงพยาบาล 19 แห่ง โดยโรงพยาบาลตำรวจเป็นสถานที่รับผู้บาดเจ็บเข้ารับรักษาตัวมากที่สุด จากเหตุการณ์ระเบิดดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ขณะเกิดเหตุแรงระเบิดทำให้อาคารใกล้เคียงและบ้านเรือนเสียหายและที่เกิดเหตุอยู่ฝั่งตรงข้ามกับโรงพยาบาลตำรวจทำให้ผู้ป่วยตื่นตระหนกกับเหตุการณ์ดังกล่าวได้นำผู้บาดเจ็บจำนวนมากเข้ามาพร้อมกันที่ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ ขณะที่ผู้วิจัยได้รับหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการเหตุการณ์กำกับดูแลรับมือกับอุบัติเหตุตามแบบแผนที่ศึกษาทำให้รับมือกับสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพซึ่งทางโรงพยาบาลจะต้องเตรียมพร้อมที่จะตอบสนองทันทีต่อเหตุการณ์ เนื่องจากในปัจจุบันเหตุการณ์ภาวะฉุกเฉินที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น บ่อยครั้งขึ้น และมีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การเกิดอัคคีภัยในตึกสูง ตึกอาคารถล่ม การก่อจลาจล การก่อวินาศกรรม วัตถุอันตรายและสารเคมี เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องค้นหาแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์ การบัญชาการเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการด้านการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ดังกล่าวนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อถอดบทเรียน ศึกษาปัจจัยความสำเร็จเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนการบัญชาการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยศึกษาจากหน่วยงานหลักโรงพยาบาลตำรวจ สถาบันการแพทย์ และอุบัติเหตุ กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข (การพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Care System: ECS) และหน่วยงานด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

2. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้บัญชาเหตุการณ์ด้านการแพทย์เหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณ

ส่วนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน จำนวน 5 ท่าน

3. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้เน้นการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อถอดบทเรียน ศึกษาปัจจัยความสำเร็จ นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินที่เป็นรูปธรรม กรณีศึกษา: เหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสืบค้นเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง แหล่งข้อมูลจากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ แหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ จากประสบการณ์ตรง (First-hand Experience) ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

2. การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้การพรรณนาให้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาพรวมการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยโยงไปถึงแนวคิดทฤษฎีเพื่อให้ความหมายแก่ข้อมูลที่ได้ หลังจากนั้นจึงทำการสร้างข้อสรุปในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) มาใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบกับการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค ในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงบทเรียนการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ
2. ทราบถึงปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ
3. ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน
4. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

คำจำกัดความ

การตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข	หมายถึง	การดำเนินการ ด้านต่างๆ เพื่อหยุดภาวะฉุกเฉินหรือกู้สถานการณ์ที่รุนแรงให้กลับสู่ภาวะปกติภายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด ด้วยมาตรการที่ได้มีการเตรียมพร้อมไว้รับมืออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข	หมายถึง	สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ภายใต้ระบบบัญชาการเหตุการณ์เพื่อสนับสนุนการบริหารสั่งการ ประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูล และทรัพยากรให้เกิดขึ้นอย่างสะดวกรวดเร็วในภาวะฉุกเฉิน
ระบบบัญชาการเหตุการณ์	หมายถึง	ระบบการบริหาร สั่งการประสานงาน และดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน ลดช่องว่างและจุดอ่อนของการทำงาน ตามโครงสร้างองค์กรในภาวะปกติ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์

เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะฉุกเฉินให้มี
ประสิทธิภาพ

หมายถึง เป็นผู้รับผิดชอบการจัดการกับเหตุการณ์ ซึ่งมี
บทบาทสำคัญทั้งในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์
ในการบริหารจัดการต่อเหตุการณ์ ให้แนวทางการ
จัดทำแผนเผชิญเหตุ ประเมินความต้องการของ
เจ้าหน้าที่รวมทั้งสร้างความมั่นใจในความปลอดภัย
ของเหตุการณ์และให้ข้อมูลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ทั้งหมดของเหตุการณ์ในภาพรวม

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข พ.ศ 2561-2565

ตามที่รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)¹ เป็นทิศทางในการพัฒนาประเทศ และจะมีการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติมาขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2559 เห็นชอบให้ทุกส่วนราชการจัดทำแผนงานในภารกิจหลักของหน่วยงานระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยให้กำหนดรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการ และผลที่จะได้รับในแต่ละระยะ บูรณาการการทำงานและงบประมาณร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการบริหารจัดการ การประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการระบบการแพทย์ฉุกเฉินซึ่งในปัจจุบันกำลังเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายจากรอบด้านทั้งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากภายในและภายนอกประเทศ อาทิ ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ๆ สังคมโลกไร้พรมแดน การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ ความคาดหวังต่อคุณภาพของระบบบริการมากขึ้น ในขณะที่งบประมาณภาครัฐเริ่มมีจำกัดไม่เพียงพอต่อการจัดบริการ การเปิดประตูเศรษฐกิจสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้มีการหลั่งไหลเข้าออกประเทศของผู้คนจำนวนมาก ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งด้านระบบบริหารราชการแผ่นดิน การเมือง และการปฏิรูปประเทศที่เน้นการพัฒนาเพื่อบ่มงู่มุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพผลความสามารถ

¹ “แผนกลยุทธ์สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. https://www.niems.go.th/1/upload/migrate/file/256206251325543945_1015dxGgteyAeCQL.pdf.

ในการแข่งขันและการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศชาติ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการกำหนดแผนกลยุทธ์ของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ 20 ปี เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินให้ผู้ป่วยฉุกเฉินทุกคนได้รับปฏิบัติการฉุกเฉินได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยการกำหนดกลยุทธ์ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข แผนหลักการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อนตามแผนกลยุทธ์สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติให้ดำเนินงานบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการแปลงกลยุทธ์สู่แผนปฏิบัติการระยะกลาง และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อกำหนดเป็นแผนงานและโครงการรองรับกลยุทธ์ที่มีคุณภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ชัดเจน และเป็นรูปธรรมต่อไป

กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขระยะ 20 ปี ตามนโยบายรัฐบาลที่จะนำประเทศไทยก้าวสู่ Thailand 4.0 รองรับอนาคตที่มีความเป็นสังคมเมือง สังคมผู้สูงอายุซึ่งในปี 2573 ไทยจะมีผู้สูงอายุถึง 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด การเชื่อมต่อการค้าและการลงทุน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และลดความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงระบบสุขภาพ ตั้งเป้าหมายให้ “ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน”

แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558

แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558² เป็นการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรงของสาธารณภัย รวมทั้งการรักษาขวัญ สร้างความมั่นใจ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระเบียบของเจ้าหน้าที่ และประชาชน โดยให้ยึดถือว่าการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับแรกที่จะต้องเร่งเข้าระงับและให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ในภาวะปกติจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมไว้เพื่อให้สามารถเผชิญกับเหตุสาธารณภัยที่เกิดขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ สำหรับประเทศไทยการจัดการในภาวะฉุกเฉินแต่ละระดับได้มอบหมายให้ผู้ที่มิอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตาม พระราชบัญญัติป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เป็นผู้รับผิดชอบแต่ละระดับของการจัดการสาธารณภัย

² “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558”. คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. http://122.155.1.143/upload/download/file_attach/55acacb4f1f7c.pdf.

แนวคิดเชิงกลยุทธ์จัดการในภาวะฉุกเฉิน

1. มาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ให้มีการจัดการในภาวะฉุกเฉินภายใต้รูปแบบระบบ และความเข้าใจที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้การจัดการสาธารณสุขสามารถเชื่อมต่อกันที่และภารกิจได้ทันที โดยการนำระบบการบัญชาการ เหตุการณ์มาบังคับใช้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่เข้าปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณสุขที่เกิดขึ้น

2. เอกภาพการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ต้องมีการกำหนดลำดับการบังคับบัญชาที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ว่าจะรับหน้าที่และ ภารกิจจากผู้ใด หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักในการเผชิญเหตุสาธารณสุขที่เกิดขึ้น หน่วยงานใดทำหน้าที่ สนับสนุน รวมทั้งมีการแบ่งความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ด้วยการกำหนดแนวทางปฏิบัติ (วัตถุประสงค์) กลยุทธ์/ยุทธวิธีที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในการเผชิญเหตุสาธารณสุข ที่เกิดขึ้นสามารถปฏิบัติงานได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างรวดเร็ว ราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

3. ความยืดหยุ่นของโครงสร้างองค์การจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เพื่อที่จะสามารถปรับใช้กับเหตุฉุกเฉิน ที่อาจจะเกิดขึ้นทุกประเภท และทุกขนาด รวมถึงเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นต้องอาศัยการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และพื้นที่รับผิดชอบ (เช่น เหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศ) และ/ หรือระหว่างสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ลักษณะความยืดหยุ่นภายในระบบการจัดการเหตุฉุกเฉินทำให้เกิดความสะดวก ในการปรับเปลี่ยนปริมาณ ระดับของกิจกรรม และโครงสร้างในการจัดการในภาวะฉุกเฉินและการปฏิบัติการตอบโต้ ทั้งนี้ ระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานเฉพาะด้านได้ทั่วประเทศ

กลยุทธ์จัดการในภาวะฉุกเฉิน การสร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นการวางแผนการเผชิญเหตุสาธารณสุขที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงสร้างองค์กร ข้อมูลการสนับสนุน การตัดสินใจ การควบคุม การสั่งการ และการใช้แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางปฏิบัติในการจัดการเมื่อเกิดสาธารณสุข

1. ในเขตจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการดังนี้

1.1 เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณสุขขึ้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งพื้นที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขโดยเร็ว และให้แจ้งผู้อำนวยการอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ และผู้อำนวยการ จังหวัดทราบทันที

1.2 กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน ก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

1.3 กรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

1.4 ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกันหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ติดต่อกันหรือใกล้เคียงนั้น

1.5 เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นเพื่อสั่งการต่อไป และในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้

1.6 กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้กระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตจาก เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือ เมื่อมีผู้อำนวยการอยู่ด้วย และหากทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

1.7 ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้น และทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัย ไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

1.8 ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐ และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมตลอดทั้ง ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน โดยมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และผู้อำนวยการแต่ละระดับ

2. ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการดังนี้

2.1 เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตมีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้ช่วยราชการเขต และรองผู้ช่วยราชการเขตทราบทันที

2.2 ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ ของรัฐผู้ใด หรือหน่วยงานของรัฐใดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ช่วยราชการกรุงเทพมหานครแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐนั้นทราบ และเมื่อเจ้าหน้าที่ ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐนั้น แล้วแต่กรณี ได้รับแจ้งแล้ว ให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ ให้ความช่วยเหลือ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครตามที่ ได้รับแจ้งโดยเร็ว

แนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

1. กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบล/ เทศบาล/ เมืองพัทยา) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมีผู้ช่วยราชการ ท้องถิ่น เป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่จัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือ กับทุกภาคส่วนในการจัดการสาธารณภัยทุกขั้นตอน หากในกรณีไม่สามารถควบคุมสถานการณ์สาธารณภัย ตามขีดความสามารถโดยลำพัง ให้ขอรับการสนับสนุนจากกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในเขตพื้นที่ติดต่อหรือใกล้เคียง และหรือกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ

2. ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ (ศบก.อ.) ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอจัดตั้งศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์อำเภอเมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นโดยมีผู้ช่วยราชการอำเภอเป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ พร้อมทั้ง เป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากร ในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งอำนาจการและ ประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง ฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่ รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทั่วถึง

3. ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด/กรุงเทพมหานคร (ศบก.จ./ศบก.กทม.) ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/กรุงเทพมหานครจัดตั้ง ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ จังหวัด/กรุงเทพมหานครเมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมีผู้ช่วยราชการ จังหวัด

/ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้สั่งการ ควบคุม และบัญชาการ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัด/กรุงเทพมหานครจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้ง เป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณสุขจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้แก่กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขในพื้นที่ รวมทั้งอำนาจการและประสาน การเผชิญเหตุระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณสุขในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

4. ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด/กรุงเทพมหานครแปรสภาพเป็นศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานครของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ ในกรณี เมื่อมีการยกระดับเป็นการจัดการสาธารณสุขขนาดใหญ่ (ระดับ 3) หรือการจัดการสาธารณสุขร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) ให้มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามการบัญชาการจากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ โดยรับผิดชอบอำนาจการ ควบคุม ปฏิบัติงาน และประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ในเขตพื้นที่จังหวัด/กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากร เพื่อการจัดการสาธารณสุข และประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณสุขในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

5. กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขกลาง (กอปภ.ก.) ในกรณีการจัดการสาธารณสุขขนาดเล็ก (ระดับ 1) และการจัดการสาธารณสุข ขนาดกลาง (ระดับ 2) ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขกลางรับผิดชอบอำนาจการ ประสาน การปฏิบัติ ประเมินสถานการณ์ และสนับสนุนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแต่ละระดับ รวมทั้งติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ รายงาน และเสนอความคิดเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรี เพื่อตัดสินใจยกระดับเป็นการจัดการสาธารณสุขขนาดใหญ่ (ระดับ 3) หรือการจัดการสาธารณสุขร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4)

6. กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ (บกปภ.ช.) ให้รับผิดชอบบังคับบัญชา อำนาจการ วินิจฉัยสั่งการ ควบคุม และประสาน ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการสาธารณสุขในกรณีการจัดการสาธารณสุขขนาดใหญ่ (ระดับ 3) หรือ การจัดการสาธารณสุขร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4)

ทั้งนี้ โครงสร้างกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ/ ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

1. คณะที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ ข้อมูล ทางวิชาการ การสังเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ และเทคนิคการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สาธารณสุข ที่เกิดขึ้น โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่ ผู้บัญชาการ

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ/ผู้อำนวยการเห็นสมควร ทั้งนี้ จำนวนของคณะที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญให้เป็นไปตามที่เห็นสมควร

2. ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วม มีหน้าที่ประสานข้อมูลเหตุการณ์กับ ส่วนต่าง ๆ เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนและสื่อมวลชน รวมทั้งปฏิบัติการ ทางจิตวิทยามวลชน โดยให้กรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในศูนย์ฯ

3. ศูนย์ประสานการปฏิบัติ มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคมด้านกฎหมาย ธุรกิจและกำลังพล ทั้งนี้ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) ให้ประสานงานด้านกิจการต่างประเทศ โดยให้กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในของศูนย์ฯ ทั้งนี้ ให้สำนัก เลขาธิการนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องในสำนักนายกรัฐมนตรีเข้าร่วมปฏิบัติงาน ในฐานะ หน่วยงานหลักด้วย

4. ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่ปฏิบัติการลดอันตรายที่เกิดขึ้นโดยเร็ว โดยรักษา ชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน เข้าควบคุมสถานการณ์ พื้นฟูสู่สภาวะปกติ ดับเพลิง ค้นหาและกู้ภัย สารเคมีและ วัตถุอันตราย บริการการแพทย์และสาธารณสุข คมนาคม รักษาความสงบเรียบร้อย ประสานทรัพยากร และทางทหาร โดยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดังกล่าวร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายใน ของส่วนฯ

5. ส่วนอำนวยการ มีหน้าที่ติดตามสถานการณ์ วิเคราะห์แนวโน้ม สถานการณ์ แจ้งเตือนภัย รวบรวม ประสานข้อมูล และประเมินความต้องการและความจำเป็นในการสนับสนุน ทรัพยากร ในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงจัดเตรียมเอกสารและวางแผนเผชิญเหตุโดยใช้ข้อมูลที่ได้รับจากส่วนปฏิบัติการ เป็นฐานดำเนินการ ทั้งนี้ ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย/หน่วยงานตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในของส่วนฯ พร้อมทั้ง ให้การสนับสนุนสถานที่ปฏิบัติงานแก่กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ/ศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์

6. ส่วนสนับสนุน มีหน้าที่ดังนี้

6.1 ตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในทุก ๆ ด้านที่จำเป็น เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ ด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ การพลังงาน การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การสาธารณสุข การโยธาธิการและซ่อมบำรุง การฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคมและชุมชน โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ภารกิจในแต่ละด้านร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในของส่วนฯ

6.2 ตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ การเงิน การคลัง และการรับบริจาค โดยให้สำนักงานงบประมาณ และกรมบัญชีกลาง เป็นหน่วยรับผิดชอบภารกิจ ด้านงบประมาณ การเงิน การคลัง พร้อมทั้งสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยรับผิดชอบภารกิจด้านการรับบริจาค พร้อมทั้งให้ร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ โครงสร้าง ภายในของส่วน ฯ

7. ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นเอกภาพและชัดเจนแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

แนวทางปฏิบัติในการประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยเพื่อประโยชน์ในการจัดการสาธารณภัยในเขตพื้นที่ให้มีการออกประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยได้ตามดุลยพินิจเพื่อให้ส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สามารถให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ผู้ประสบภัยอาจขอให้มีหนังสือรับรองพื้นที่ประสบภัยทั้งที่เป็นบุคคล และนิติบุคคล ได้ โดยให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนดรูปแบบ แนวทางปฏิบัติในการประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย และหนังสือรับรองผู้ประสบภัยประเภทบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

แนวทางปฏิบัติในการตัดสินใจระดับการจัดการสาธารณภัยให้ผู้บัญชาการ หรือผู้อำนวยการใช้เกณฑ์หรือเงื่อนไขดังต่อไปนี้ ประกอบการพิจารณา

ทั้งนี้ ให้ใช้เกณฑ์เงื่อนไขทางด้านพื้นที่/ประชากร/ความซับซ้อน/ศักยภาพด้านทรัพยากร และวิจรณ์ญาณหรือดุลยพินิจของผู้บัญชาการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกันเป็นเกณฑ์ ในการนำเสนอผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีพิจารณาตัดสินใจ ในการประกาศยกกระดับเป็นการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) และการจัดการสาธารณภัย ร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4)

แนวทางปฏิบัติในการอพยพ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใด และการอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้น จะเป็นอันตราย ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มีอำนาจสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้น ออกไปจากพื้นที่อย่างเป็นระเบียบ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการอพยพ ไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมงก่อนเกิดสาธารณภัย และจัดให้มีกำลังเจ้าหน้าที่เข้ารักษา ความสงบเรียบร้อย เพื่อป้องกันทรัพย์สินของ ประชาชน โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

การอพยพเคลื่อนย้าย ประกอบด้วย

1. จัดลำดับความสำคัญของผู้อพยพ โดยแบ่งกลุ่มผู้อพยพที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ (กลุ่มเปราะบาง) เช่น กลุ่มผู้ป่วยทุพพลภาพ คนพิการ คนชรา เด็ก สตรี ควรได้รับการพิจารณาให้อพยพไปก่อน เป็นต้น กรณีเด็ก บิดา และมารดาควรอพยพไปด้วยกันทั้งครอบครัว และควรอพยพเป็นกลุ่ม

2. จัดให้มีสถานที่ปลอดภัยและที่พักพิงชั่วคราวแก่ผู้อพยพ และเจ้าหน้าที่โดยจัดระเบียบพื้นที่อพยพให้เหมาะสมเป็นสัดส่วน

3. จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งจัดระเบียบการจราจรในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเพื่อรองรับการอพยพ

4. ให้ความช่วยเหลือผู้อพยพในการขนย้ายทรัพย์สินของใช้ในพื้นที่ที่เกิด สาธารณภัย และพื้นที่ใกล้เคียงตามที่ได้รับการร้องขอ

5. ให้มีการจัดทำทะเบียนเพื่อตรวจสอบจำนวนผู้อพยพและผู้ที่ยังติดค้าง ในพื้นที่

6. จัดให้มีการบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขในพื้นที่อพยพ

7. จัดให้มีระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยของพื้นที่รองรับการอพยพ โดยจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตามความเหมาะสม

8. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เพื่อจัดกำลังดูแลบ้านเรือน และทรัพย์สินของผู้อพยพเป็นระยะ ๆ หากกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอให้ประสานขอ กำลังสนับสนุนจากหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) หรือจัดหาอาสาสมัครจากประชาชนแต่หากสถานการณ์ล่อแหลมเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิต ห้ามเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครออกปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงโดยเด็ดขาด จนกว่าสถานการณ์จะบรรเทาความรุนแรงลง และสามารถเข้าไปตรวจในพื้นที่ได้โดยไม่มีความเสี่ยง พร้อมทั้ง ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้อพยพทราบสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง

การยกเลิกสถานการณ์

ให้มีการติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์เป็นระยะ ๆ เพื่อป้องกันความสับสน พร้อมทั้ง ให้มีการยืนยันความชัดเจนถึงการยกเลิกสถานการณ์ และแจ้งให้ผู้อพยพเตรียมพร้อมในการอพยพกลับสู่พื้นที่อยู่อาศัยต่อไป

การอพยพกลับ

ให้ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มอพยพจัดระเบียบและลำดับก่อนหลังก่อนการอพยพกลับ พร้อมทั้งประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการควบคุมดูแลการอพยพกลับเมื่อได้รับแจ้งข่าวการสิ้นสุดสถานการณ์สาธารณภัย เพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมและรอรับแจ้งจุดอพยพกลับไปสู่พื้นที่อยู่อาศัย

การอพยพส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นการเคลื่อนย้ายหน่วยราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถให้บริการได้ตามปกติโดยให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ในพื้นที่แบ่งประเภทส่วนราชการที่จะอพยพตามลำดับ และความจำเป็นเร่งด่วนพร้อมทั้งกำหนดพื้นที่รองรับการอพยพส่วนราชการ ครอบครัวส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ล่วงหน้าโดยการดำเนินการอพยพให้เป็นไปตามแผนอพยพส่วนราชการ

แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แนวความคิดในการปฏิบัติ

การบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแผนแม่บทสาธารณภัย และแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายระดับโลกภายใต้บริบทการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management) ที่มีแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) และการฟื้นฟูให้มีสภาพดีกว่าเดิม (Built Back Better) ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถตอบสนองต่อการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ³ ให้มีแนวทางการปฏิบัติงานต่าง ๆ ดังนี้

³ “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://rtpstrategy.police.go.th/web2013/wp-content/uploads/2016/02/dangerplan59.pdf>.

1. การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้น มีกรอบของการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1 การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น เมื่อมีสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดกฎหมายอาญา หรืออยู่ในเหตุที่สงสัยว่าจะเป็นการกระทำความผิดกฎหมาย อาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.2 การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตำรวจและฐานะหน่วยงานของรัฐ ในการปฏิบัติตาม คำสั่งของผู้บัญชาการ และผู้บัญชาการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแผนแม่บทสาธารณภัย และแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามอำนาจหน้าที่ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานในสังกัดสามารถพิจารณาดำเนินการในขีดความสามารถของหน่วย เช่น การตรวจโรคการบำบัดรักษาผู้ป่วย การป้องกันโรคติดต่อในส่วนของโรงพยาบาลตำรวจ การแจกจ่ายถุงยังชีพของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น

2. พระราชบัญญัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และแผนบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมซึ่งในเขตพื้นที่ทางทหารจะมีกฎหมายที่ต้องดำเนินการในเขตพื้นที่ทหารเป็นการเฉพาะ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและแผนต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันเพื่อให้การปฏิบัติงาน ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานราชการอื่น ๆ รวมทั้งภาคเอกชนหรือภาคประชาชนด้วยซึ่งอาจจะต้องมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดระดับของสาธารณภัยต่าง ๆ ตามความรุนแรง และกำหนดผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบัญชาการเหตุการณ์ออกเป็น 4 ระดับ ได้ดังนี้

ระดับ	ความรุนแรง	การจัดการ
1	สาธารณภัยขนาดเล็ก	ผู้อำนวยการอำเภอผู้อำนวยการท้องถิ่น และ/หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุมและสั่งการ
2	สาธารณภัยขนาดกลาง	ผู้อำนวยการจังหวัด หรือ ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุมสั่งการและบัญชาการ
3	สาธารณภัยขนาดใหญ่	ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติควบคุม สั่งการและบัญชาการ
4	สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง	นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ

ตารางที่ 2-1 ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบัญชาการเหตุการณ์

การกำหนดระดับสาธารณภัย หรือในกรณีฉุกเฉินและจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากเงินตราของราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินตราของราชการเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉินเป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการให้อำนาจอธิบดีกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยและผู้ว่าราชการจังหวัดในการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ทั้งนี้กรณีการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินได้กำหนดให้มีแนวทางในการบัญชาการเหตุการณ์ร่วม และแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปจ.) จำนวน 18 ส่วนงาน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในส่วนงานรักษาความสงบเรียบร้อย (สปจ.13) ซึ่งเมื่อมีการ ปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินจะทำให้มีผู้บัญชาการเหตุการณ์ได้หลายคนตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยผู้บัญชาการเหตุการณ์แต่ละส่วนงานจะสามารถตัดสินใจ และกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันโดยให้หัวหน้าหน่วยงานที่เข้าถึงที่เกิดเหตุเป็นลำดับแรกบัญชาการเหตุการณ์ไปพลางก่อนจนกว่าผู้มีอำนาจตามกฎหมายจะเข้าเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามอำนาจหน้าที่

5. เมื่อเกิดสาธารณภัยให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติในระดับต่างๆเพื่อสั่งการ ควบคุม กำกับดูแล อำนาจการ ประสานงาน และการปฏิบัติงานในการกิจตามกฎหมาย และตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) คณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ (กปอ.) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใน

ระดับต่าง ๆ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินของส่วนงานรักษาความสงบเรียบร้อย (สปจ.13) ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย จัดการจราจรรักษาความปลอดภัยของประชาชน สถานที่สำคัญทางเศรษฐกิจเขตเมือง และชุมชนในพื้นที่ประสบภัยและพื้นที่ใกล้เคียงควบคุม และบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยของประเทศ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การจัดการศพ การติดตาม ผู้สูญหาย และการส่งกลับ มีแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.1 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำรวจภูธรจังหวัด (ศปก.ปภ.ภ.จว.) หรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการตำรวจนครบาล (ศปก.ปภ.น.) ในกรณีเกิดสาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2) ขึ้นไป โดยให้สถานีตำรวจ และกองบังคับการตำรวจนครบาลที่รับผิดชอบพื้นที่เกิดภัย จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย (ศปก.ปภ.สน./สภ. และ ศปก.ปภ.บก.น.) เพื่อรองรับการสั่งการ และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

5.2 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับกองบัญชาการ/ตำรวจภูธรภาค/ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศปก.ปภ.บช./ภ./ศชต.) ในกรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) ขึ้นไป และให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตามข้อ 5.1 เพื่อรองรับการสั่งการ และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

5.3 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปก.ปภ.ตร.) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) หรือสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) และให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตามข้อ 5.1 และข้อ 5.2 เพื่อรองรับการสั่งการ และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

5.4 ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่และมีความรุนแรงอย่างยิ่งซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีเอกภาพ และเหมาะสมต่อสถานการณ์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า (ศปก.ปภ.ตร.สน.) ขึ้นมา โดยมีผู้บังคับบัญชาระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้าควบคุม กำกับดูแล และอำนวยความสะดวก สั่งการ ประสานการปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่ในนามสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

5.5 ให้ใช้แนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการอำนวยความสะดวกในการขับเคลื่อนภารกิจการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตามแผนนี้

5.6 ในกรณีสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อย หรือ การก่อการร้ายให้ถือปฏิบัติตามแผนรักษาความสงบสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือแผนปฏิบัติการแก้ไข ปัญหาการก่อการร้ายสากลสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกส่วนหนึ่งด้วยโดยให้มีการประสานการปฏิบัติกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด รายละเอียดปรากฏตามการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทา สาธารณภัยระดับต่างๆ (สถานีตำรวจ ตำรวจภูธรจังหวัด กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค หน่วยงานระดับ กองบัญชาการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า)

6. เมื่อมีกรณีสาธารณภัยที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องมี หน้าที่ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลรวมทั้งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสืบสวน สอบสวน การตรวจสถานที่เกิดเหตุให้มีการประกอบกำลังเพื่อปฏิบัติหน้าที่ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อรองรับการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยใน ภาวะวิกฤตดังกล่าว

7. ขั้นตอนการปฏิบัติ หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีขั้นตอนการ ปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินการ ต่างๆ เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย และเป็นไปตาม แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

7.1 ขั้นการป้องกันและลดผลกระทบ (ลดความเสี่ยง)

7.2 ขั้นเตรียมความพร้อม (ก่อนเกิดภัย)

7.3 ขั้นเผชิญเหตุและบรรเทาทุกข์ (ขณะเกิดภัย)

7.4 ขั้นฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (หลังเกิดภัย)

หน่วยปฏิบัติหลัก

1. กองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.)

1.1 เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามอำนาจหน้าที่ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานครโดยประสานการปฏิบัติผู้อำนวยการ กรุงเทพมหานครในการจัดทำแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และแผนปฏิบัติ การเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ให้ร่วมกับกรุงเทพมหานครจัดให้มีการฝึกซ้อมแผนฯ ร่วมกัน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.2 ให้จัดทำแผนงาน โครงการด้านงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนการป้องกัน และ บรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครเสนอต่อผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครเพื่อการเตรียมความพร้อม และในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุน การปฏิบัติให้กับหน่วยต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

1.3 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานตามกฎหมายเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อม และในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

1.4 อำนาจการสั่งการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.5 จัดตั้งชุดเผชิญเหตุสาธารณภัยจากหน่วยงานขึ้นตรงในสังกัดเพื่อสนับสนุนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร หรือแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่โดยใช้หลักปฏิบัติในการจัดกำลังพล 5 นายเป็น 1 ชุดปฏิบัติการ หรือพิจารณาดำเนินการมอบหมายหน้าที่ได้ตามคุณลักษณะ และขีดความสามารถของหน่วยรวมทั้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครโดยชุดปฏิบัติการดังกล่าวนี้จะเป็นชุดที่มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การอำนวยความสะดวกการจราจร การป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม การดูแลความปลอดภัยสถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้ให้จัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่ให้เป็นปัจจุบันพร้อมปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้นในพื้นที่

1.6 การปฏิบัติหน้าที่กรณีสาธารณภัยที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากให้ประสานการปฏิบัติกับศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้าแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการประกอบกำลังเพื่อปฏิบัติหน้าที่ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.7 กองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 ให้มีการดำเนินการดังนี้

1. ประสานการปฏิบัติกับผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร (ผู้อำนวยการเขต) หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณีเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่ ในกรณีที่ต้องใช้การสนธิกำลังตำรวจของหน่วยงานและสถานีตำรวจในสังกัดโดยพิจารณาถึงระดับของภัยที่จะต้องใช้ขีดความสามารถของหน่วยเข้าดำเนินการ และมีการปรับปรุงแผนให้เป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

2. จัดตั้งชุดเผชิญเหตุสาธารณภัยจากหน่วยงานขึ้นตรงในสังกัดเพื่อสนับสนุนแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่โดยใช้หลักปฏิบัติในการจัดกำลังพล 5 นายเป็น 1 ชุดปฏิบัติการ หรือพิจารณาดำเนินการมอบหมายหน้าที่ได้ตามคุณลักษณะ และขีดความสามารถของหน่วยรวมทั้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร โดยชุดปฏิบัติการดังกล่าวนี้จะเป็นชุดปฏิบัติที่มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การอำนวยความสะดวกการจราจรการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม การดูแลความปลอดภัยสถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้ให้จัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่ให้เป็นปัจจุบันพร้อมปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้นในพื้นที่

3. อำนวยการสั่งการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่จัดให้มีการซักซ้อมแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยกำหนดสถานการณ์สมมุติของสาธารณภัยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ในพื้นที่

1.8 สถานีตำรวจนครบาล ให้มีการดำเนินการดังนี้

1. ประสานการปฏิบัติกับผู้ช่วยผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร (ผู้ช่วยผู้บัญชาการเขต) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่โดยพิจารณาถึงระดับของภัยที่จะต้องเผชิญความสามารถของหน่วยเข้าดำเนินการ และมีการปรับปรุงแผนให้เป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

2. จัดตั้งชุดเผชิญเหตุสาธารณภัยเพื่อสนับสนุนแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่โดยใช้หลักปฏิบัติในการจัดกำลังพล 5 นายเป็น 1 ชุดปฏิบัติการ หรือพิจารณาดำเนินการมอบหมายหน้าที่ได้ตามคุณลักษณะและขีดความสามารถของหน่วย รวมทั้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร (ผู้ช่วยผู้บัญชาการเขต) โดยชุดปฏิบัติการดังกล่าวนี้จะเป็นชุดปฏิบัติที่มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การอำนวยความสะดวกการจราจร การป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม การดูแลความปลอดภัยสถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้ให้จัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่ ให้เป็นปัจจุบันพร้อมปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้นในพื้นที่

3. สั่งการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่จัดให้มีการซักซ้อมแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยกำหนดสถานการณ์สมมุติของสาธารณภัยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ในพื้นที่

หน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติ

1. กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง

1.1 เป็นหน่วยรับผิดชอบในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตามหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยเป็นหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติให้กับหน่วยตำรวจท้องที่เมื่อได้รับการร้องขอหรือสั่งการจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.2 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานตามกฎหมายเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อมและในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยและเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

1.3 อำนวยการ สั่งการ กำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดรวมทั้งประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้น

1.4 เมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) ขึ้นไปให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองบัญชาการเพื่อสั่งการควบคุม กำกับดูแล อำนวยการการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยในสังกัด

2. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

2.1 สนับสนุนการปฏิบัติในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจคนเข้าเมืองให้กับประชาชน ชาวต่างชาติ ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ และปฏิบัติการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

2.2 พิจารณาจัดชุดอำนวยความสะดวกในการให้บริการการขอยุ่ต่อในสถานที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของสถานการณ์รวมทั้งประชาสัมพันธ์การดำเนินการให้ประชาชน และผู้ขอรับบริการทราบอย่างทันที่

2.3 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานตามกฎหมายเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อมและในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยและเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

2.4 อำนวยการ สั่งการ กำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้น

3. โรงพยาบาลตำรวจ

3.1 เมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) ขึ้นไปให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของโรงพยาบาลตำรวจ (ศปก.ปภ.รพ.ตร.) เพื่อสั่งการ ควบคุม กำกับดูแล อำนวยการ การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัด

3.2 ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนตำรวจท้องที่ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่พร้อมเวชภัณฑ์ รถพยาบาลฉุกเฉิน เข้าทำการรักษาพยาบาลประชาชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งได้รับบาดเจ็บในพื้นที่ประสบภัยรวมทั้งการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล และการช่วยเหลือชีวิต

3.3 การปฏิบัติหน้าที่กรณีสาธารณภัยที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากให้ประสาน การปฏิบัติกับศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการส่งกลับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือศูนย์ ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้าแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการ ประกอบกำลังเพื่อปฏิบัติหน้าที่ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3.4 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของหน่วยงานตามกฎหมายเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อม และในการดำรงขีดความสามารถของปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุน การปฏิบัติให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

3.5 อำนวยการสั่งการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดใน การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดรวมทั้งประสานปฏิบัติกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการ ด้านต่าง ๆ ในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเตรียมความพร้อมใน การช่วยเหลือเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้น

4. สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

4.1 เป็นหน่วยรับผิดชอบในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตามหน้าที่ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยเป็นหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติให้กับตำรวจท้องที่ ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ พิสูจน์หลักฐาน การปฏิบัติงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์การ พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการทะเบียนประวัติอาชญากร

4.2 เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยระดับที่ 3 ขึ้นไปให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และ บรรเทาสาธารณภัยของกองบัญชาการ เพื่ออำนวยการ สั่งการ กำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน ในสังกัดในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.3 การปฏิบัติหน้าที่กรณีสาธารณภัยที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ให้ประสาน การปฏิบัติกับศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการส่งกลับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้าแล้วแต่กรณีเพื่อ ดำเนินการประกอบกำลังเพื่อปฏิบัติหน้าที่ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ

4.4 เตรียมการและตรวจสอบความพร้อมด้านบุคลากรงบประมาณ และเครื่องมือ เครื่องใช้ประสานการปฏิบัติในการใช้อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำรวจ และขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะด้านเพื่อนำมา สนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที

4.5 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานตามกฎหมายเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อม และในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุน การปฏิบัติให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

4.6 อำนาจการสั่งการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดในการ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดรวมทั้งประสานปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติการ ด้านต่าง ๆ ในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการ ช่วยเหลือเมื่อมีสาธารณภัยเกิดขึ้น

4.7 หน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติหน้าที่ ในพื้นที่จังหวัด

1. สนับสนุนการปฏิบัติให้กับตำรวจภูธรจังหวัด และผู้บัญชาการจังหวัดในการ ปฏิบัติตามแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยใน ระดับพื้นที่

2. เมื่อมีสถานการณ์ของสาธารณภัยในระดับ 2 ขึ้นไปเกิดขึ้นในพื้นที่ให้ขึ้นควบคุม การปฏิบัติกับกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในกรณีการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยสนับสนุนกำลังพลและการปฏิบัติตามขีดความสามารถ

3. ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนการ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเสนอต่อผู้บัญชาการจังหวัด หรือหน่วยงานตามสายบังคับบัญชา ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้วแต่กรณีเพื่อการเตรียมความพร้อมและในการดำรงขีดความสามารถของ การปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติให้จังหวัดหรือหน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. สำนักงานส่งกำลังบำรุง

5.1 จัดยานพาหนะทางบก สนับสนุนการขนส่ง กำลังคน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ลำเลียงสิ่งของพระราชทาน และสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จัดซื้อหรือได้รับบริจาคส่งเข้าไปยังพื้นที่ที่ ประสบภัย

5.2 รวบรวมข้อมูล และรายงานผลการปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่ และทรัพย์สินของทาง ราชการที่ชำรุดเสียหายจากสาธารณภัย

5.3 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการรับบริจาคสิ่งของ เครื่องอุปโภค และ บริโภค พร้อมจัดทำรายละเอียดสถานภาพ ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์แจ้งให้สำนักงานตำรวจ แห่งชาติทราบทุกระยะ

5.4 ดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะในการจัดซื้อจัดหายุทศาสตร์ เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งของที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยทุกประเภท

5.5 มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำฝ่ายส่งกำลังบำรุงศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า

6. สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ

6.1 เป็นฝ่ายอำนวยการหลัก รับผิดชอบในการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติรวมทั้งจัดทำแผนงาน โครงการ งบประมาณ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6.2 ดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ของการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.3 ประสานการปฏิบัติกับทุกหน่วยงานเพื่อรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติความเสียหาย รายงานผลการปฏิบัติทุกชั้นตอนให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุกระยะ

6.4 มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ประจำฝ่ายอำนวยการของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า กองบัญชาการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

7. สำนักงานงบประมาณและการเงิน

7.1 จัดหาและเตรียมงบประมาณสำรองฉุกเฉินไว้สนับสนุนภารกิจให้กับหน่วยปฏิบัติในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

7.2 ดำเนินการเกี่ยวกับการบริจาคเงิน และสิ่งของเพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

7.3 ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับบริจาคเงิน และสิ่งของเข้ากองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยสำนักนายกรัฐมนตรี

7.4 ประสานการปฏิบัติกับสำนักงบประมาณ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อประมาณการด้านงบประมาณในการสนับสนุนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

7.5 ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดทำงบประมาณเพื่อสนับสนุนภารกิจในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

8. กองบินตำรวจ

8.1 จัดอากาศยาน พร้อมเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการช่วยเหลือกู้ภัยตามความเหมาะสมให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย

8.2 นำชุดแพทย์ของโรงพยาบาลตำรวจพร้อมยา และเวชภัณฑ์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

8.3 ลำเลียงสิ่งของพระราชทาน เครื่องอุปโภคบริโภคที่จัดซื้อหรือได้รับบริจาคจากแหล่งรวบรวมไปส่งลงในพื้นที่ประสบภัย

8.4 นำผู้บังคับบัญชาพร้อมคณะตรวจสถานการณ์สาธารณภัยเพื่อวางแผนช่วยเหลือผู้ประสบภัย

8.5 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อม และในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติ ให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

8.6 สนับสนุนการปฏิบัติให้กับกองบัญชาการตำรวจนครบาลในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครหรือแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่

8.7 หน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัด

1. สนับสนุนการปฏิบัติให้กับตำรวจภูธรจังหวัด และผู้อำนวยการจังหวัดในการปฏิบัติตามแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดหรือแผนปฏิบัติการเผชิญเหตุสาธารณภัยในระดับพื้นที่

2. เมื่อมีสถานการณ์ของสาธารณภัยในระดับ 2 ขึ้นไปเกิดขึ้นในพื้นที่ให้ขึ้นควบคุมการปฏิบัติกับกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในกรณีการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยสนับสนุนกำลังพลและการปฏิบัติตามขีดความสามารถ

3. ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเสนอต่อผู้อำนวยการจังหวัด หรือหน่วยงานตามสายบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้วแต่กรณีเพื่อการเตรียมความพร้อมและในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติให้จังหวัดหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

9. กองการต่างประเทศ

9.1 ปฏิบัติหน้าที่ในงานด้านกิจการต่างประเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเฉพาะงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยชาวต่างชาติงานประสานการปฏิบัติด้านตำรวจสากล และการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ

9.2 ให้จัดทำแผนงานโครงการ ด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อม และในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติ ให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

9.3 มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ประจำฝ่ายต่างประเทศ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า

10. กองสารนิเทศ

10.1 ประสานงานสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อแจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ เพื่อติดตามสถานการณ์การออกมาตรการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันเหตุโจรผู้ร้ายสถานที่ปลอดภัย หรือจุดอพยพ รวมทั้งขั้นตอนและการปฏิบัติต่าง ๆ ในหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

10.2 ประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระยะ

10.3 จัดพิมพ์เผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อให้คำแนะนำประชาชนที่ประสบภัยให้รู้จักวิธีช่วยเหลือและป้องกันตนเอง

10.4 ประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ให้ประชาชนบริจาคเงินและสิ่งของอุปโภคบริโภคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

10.5 ให้จัดทำแผนงาน โครงการ ด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องในอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อการเตรียมความพร้อมและในการดำรงขีดความสามารถของการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติ ให้กับหน่วยต่าง ๆ เมื่อได้รับการร้องขอ

10.6 มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ประจำฝ่ายประชาสัมพันธ์ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า

11. หน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

11.1 เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ของสาธารณภัยต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน

11.2 สนับสนุนการปฏิบัติเมื่อได้รับการร้องขอหรือได้รับการมอบหมายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

12. ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปก.ตร.)

12.1 เป็นหน่วยงานหลักในการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์สาธารณสุขทุกประเภท พร้อมรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุกระยะ

12.2 ในกรณีเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน ให้จัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการสั่งการต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข

12.3 ประสานการปฏิบัติและติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยรวบรวมการรายงานของหน่วยต่างๆแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบในเบื้องต้น และรวบรวมส่งให้สำนักยุทธศาสตร์ตำรวจเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

13. ศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ (ศปก.พอส.ตร.)

13.1 เป็นหน่วยงานหลัก ในการอำนวยความสะดวก สั่งการในการปฏิบัติเกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการส่งกลับ

13.2 ประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปก.ตร.) ศูนย์ปฏิบัติการฯของหน่วยงานระดับกองบัญชาการ ศูนย์ปฏิบัติการฯตำรวจภูธรจังหวัด ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการส่งกลับ

13.3 เมื่อมีการปฏิบัติหน้าที่กรณีสาธารณสุขที่มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากให้ประสานการปฏิบัติกับศูนย์ปฏิบัติการฯของหน่วยงานระดับกองบัญชาการ ศูนย์ปฏิบัติการฯตำรวจภูธรจังหวัด หรือศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุขสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้าแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการประกอบกำลังปฏิบัติหน้าที่ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) 18 พ.ศ. 2558

แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน: สปฉ. (Emergency Support Function : ESF)⁴ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ จะสถาปนากการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) เพียงส่วนงานใดส่วนงานหนึ่งหรือหลายส่วนงาน เข้าร่วมสนับสนุนการจัดการสาธารณสุข ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นเพื่อประสานงานระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบภารกิจด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น ภารกิจด้านการคมนาคมที่มีหลายส่วนราชการมีลักษณะงานเหมือนหรือใกล้เคียงกัน

⁴ “แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. http://www.nakhonlocal.go.th/datacenter/doc_download/a_080216_105922.pdf.

มาร่วมกันประสานการปฏิบัติ อันจะเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือ และสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับที่เกิดสาธารณภัย โดยในแต่ละส่วนงานฯ มีหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน แบ่งออกเป็น 18 ส่วนงาน ได้แก่

1. สปฉ.1: ส่วนงานคมนาคม มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 จัดการระบบ และควบคุมความปลอดภัยทางคมนาคม
- 1.2 ปรับปรุงเส้นทางและโครงข่ายคมนาคม รวมถึงสนับสนุนภารกิจ การส่งกำลังบำรุง
- 1.3 จัดให้มีเส้นทางสำรอง เส้นทางเลี่ยง ดัดแปลงแก้ไขระบบการคมนาคม ให้สามารถใช้งานได้เมื่อเกิดสาธารณภัย
- 1.4 สนับสนุนการอพยพเคลื่อนย้ายประชาชนออกจากพื้นที่ประสบภัยหรือ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย
- 1.5 สนับสนุนข้อมูลและการจัดการด้านคมนาคมให้แก่กองบัญชาการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง ให้กระทรวงคมนาคมเป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านคมนาคม

2. สปฉ.2: ส่วนงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

- 2.1 จัดให้มีระบบสื่อสารและโทรคมนาคมทั้งระบบสื่อสารหลัก ระบบสื่อสารรอง และระบบสื่อสารสำรองตลอดจนให้บริการฐานข้อมูลด้านสารสนเทศ
- 2.2 การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการสื่อสาร การจัดช่อง การสื่อสารสำรองเพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน
- 2.3 สนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่เพื่อบริการติดต่อสื่อสารได้ตลอดระยะเวลา ที่เกิดภัย
- 2.4 สนับสนุนการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 2.5 รักษาความปลอดภัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานหลัก ในการประสาน การปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3. สปฉ.3: ส่วนงานสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

- 3.1 เตรียมความพร้อม และดำเนินการป้องกันหรือลดผลกระทบที่อาจจะมีต่อพื้นที่เขตเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งสาธารณูปโภคในพื้นที่เสี่ยงภัย

3.2 ดำรงสถานะ ดำเนินการปรับปรุง ซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน และ สิ่งสาธารณูปโภค ในพื้นที่ประสบภัยให้สามารถใช้การได้ในระหว่างเกิดสาธารณภัย โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมือง และพื้นที่ เศรษฐกิจ ให้กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง เป็นหน่วยงานสนับสนุนในการประสานการปฏิบัติ ระหว่าง ส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน ด้านสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน

4. สปฉ.4: ส่วนผจญเพลิง มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

4.1 ประสานการปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดอัคคีภัยในเคหสถาน ประกอบการ นิคมอุตสาหกรรม

4.2 ประสานงานกับส่วนราชการและหน่วยงานในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

4.3 สนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันและระงับอัคคีภัยเมื่อเกิดอัคคีภัยในพื้นที่พิเศษ เช่น อุทยานแห่งชาติ นิคมอุตสาหกรรม ท่าอากาศยาน หรือบริเวณที่ส่งผลกระทบต่อมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.4 สนับสนุนข้อมูลด้านเทคนิคและองค์ความรู้ในการป้องกันและระงับ อัคคีภัยให้กับ ส่วนราชการ หน่วยงาน ในภูมิภาคและท้องถิ่นทั้งในเขตเมืองและชนบท ให้กระทรวงมหาดไทยเป็น หน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงาน สนับสนุนในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุน การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการผจญเพลิง

5. สปฉ.5: ส่วนงานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

5.1 เผ่าระวังและติดตามข้อมูลสถานการณ์ที่อาจส่งผลให้เกิดสาธารณภัย

5.2 แจ้งเตือนล่วงหน้าให้ประชาชน ส่วนราชการ และหน่วยงานรับทราบ สถานการณ์ และแนวโน้มการเกิดสาธารณภัย

5.3 แจ้งเตือนและแจ้งแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ สาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น รวมถึงสั่งการให้มีการอพยพ และเคลื่อนย้ายไปยังที่ปลอดภัย

5.4 วิเคราะห์และวางแผนการเผชิญเหตุ

5.5 ประสาน และสนับสนุนในการจัดการและการเผชิญเหตุสาธารณภัย แก่ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ

5.6 สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการเผชิญเหตุสาธารณภัยให้กับ กองอำนาจการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ

5.7 กำหนดจำนวนชนิดของทรัพยากรและบุคลากรที่ต้องใช้เพื่อให้มี ประสิทธิภาพและรวดเร็วในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

5.8 ประสานการใช้ทรัพยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านต่าง ๆ

5.9 ประสานงานในการจัดการในภาวะฉุกเฉินกับส่วนต่าง ๆ ในส่วนงาน สนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ด้านอื่น ๆ ให้กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่าง ส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการจัดการสาธารณสุข และการสนับสนุนทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน

6. สปฉ.6: ส่วนงานสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

- 6.1 ประสานงานและสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว
- 6.2 สนับสนุนการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นต่อการดำรงชีพให้แก่ผู้ประสบภัย
- 6.3 สนับสนุนงานด้านการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัย
- 6.4 เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสวัสดิการ ด้านสาธารณสุข
- 6.5 วางแผนการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย การดูแลบุคคลที่ต้อง ได้รับการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ การฟื้นฟูด้านสังคมและจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัย และผู้ประสบปัญหาทางสังคม
- 6.6 ให้บริการสาธารณสุขมูล
- 6.7 กำหนดแนวทางการช่วยเหลือผู้ว่างงานเนื่องจากการเกิดสาธารณสุข
- 6.8 ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่พิการทุพพลภาพ และเจ็บป่วย หรือบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ขณะเกิดภัย

ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงแรงงาน และสภาเกษตรกรไทย เป็นหน่วยงานสนับสนุนในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์การสาธารณสุข รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านสวัสดิการ สังคมและความมั่นคงของมนุษย์

7. สปฉ.7: ส่วนงานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

7.1 ประสานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร เพื่อใช้สนับสนุนส่วนราชการ หน่วยงานพลเรือน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแต่ละระดับในการเผชิญเหตุสาธารณสุข รวมถึงการส่งคืนทรัพยากร

7.2 ให้ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษาในกรณีที่ต้องใช้ความชำนาญทางทหาร สนับสนุนภารกิจ

7.3 ติดตาม และรายงานสถานะทรัพยากรทางทหารที่ถูกกำหนดให้ใช้ ในภารกิจสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ให้กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร

8. สปฉ.8: ส่วนงานการแพทย์และสาธารณสุข มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

8.1 จัดเตรียมและจัดหาทรัพยากรทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้ง ประสานการระดมสรรพกำลังด้านการแพทย์และสาธารณสุข

8.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้ง เครื่องมือทางการแพทย์ในด้านต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน เพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย

8.3 พัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Service: EMS) หน่วยปฏิบัติการกู้ชีพ และทีมตอบสนองด้านการแพทย์ ได้แก่ ทีมปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ ในภาวะฉุกเฉินระดับอำเภอ (Mini MERT) ทีมปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ระดับตติยภูมิในภาวะฉุกเฉิน (MERT: Medical Emergency Response Team) ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT: Surveillance Rapid Response Team) ทีมปฏิบัติการด้านจิตเวช (MCATT : Mental Health Crisis Assessment and Treatment Team) ที่พร้อมออกปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดระบบ เครือข่ายสาธารณสุขให้บริการและสนับสนุนการปฏิบัติงานทั่วประเทศ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ทันทีเมื่อเกิดสาธารณภัย

8.4 จัดให้มีการพัฒนาระบบสื่อสาร เพื่อประสานงานและสั่งการภายในหน่วยงานสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ

8.5 จัดให้มีการเตรียมพร้อมทางห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย และได้มาตรฐาน

8.6 จัดให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลความเสียหายทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข รวมถึงการรายงานผลอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

8.7 พัฒนาบุคลากรสาธารณสุขและอาสาสมัคร ให้มีความรู้และทักษะ พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานเมื่อเกิดสาธารณภัย และป้องกันตนเองจากภัยที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน

8.8 ให้ความรู้แก่ประชาชนและชุมชนในด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การสุขภาพิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้เมื่อประสบภัย

8.9 เฝ้าระวัง ควบคุม และติดตามโรคติดต่อ พร้อมทั้งจัดให้มีการรักษาพยาบาล การอนามัย การสุขภาพิบาล และการป้องกันโรคแก่ผู้ประสบภัย

8.10 พื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัยให้กลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติ ให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยมี หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ โรงพยาบาล สถานพยาบาลของสังกัดต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น มหาวิทยาลัย กระทรวงกลาโหม มูลนิธิ อาสาสมัครต่าง ๆ สภาวิชาชีพไทย สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

9. สปฉ.9: ส่วนงานการค้นหาและกู้ภัย มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

- 9.1 สนับสนุนการปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินด้านการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัย
- 9.2 ประสานการช่วยเหลือ สนับสนุน การค้นหาและกู้ภัย กับส่วนราชการ หน่วยงาน และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ
- 9.3 ประสานงานกับสมาคม มูลนิธิ และองค์กรการกุศล ที่มีภารกิจในการค้นหาและกู้ภัย
- 9.4 จัดระบบการปฏิบัติงานด้านการค้นหาและกู้ภัยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทุกภาคส่วน

9.5 สนับสนุนทรัพยากร และอุปกรณ์พิเศษในการปฏิบัติการการค้นหา และกู้ภัย

9.6 สนับสนุนข้อมูลด้านเทคนิค และองค์ความรู้ให้กับหน่วยงานปฏิบัติการ ค้นหาและกู้ภัย ให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสาน การปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์การสาธารณกุศล รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉินด้านการค้นหาและกู้ภัย

10. สปฉ.10: ส่วนงานสารเคมี วัตถุอันตราย และแก๊สมันตรังสี มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

- 10.1 วางแผน ควบคุม และป้องกันภัยจากสารเคมี วัตถุอันตราย และ แก๊สมันตรังสี ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 10.2 พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสารเคมี วัตถุอันตราย และแก๊สมันตรังสี
- 10.3 ระวังภัยจากสารเคมี วัตถุอันตราย และแก๊สมันตรังสีในพื้นที่ที่มี การปนเปื้อนมลพิษและประเมินความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
- 10.4 ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการจัดการมลพิษอันเกิดจากสารเคมี วัตถุอันตราย และแก๊สมันตรังสี

10.5 ส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสารเคมี วัตถุอันตราย และกัมมันตรังสี เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

10.6 จัดการสาธารณภัยและสนับสนุนการกำกับดูแลด้านพลังงานปรมาณู และนิวเคลียร์ รังสี

10.7 ปฏิบัติการและการป้องกันภัยทางเคมี ชีวภาพและนิวเคลียร์ ให้กระทรวง อุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงกลาโหม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานปรมาณู เพื่อสันติ เป็นหน่วยงาน สนับสนุนในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุน การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านสารเคมี วัตถุอันตราย และกัมมันตรังสี

11. สปฉ.11: ส่วนงานการเกษตร มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

11.1 ประสานการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัยที่มีผลกระทบต่อด้านการเกษตร

11.2 ติดตามเฝ้าระวัง ประเมินสถานการณ์ และแจ้งเตือนภัยแก่เกษตรกร

11.3 สำรวจและติดตามความเสียหายด้านการเกษตรเพื่อให้การช่วยเหลือ

11.4 สนับสนุนทรัพยากร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่การเกษตร ที่ประสบภัย

11.5 สนับสนุนข้อมูลด้านการเกษตรและให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการ ป้องกันและ แก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อด้านการเกษตร รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัย ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงาน สนับสนุนใน การประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉินด้านการเกษตร

12. สปฉ.12: ส่วนงานพลังงาน มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

12.1 ดูแล รักษา และป้องกันทรัพยากรด้านพลังงานให้สามารถปฏิบัติงาน ได้ตลอด ระยะเวลาการเกิดสาธารณภัย

12.2 ป้องกัน และบำรุงรักษาสถานที่สำคัญด้านพลังงานให้สามารถปฏิบัติงาน รวมถึง สนับสนุนพลังงานแก่ส่วนราชการ และหน่วยงานที่สำคัญในการบริการประชาชน เช่น โรงพยาบาล สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงให้เพียงพอต่อความต้องการในภาวะฉุกเฉิน

12.3 จัดทำฐานข้อมูลแหล่งพลังงานเพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน ในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย

12.4 กำหนดมาตรการควบคุมความปลอดภัยให้กับสถานที่สำคัญ ที่เป็นแหล่งผลิตพลังงาน และสถานที่ให้บริการ

12.5 สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทรวงพลังงาน เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านพลังงาน

13. สปฉ.13: ส่วนงานรักษาความสงบเรียบร้อย มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

13.1 ประสานการปฏิบัติในการรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยของประชาชน สถานที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เขตเมือง และชุมชน ในพื้นที่ประสบภัยและพื้นที่ใกล้เคียง

13.2 วางแผนการรักษาความปลอดภัย และความช่วยเหลือด้านเทคนิคต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการรักษาความสงบเรียบร้อย

13.3 ควบคุม และบังคับใช้กฎหมาย เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยของประเทศ

13.4 ปฏิบัติหน้าที่ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การจัดการศพ การติดตามผู้สูญหาย และการส่งกลับ

13.5 จัดระบบจราจรในบริเวณพื้นที่ประสบภัยและพื้นที่ใกล้เคียง ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการและหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการรักษา ความสงบ เรียบร้อย

14. สปฉ.14: ส่วนงานการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรม มีขอบเขต หน้าที่ ดังนี้

14.1 ประเมินผลกระทบระบบเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประสบภัย

14.2 ให้ข้อเสนอแนะ แนวทาง และวิธีการในการเตรียมความพร้อมรับ สถานการณ์สาธารณภัย รวมถึงการฟื้นฟูในภาพรวมหลังเกิดภัย

14.3 กำหนดแนวทางการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และเอกชนในการฟื้นฟูและลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนในระยะยาว

14.4 วิเคราะห์ ประเมิน ป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัย แก่สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

14.5 ติดตาม ตรวจสอบ และฟื้นฟูพื้นที่เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ให้กลับสู่สภาพเดิมโดยเร็ว ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานสนับสนุน ในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน

รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉินด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรม

15. สปฉ.15: ส่วนงานการต่างประเทศ มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

15.1 ติดตามและรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์สาธารณสุขที่เกิดขึ้นให้แก่ประเทศ ต่าง ๆ

15.2 ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในภาวะฉุกเฉิน

15.3 ประสาน และสนับสนุนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ที่เป็นชาวต่างประเทศ

15.4 ให้ข้อเสนอแนะ กรณีที่จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาล ต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาภาคเอกชนระหว่างประเทศ

15.5 กำหนดแนวทางการอำนวยความสะดวกการนำเข้าทรัพยากร จากต่างประเทศ และการส่งกลับ

15.6 ประสานการรับ-การให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรภาคเอกชนระหว่างประเทศ

15.7 ประสานการอำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย ชาวต่างชาติและญาติผู้ประสบภัย ให้กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมศุลกากร เป็นหน่วยงานสนับสนุนในการประสานการปฏิบัติ ระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน ด้านการต่างประเทศ

16. สปฉ.16: ส่วนงานการประชาสัมพันธ์และการจัดการข้อมูลข่าวสาร มีขอบเขต หน้าที่ ดังนี้

16.1 ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับสาธารณสุข ในภาวะฉุกเฉินหรือภัยคุกคามที่เกิดขึ้น

16.2 เผยแพร่ข้อมูล และความรู้ที่ถูกต้องเพื่อการเตรียมพร้อมรับมือ สถานการณ์ให้แก่ประชาชน

16.3 จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารร่วม (Joint Information Center: JIC) เพื่อเป็น ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน และสื่อมวลชน ทั้งในและต่างประเทศ

16.4 กำหนดมาตรการ ป้องกัน ควบคุม ตรวจจับข่าวลือ ข่าวอันเป็นเท็จ และข้อมูล ที่จะสร้างความตระหนก ตกตื่น และหวาดกลัวให้แก่ประชาชน ให้กรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่าง ส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการประชาสัมพันธ์และ การจัดการข้อมูลข่าวสาร

17. สปฉ.17: ส่วนงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

17.1 ประสานการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัยที่มีผลกระทบต่อทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

17.2 วิเคราะห์และประเมินผลกระทบจากสาธารณภัยที่มีต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดวิธีการป้องกันและลดผลกระทบ

17.3 ให้ข้อเสนอแนะ แนวทาง วิธีการป้องกัน ลดผลกระทบ และ เตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ในพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อุทยานธรรมชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช รวมถึงการฟื้นฟูหลังเกิดภัย ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลัก ในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

18. สปฉ.18: ส่วนงานงบประมาณและการบริจาค มีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

18.1 ติดตามและรายงานสถานะของแหล่งงบประมาณเพื่อการจัดการ สาธารณภัย และงบประมาณเพื่อการฟื้นฟู

18.2 ให้ข้อเสนอแนะ กรณีที่จำเป็นต้องใช้เงินอุดหนุนราชการเพื่อการให้ ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรือรับกลางจากรัฐบาล

18.3 ดำเนินการรับบริจาคเงิน และสิ่งของเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

18.4 ประสานงานการควบคุมและตรวจสอบยอดเงิน ธุรกรรมทางการเงิน ของเงินบริจาคในบัญชีธนาคารที่หน่วยงาน องค์กรหรือบุคคล โดยเปิดบัญชีไว้และแจ้งให้ประชาชนบริจาคเงิน

ให้กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานหลัก โดยมีสำนักนายกรัฐมนตรื สำนักงบประมาณ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานสนับสนุน ในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการ และหน่วยงาน รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการงบประมาณและการบริจาค

แนวคิดพื้นฐานของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS)

ลักษณะเฉพาะในการจัดการของระบบบัญชาการเหตุการณ์⁵ มีทั้งสิ้น 14 ประการ ซึ่งแต่ละประการต่างสนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับทั้งระบบ ในภาพรวมดังนี้

1. การใช้ศัพท์มาตรฐาน (Common Terminology) การใช้ศัพท์มาตรฐานเป็นจุดเริ่มต้นในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ดีที่สุด เหตุการณ์ฉุกเฉินเราไม่มีเวลาที่จะมาเรียนรู้ ภาษา คำศัพท์ สัญลักษณ์ใหม่ ๆ ของแต่ละหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ทางเทคนิคศัพท์ที่ใช้เฉพาะภายในหน่วยงาน หรือรหัสวิทยุซึ่งจะทำให้การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลความเข้าใจระหว่างกันมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนนำมาซึ่งการรับมอบภารกิจในการปฏิบัติงานเกิดความสับสนขึ้นได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มักจะมีความเข้าใจในการใช้คำศัพท์ที่ไม่ตรงกันหรือต้องมีการแปลความหมายอยู่ค่อนข้างมาก เช่น คนไทยไม่เคยเรียกผงซักฟอกแต่จะเรียกว่า “แป็บ” แต่มีความหมายว่า “ผงซักฟอก” เราเรียกก๊าซเติมรถยนต์ว่า “NGV” แต่เราหมายความว่า “CNG” เพราะ NGV มาจากคำว่า Natural Gas Vehicle หมายถึง รถที่ใช้ก๊าซธรรมชาติในขณะที่ CNG: Compress Natural Gas เป็นก๊าซที่ใช้ในรถยนต์เป็นต้น

2. โครงสร้างองค์กรแบบโมดูลาร์ (Modular Organization) โครงสร้างองค์กรแบบโมดูลาร์เป็นลักษณะเด่นของระบบบัญชาการ เหตุการณ์ เพื่อให้องค์กรมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ความจำเป็นของแต่ละเหตุการณ์มีรูปแบบที่ขยายตัวจากบนลงล่าง (Top Down) สามารถปรับเปลี่ยนขยายหรือลดขนาดได้ตามความเหมาะสมของภัยแต่ละประเภท และความซับซ้อนของแต่ละเหตุการณ์โครงสร้างองค์กรแบบนี้จึงมีความคล่องตัวสูงทำให้ประสานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้อย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจาก

2.1 วัตถุประสงค์ของแต่ละเหตุการณ์เป็นปัจจัยกำหนดจำนวน ขนาด และโครงสร้างขององค์กร

2.2 การแต่งตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในโครงสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์จะแต่งตั้งขึ้นตามความจำเป็นของแต่ละเหตุการณ์เท่านั้น เป็นไปตามหน้าที่ภารกิจที่ต้องการจะปฏิบัติ และสามารถยุบเลิกได้เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจหรือหมดความต้องการ

⁵ พงศธร ศิริสาคร. (2559). “ระบบบัญชาการเหตุการณ์กับการจัดการในภาวะฉุกเฉินของประเทศไทย”. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. http://122.155.1.141/upload/minisite/file_attach/37/58f862b80580b.pdf.

2.3 โครงสร้างในแต่ละส่วนที่จัดตั้งขึ้นจะต้องมีผู้รับผิดชอบชัดเจนไม่มีการสวมหมวกหลายใบในระบบบัญชาการเหตุการณ์

2.4 โครงสร้างที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบเฉพาะกิจเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะออกจากหน้าที่ความรับผิดชอบประจำมาสวมบทบาทหน้าที่ภายใต้โครงสร้างในระบบบัญชาการเหตุการณ์และขึ้นการบังคับบัญชากับผู้บัญชาการเหตุการณ์โดยตรง เช่น หัวหน้าหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกส่วนปฏิบัติการมีหัวหน้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทำหน้าที่หัวหน้าชุดพยาบาลฉุกเฉินภายใต้การบัญชาการเหตุการณ์ของนายอำเภอ และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจก็จะกลับไปปฏิบัติหน้าที่ตามต้นสังกัดของตนตามเดิม ดังนั้น ภายใต้โครงสร้างแบบโมดูลาร์จึงไม่มีโครงสร้างที่กำหนดไว้เป็นการตายตัว

ลักษณะโครงสร้างแบบ Top Down หมายถึง เมื่อชุดปฏิบัติการชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุจะเป็นผู้สถาปนาระบบบัญชาการเหตุการณ์โดยเข้าทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และเริ่มการปฏิบัติงานในการระงับเหตุเท่าที่สามารถกระทำได้หรือเท่าที่มีทรัพยากรอยู่ในขณะนั้นเมื่อมีชุดปฏิบัติการชุดอื่นเข้ามาถึงที่เกิดเหตุจะเกิดการสั่งการ แบ่งมอบภารกิจ จัดลำดับการบังคับบัญชา หรือจะมีการโอนการบังคับบัญชาให้กับชุดปฏิบัติการที่เข้ามาใหม่ (ถ้ามีคุณสมบัติเหมาะสมกับเหตุการณ์มากกว่าขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น) และจะมีการดำเนินการไปในลักษณะนี้จนกว่าเหตุการณ์จะสิ้นสุด

3. การจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by Objective) ระบบบัญชาการเหตุการณ์เป็นระบบที่ถูกออกแบบมาสำหรับการจัดการในภาวะฉุกเฉินใช้จัดการ ณ ที่เกิดเหตุโดยเฉพาะ แต่สามารถนำไปใช้ในการจัดการกิจกรรมที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เช่น การจัดการประชุม สัมมนา หรืองานรื่นเริงต่างๆได้และยังสามารถนำหลักการไปใช้ในการปฏิบัติงานภายในของกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ได้ในทุกระดับรวมถึงศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินอื่น ๆ (Emergency Operation Center) ได้เช่นกัน

ในการจัดการเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ (แนวทางในการปฏิบัติ) โดยการจัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานในแต่ละช่วงเวลาปฏิบัติงาน (Operation Period) ไว้อย่างชัดเจน (โดยปกติจะกำหนดหัวเวลาละ 24 ชั่วโมงแต่ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความซับซ้อน และจำนวนทรัพยากรของแต่ละเหตุการณ์) ดังนั้น ทุกเหตุการณ์ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และต้องมีการสื่อสารแจ้งให้ผู้ปฏิบัติงานทราบตลอดเวลา

ขั้นตอนสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน หลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: ทำความเข้าใจนโยบายและแนวทางของหน่วยงาน (Understand Agency Policy and Direction)

ขั้นตอนที่ 2: ประเมินสถานการณ์ (Assess Incident Situation)

ขั้นตอนที่ 3: กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการกับเหตุการณ์ (Establish Incident Objectives)

ขั้นตอนที่ 4: เลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด (Select Appropriate Strategy or Strategies to Achieve Objectives)

ขั้นตอนที่ 5: ดำเนินการตามยุทธวิธี (Perform Tactical Direction)

ขั้นตอนที่ 6: ติดตามผลการดำเนินการ

ข้อควรพิจารณาในการจัดลำดับความสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. ความปลอดภัยในชีวิต (Life Safety)
2. การควบคุมสถานการณ์ (Incident Stability)
3. การรักษาสภาพแวดล้อม (Property Preservation)

ถึงแม้ว่าการรักษาความปลอดภัยในชีวิตจะถูกกำหนดเป็นลำดับแรกแต่ในบางสถานการณ์ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ต้องคำนึงถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน และทรัพยากรที่มีอยู่ซึ่งอาจจำเป็นต้องเลือกการควบคุมสถานการณ์ไม่ให้ลุกลามออกไปจนทำให้มีผู้ประสบภัยบาดเจ็บ เสียชีวิต เพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังต้องเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมไม่ให้เกิดผลกระทบกับสภาพแวดล้อมที่อาจเป็นการสร้างสถานการณ์ใหม่ขึ้นได้ เช่น การดับเพลิง สารเคมีบางประเภทโดยการใช้ น้ำฉีดทำให้สารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ ท่อระบายน้ำ เป็นเหตุให้เกิดปัญหากับราษฎรตามเส้นทางไหลของน้ำตามมา เป็นต้น เครื่องมือที่จะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความเป็นรูปธรรมสามารถวัดผลสำเร็จได้คือการกำหนดวัตถุประสงค์แบบ “S-M-A-R-T Objective”

S: Specific (ชัดเจน) เป็นการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติที่ชัดเจนโดยหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ที่เป็นนามธรรม เช่น ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพ ซึ่งแต่ละบุคคลมีเกณฑ์ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

M: Measurable (วัดได้) กำหนดหน่วยนับที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติได้

A: Achievable/Attainable (ทำได้) เป็นการกำหนดภารกิจที่สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในขณะนั้น

R: Realistic/Relevant (สมเหตุสมผล) เป็นไปตามองค์ความรู้ ในการจัดการภัยแต่ละชนิดไม่ตั้งสมมติฐานเกินกว่าที่จะทำได้

T: Timeline (ระยะเวลา) กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานที่เหมาะสมไม่นานเกินไปหรือสั้นเกินไป เนื่องจากสถานการณ์ฉุกเฉินมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจนเจ้าหน้าที่ต้องเร่งปฏิบัติงาน เพราะจะทำให้เกิดความผิดพลาดนำไปสู่การบาดเจ็บได้

4. แผนเผชิญเหตุ (Incident Action Plan) ทุกเหตุการณ์ในระบบบัญชาการเหตุการณ์เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้วจะต้องมีการกำหนดแผนเผชิญเหตุขึ้นทุกครั้งซึ่งในเหตุการณ์ขนาดเล็กที่ใช้เวลาไม่เกิน 6 ชั่วโมง โดยปกติจะไม่ได้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพียงแต่กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติโดยผู้บัญชาการเหตุการณ์ใน 4 ประเด็น ได้แก่

4.1 สิ่งที่จะต้องทำ (What Must be Done?)

4.2 ใครรับผิดชอบ (Who is Responsible?)

4.3 จะสื่อสารข้อมูลกันอย่างไร (How Information be Communicated?)

4.4 การปฏิบัติหากมีผู้ได้รับบาดเจ็บ (What Should be Done if Someone is Injured?)

แต่หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต้องใช้เวลาและทรัพยากรในการจัดการมากกว่าเหตุการณ์ปกติ และมีการจัดตั้งส่วนอำนวยความสะดวกขึ้นจะต้องมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุเป็นลายลักษณ์อักษร

แผนเผชิญเหตุในระบบบัญชาการเหตุการณ์จึงเป็นแผนที่ไม่ได้มีการจัดทำไว้เป็นการล่วงหน้าเหมือนแผนปฏิบัติการอื่น ๆ แต่จะถูกกำหนดหรือจัดทำเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้วโดยที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะรวบรวมข้อมูล สถานการณ์แนวโน้ม และทรัพยากรที่มีอยู่ในขณะนั้นมาประกอบประกอบสำคัญเพื่อกำหนดแนวทาง และความมุ่งหมายในการปฏิบัติออกมาเป็นแผนเผชิญเหตุ มีสาระสำคัญ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ (Incident Objectives)

2. รายละเอียดภารกิจ และยุทธวิธีที่ต้องดำเนินการรวมถึงกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

3. ระยะเวลาปฏิบัติงาน (Operation Period)

5. ช่วงการควบคุม (Span of Control) หมายถึง สิ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาคนหนึ่งมีขอบเขตความรับผิดชอบเพียงใด มีผู้ใต้บังคับบัญชากี่คน มีหน่วยงานอยู่ในความควบคุมรับผิดชอบที่หน่วยงาน มีทรัพยากรที่ต้องจัดการที่ประเภท/ชนิด (kind/type) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าจะต้องสามารถกำกับดูแลควบคุมการปฏิบัติงาน จัดการทรัพยากร ตลอดจนสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างทั่วถึงการสั่งการในการ ปฏิบัติงานจึงจะมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ช่วงของการควบคุมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ

ช่วงการควบคุมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ

1. ประเภทและขนาดของเหตุการณ์
2. ปัจจัยความเสี่ยงอันตราย และความปลอดภัย
3. จำนวนทรัพยากรและผู้ปฏิบัติงาน

ช่วงการควบคุมที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 3-7 แต่ช่วงของการควบคุมที่เหมาะสมที่สุดคือ 5 ดังนั้น ภายใต้โครงสร้างองค์กรที่ยืด หด ได้แบบโมดูลาร์ ไม่ว่าจะเป็นการขยายขนาดของโครงสร้างให้ใหญ่ขึ้นหรือลดขนาดให้เล็กลงก็ตามจะต้องรักษาระดับของช่วงการควบคุมให้เหมาะสมตลอดเวลา

6. พื้นที่ปฏิบัติงานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Incident Facilities) สถานที่ปฏิบัติงานหลักในระบบบัญชาการเหตุการณ์ซึ่งเมื่อเห็นสัญลักษณ์ หรือการเรียกชื่อสถานที่เหล่านี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ทุกคนเข้าใจได้ทันทีว่าสถานที่เหล่านี้มีภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร จัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ใด และอาจบ่งบอกถึงขนาดและความรุนแรงของเหตุการณ์ได้ด้วย ประกอบด้วย

6.1 ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command Post: ICP) สถานที่ที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ใช้ในการบัญชาการเหตุการณ์จัดตั้งขึ้น ณ พื้นที่เกิดเหตุ เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบสำคัญที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องสถาปนาระบบบัญชาการเหตุการณ์ (สั่งการ) เพื่อประสานการปฏิบัติโดยจะต้องกำหนดลำดับการบังคับบัญชา และระบบการสื่อสารในที่เกิดเหตุที่ชัดเจน วิธีการสำคัญประการหนึ่งในการสถาปนาระบบสั่งการ คือ การจัดตั้งสถานที่ที่เป็น “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์” เพื่อใช้ในการสั่งการ กำกับดูแลการปฏิบัติงานในภาพรวมในแต่ละเหตุการณ์จะต้องมีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ และจัดตั้งเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะเป็นการสนธิกำลังจากหลายหน่วยงานมาร่วมปฏิบัติงาน และมีการจัดโครงสร้างที่เรียกว่า “การบัญชาการร่วม” ก็ตาม

ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อาจเป็นสถานที่ชั่วคราว เช่น ใต้ต้นไม้ เต็นท์ศาลา อาคาร หรือยานพาหนะ ก็ได้แต่ควรเป็นสถานที่ที่สามารถสังเกตการณ์พื้นที่เกิดเหตุ ควบคุม ดูแล กำกับ และสั่งการ การปฏิบัติงานได้ สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีระบบการสื่อสาร และควรอยู่ภายในบริเวณที่ใกล้เคียงกับจุดเกิดเหตุมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แต่ต้องอยู่ภายนอกเขตอันตราย หรือบริเวณที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ เช่น จัดตั้งอยู่เหนือลม

6.2 จุดระดมทรัพยากร (Staging Area: S) สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่รวมของทรัพยากรที่ “พร้อมปฏิบัติงาน” เพื่อรอรับมอบหมายภารกิจออกปฏิบัติงาน จุดระดมทรัพยากรอาจจัดตั้งได้มากกว่า 1 แห่ง ขึ้นอยู่กับ ขนาด จำนวนของทรัพยากร และสภาพภูมิประเทศ ในกรณีที่สถานการณ์ขยายตัว ลูกกลามจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นอาจมีการกำหนดจุดระดมทรัพยากรหลายแห่งเพื่อให้สะดวกแก่การเข้าปฏิบัติงานก็ได้แต่การจัดตั้งจุดระดมทรัพยากรแต่ละแห่งจะต้องมีการแต่งตั้งผู้จัดการ (Staging Area Manager) เพื่อทำหน้าที่ควบคุม ดูแล ทรัพยากรในจุดระดมทรัพยากรเสมอ

สถานที่ที่ตั้งของจุดระดมทรัพยากรควรจะต้องอยู่ใกล้กับบริเวณที่เกิดเหตุเพื่อให้สามารถส่งทรัพยากรเข้าปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันเวลาแต่ควรมีระยะห่างพอสมควรเพื่อความปลอดภัย และพ้นจากผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน

ปัจจัยที่เป็นข้อพิจารณาสำคัญในการเลือก และกำหนดสถานที่ตั้งของจุดระดมทรัพยากร ได้แก่

ก. ระยะห่างจากพื้นที่เกิดเหตุ โดยหลักการจุดระดมทรัพยากรไม่ควรตั้งอยู่ห่างจากสถานที่เกิดเหตุในระยะเวลาเดินทางเกิน 5 นาทีซึ่งอาจเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับแต่ละเหตุการณ์แต่ทั้งนี้ควรอยู่ใกล้กับพื้นที่ปฏิบัติงานมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ข. เส้นทางในการเข้าถึงพื้นที่ (Access Routes) ถนนที่เป็นเส้นทางเข้าถึงพื้นที่เกิดเหตุเป็นถนนประเภทใดรองรับรถยนต์ขนาดหนักได้กี่ตัน มีเส้นทางสำรองหรือไม่ หากเป็นเส้นทางเล็กเพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อาจกำหนดให้เป็นถนนเดินรถทางเดียว (one way)

ค. ขนาดพื้นที่ต้องมีพื้นที่บริเวณที่กว้างเพียงพอที่จะสามารถรองรับทรัพยากรที่มีอยู่ได้รวมถึงการจัดการพื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่ขณะเดียวกันควรมีพื้นที่กว้างเหลือพอที่จะทำการขยายบริเวณออกไปได้ถ้าหากสถานการณ์ขยายตัว และต้องการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น

ง. ความปลอดภัย มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ ไฟฟ้า ส่องสว่าง ป้ายสัญญาณจราจร และอื่น ๆ จุดระดมทรัพยากรอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา และความรับผิดชอบของผู้อำนวยความสะดวกส่วนปฏิบัติการ

6.3 ฐานปฏิบัติการ (Base: B) สถานที่สำหรับปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกปฏิบัติงาน (General Staff) ได้แก่ส่วนอำนวยความสะดวก ส่วนสนับสนุน และเจ้าหน้าที่บังคับบัญชา (Command Staff) ที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่เกิดเหตุ การจัดตั้ง “ฐานปฏิบัติการ” เพื่อเป็นสถานที่ในการให้บริการ และสนับสนุนข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นๆ ในเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์จะมี “ฐานปฏิบัติการ” เพียงแห่งเดียวเช่นเดียวกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (ICP) รวมทั้งอาจมีการตั้งชื่อให้กับฐานปฏิบัติการตามสถานที่เกิดเหตุก็ได้

6.4 แคมป์ (Camp: C) พื้นที่สำหรับใช้ในการสนับสนุนเสบียงอาหาร ที่พัก สุขภัณฑ์ สถานพยาบาล แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนสนับสนุนอาจใช้เป็นสถานที่ในการซ่อมบำรุงยานพาหนะและเก็บรักษาทรัพยากรอื่น ๆ ด้วย แคมป์อาจตั้งขึ้นได้หลายแห่งในเหตุการณ์เดียวกันซึ่งต้องมีการจัดตั้งผู้จัดการแคมป์ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการภายในแคมป์ในภาพรวม (การตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้ประสบภัยเป็นความรับผิดชอบของส่วนปฏิบัติการ)

6.5 ฐานเฮลิคอปเตอร์ (Helibase) และลานจอดเฮลิคอปเตอร์ (Helispot) ฐานเฮลิคอปเตอร์ (Helibase) เป็นสถานที่ควบคุมการปฏิบัติการทางอากาศเป็นฐานจอดเฮลิคอปเตอร์ระยะยาวเพื่อเติมน้ำมันเชื้อเพลิง ซ่อมบำรุง จอด ขณะที่ไม่มีการปฏิบัติการทางอากาศ (เปรียบเสมือนอู่รถยนต์) ลานจอดเฮลิคอปเตอร์ (Helispot) เป็นสถานที่ลงจอดเพื่อปฏิบัติงานของอากาศยานในลักษณะชั่วคราว เป็นจุดรับ-ส่ง ทรัพยากร (Drop Point: DP) อาจมีได้มากกว่า 1 จุด (เปรียบเสมือนป้ายจอดรถประจำทาง)

7. การจัดการทรัพยากร (Resource Management) ทรัพยากรในระบบบัญชาการเหตุการณ์ หมายถึง บุคคลชุดปฏิบัติการ วัสดุ อุปกรณ์สถานที่ ฯลฯ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการทำงาน ได้แก่

7.1 ทรัพยากรปฏิบัติการ (Tactical Resource) หมายถึง บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์หลักที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น รถดับเพลิงรถพยาบาล เป็นต้น

7.2 ทรัพยากรสนับสนุน (Support Resource) หมายถึง ทรัพยากร อื่นใดที่ใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น อาหาร อุปกรณ์ เครื่องมือ การสื่อสาร ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

ในบางกรณีทรัพยากรบางชนิดสามารถกำหนดให้เป็นได้ทั้งทรัพยากรสนับสนุน และทรัพยากรปฏิบัติการ เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมีหากกำหนดให้ มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาปฏิบัติงานกับส่วนอำนวยความสะดวกจะมีสถานะเป็นทรัพยากร สนับสนุน แต่หากมอบหน้าที่ให้อยู่กับส่วนปฏิบัติการร่วมกับชุดปฏิบัติงานก็จะมีสถานะเป็นทรัพยากรปฏิบัติการ เป็นต้น

กระบวนการจัดการทรัพยากร ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน

1. การจัดแบ่งชนิด/ประเภทของทรัพยากร (Categorizing Resources) ชนิด (Kind) หมายถึง คุณสมบัติของทรัพยากร เช่น รถดับเพลิง รถพยาบาล รถตำรวจ รถบรรทุกน้ำ เป็นต้น

ประเภท (Type) หมายถึง ความสามารถของทรัพยากรชนิดนั้นรวมถึงขนาดศักยภาพ เช่น รถบรรทุกน้ำ (ชนิด) ขนาด 2,000 ลิตร 6,000 ลิตร 10,000 ลิตร เป็นต้น

2. การขอรับการสนับสนุนทรัพยากร (Ordering Resources) ต้องมีการกำหนดขั้นตอนการขอรับการสนับสนุนที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการซ้ำซ้อน และเป็นการช่วยลดภาระของผู้บัญชาการเหตุการณ์ให้สามารถ ใช้เวลาทั้งหมดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกิดเหตุมากกว่าที่จะต้องพะวงกับการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นให้มาทันเวลากับความต้องการในเหตุการณ์ขนาดเล็กมักใช้รูปแบบการร้องขอสนับสนุน ณ จุดเดียว (Single Point Ordering) เช่น นายอำเภอขอสนับสนุนเรือท้องแบน จำนวน 10 ลำ ถูยั้งชีพจำนวน 100 ถู ยารักษาโรค จำนวน 100 ชุด ไปยังศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด ซึ่งศูนย์ฯ จะทำหน้าที่รวบรวมและจัดส่งไปยังสถานที่ตามเวลาที่นัดหมายต่อไปแต่ในเหตุการณ์ขนาดใหญ่ที่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก และมีพื้นที่เกิดเหตุหลายพื้นที่อาจต้องมีการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรไปยังหลายจุด (Multi Point Ordering) ซึ่งจะเพิ่มความยุ่งยากในการขอรับการ

สนับสนุนทรัพยากร และเหตุการณ์นี้ส่วนใหญ่จะมีการจัดตั้งส่วนสนับสนุนขึ้นในโครงสร้างของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (แบบฟอร์มการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรเป็นแบบฟอร์มที่ควรใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ)

3. การติดตามการใช้ทรัพยากร (Tracking Resources) การติดตามสถานะปัจจุบันของทรัพยากร ความถูกต้องของข้อมูล ทรัพยากร และจำนวน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการจัดการเหตุการณ์ เราสามารถแบ่งกลุ่มสถานะของการปฏิบัติงานของทรัพยากรเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1 ปฏิบัติงานอยู่ (Assigned) หมายถึง ทรัพยากรกำลังอยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ

3.2 พร้อมปฏิบัติงาน (Available) หมายถึง ทรัพยากรที่มีสภาพพร้อมใช้งานสามารถออกปฏิบัติงานได้ทันทีที่ได้รับมอบหมาย

3.3 ไม่พร้อมปฏิบัติงาน (Out of Service) หมายถึง ทรัพยากรที่ไม่อยู่ในสภาพพร้อมปฏิบัติงาน หยุดพักการปฏิบัติงาน อยู่ระหว่างการซ่อมบำรุง (ชำรุด ชั่วคราว) เป็นต้น

4. การนำทรัพยากรกลับมาใช้ และการบำรุงรักษา (Recovering Resources)

8. การบูรณาการระบบการสื่อสาร (Integrated Communication Management) การสื่อสารมีความสำคัญอย่างมากในการจัดการภาวะฉุกเฉินเป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเหตุการณ์การสั่งการ มอบหมาย หน้าที่ภารกิจการควบคุมการปฏิบัติการสื่อสารในที่นี่ หมายถึงระบบการติดต่อสื่อสารทุกระบบที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลระหว่างเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นระบบโทรศัพท์ มีสายไร้สายดาวเทียม ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งระบบที่ใช้อย่างแพร่หลาย คือ ระบบวิทยุสื่อสารที่มีหลายช่วงความถี่ ตั้งแต่ Single Side Band : SSB Ultra-High Frequency : UHF และ Very-High Frequency : VHF ในการเผชิญเหตุในภาวะฉุกเฉินที่มีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมเผชิญเหตุจำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่เป็นที่เข้าใจร่วมกันไว้ตั้งแต่ในช่วงเวลาปกติเพื่อให้ทุกหน่วยงานรับรู้และเชื่อมต่อสัญญาณความถี่ร่วมกันได้ในภาวะฉุกเฉิน

9. การโอนการบังคับบัญชา (Transfer of Command) หมายถึง การมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือการปฏิบัติงานจากผู้หนึ่งสู่อีกผู้หนึ่งที่มีความรู้ความสามารถเท่ากันหรือสูงกว่าในกรณีการยกระดับการจัดการสาธารณภัย หรือน้อยกว่าในกรณีที่มีการลดระดับการจัดการสาธารณภัยซึ่งการโอนอำนาจการบังคับบัญชาในแต่ละครั้งนั้นต้องมีการสรุปสถานการณ์ และแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทราบก่อนโอนการบังคับบัญชาทุกครั้ง ทั้งนี้ อาจกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยวาจาก็ได้ (แต่ต้องมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้)

การโอนการบังคับบัญชาจะเกิดขึ้นได้หลายกรณีเช่น

ก. มีบุคคลที่มีความเหมาะสมมากกว่าเข้ามาปฏิบัติงาน (มีความรู้ ประสบการณ์) ซึ่งในระบบบัญชาการเหตุการณ์ไม่จำเป็นที่ผู้โอนหรือผู้รับโอนการบังคับบัญชาจะต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่า หรือต่ำกว่าเสมอไป

ข. สถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนการบังคับบัญชาให้เหมาะสม และสอดคล้องตามระเบียบ กฎหมาย เช่น การขยายตัวลูกกลมของเหตุการณ์จากอำนาจการจัดการเหตุการณ์ในระดับ ท้องถิ่น ไปยังอำเภอ จังหวัด หรือระดับชาติ

ค. เมื่อสถานการณ์มีความยืดเยื้อ ยาวนาน และมีความจำเป็นต้องมีการผลัดเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

ง. เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจจะส่งมอบความรับผิดชอบคืนให้หน่วยงานเจ้าของพื้นที่

10. ลำดับการบังคับบัญชา (Chain of Command) และเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ลำดับการบังคับบัญชา หมายถึง การจัดลำดับความสัมพันธ์ของ อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือหน่วยงานที่ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับชั้นทำให้เกิดระบบการทำงานที่ชัดเจน

เอกภาพในการบังคับบัญชา หมายถึงขอบเขตการควบคุม ดูแล บังคับ บัญชาตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ หลักการของเอกภาพในการบังคับบัญชา คือ การมีผู้บังคับบัญชาได้หลายคน แต่ต้องมีหัวหน้าโดยตรงเพียงคนเดียวซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่ที่ต้องรับมอบงาน/ภารกิจ และรายงานตรงต่อบุคคลเพียงคนเดียวภายใต้ระบบบัญชาการเหตุการณ์การยึดหลักสายบังคับบัญชา และเอกภาพในการบังคับบัญชาจะช่วยสร้างความชัดเจน ลดความสับสนซึ่งมักเกิดจากความขัดแย้งกันในการสั่งการของผู้บังคับบัญชา

11. การบัญชาการร่วม (Unified Command) หมายถึง การจัดการเหตุการณ์ที่หลายหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ด้านต่าง ๆ สามารถประสานแผนการปฏิบัติงานในที่เกิดเหตุร่วมกัน ภายใต้วัตถุประสงค์กลยุทธ์และยุทธวิธีการทำงานเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบัญชาการร่วมจะทำให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ที่มีมากกว่า 1 คน สามารถร่วมกันตัดสินใจภายใต้โครงสร้างการบัญชาการเดี่ยว (Single Command Structure) ถึงแม้จะมีผู้ใต้บังคับบัญชาจะมาจากหลายหน่วยก็ตามซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชาเหล่านั้นจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) โดยจะต้องรับมอบหน้าที่ความรับผิดชอบจากหัวหน้าเพียงผู้เดียวเช่นกัน การปฏิบัติงานเป็นทีมในลักษณะของการบัญชาการร่วมจะสามารถลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน และขาดประสิทธิภาพ อันเกิดจากการทำงานแบบ

ต่างคนต่างทำของแต่ละหน่วยที่มีขอบเขตหน้าที่ ภารกิจความรับผิดชอบ พื้นที่ และอำนาจการบริหารการปกครองที่แตกต่างกันซึ่งแต่ละหน่วยงานมักจะให้ความสำคัญในสิ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองมากกว่าภาพรวมของการจัดการเหตุการณ์จึงจำเป็นต้องมีการจัดลำดับความสำคัญในการเผชิญเหตุ ก่อนทุกครั้ง

จุดเด่นของการบัญชาการร่วมที่สำคัญ คือการส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุน การสนธิกำลัง การบูรณาการทรัพยากร การมีโครงสร้างการทำงานเดียวกัน (Common System or Organizational Framework) ผ่านกระบวนการ วางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และการกำหนดแนวทางปฏิบัติเชิงยุทธวิธีในการจัดการกับเหตุการณ์ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ

12. การสนับสนุนและการจัดส่งทรัพยากร (Dispatch and Deployment) เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น หน่วยงานจะจัดส่งทรัพยากรไปสนับสนุนผู้บัญชาการเหตุการณ์เมื่อได้รับการร้องขอเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน และลดภาระของพื้นที่ในการดูแลทรัพยากร เช่น มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่กู้ภัยจำนวน 300 นาย ไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยที่จังหวัดไม่ได้ขอรับการสนับสนุนทำให้ไม่ได้มีการเตรียมมอบภารกิจ ที่พัก อาหาร เจ้าหน้าที่เหล่านั้น จึงเริ่มเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่เองทำให้เป็นปัญหาทั้งจังหวัดในการจัดการ และดูแลทรัพยากรเหล่านั้นซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นด้วย เป็นต้น

13. ความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นการแสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพของเจ้าหน้าที่เผชิญเหตุ ด้วยการยึดหลักการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ประกอบด้วย

13.1 การรายงานตัว (Check-In / Check-Out) เจ้าหน้าที่เผชิญเหตุทุกคนไม่ว่าจะสังกัดหน่วยงานใดจำเป็นต้องมีการรายงานตัวรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตามความเหมาะสมที่กำหนดโดยผู้บัญชาการเหตุการณ์เพื่อรับมอบหมายภารกิจเสมอ ในเหตุการณ์ที่เร่งด่วนอาจใช้วิทยุสื่อสารรายงานตัวเพื่อขอรับมอบภารกิจจากผู้บัญชาการเหตุการณ์ โดยตรง หรือในเหตุการณ์ขนาดใหญ่ที่ใช้ระยะเวลานาน อาจกำหนดสถานที่รายงานตัว ณ แคมป์ที่พักเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มาถึงได้พักผ่อนก่อนรับมอบภารกิจก็ได้

13.2 แผนเผชิญเหตุ เจ้าหน้าที่เผชิญเหตุทุกคนจะต้องถือปฏิบัติตามภารกิจ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามแผนเผชิญเหตุโดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ

13.3 เอกภาพการบังคับบัญชา เจ้าหน้าที่เผชิญเหตุทุกคนจะรับคำสั่งจากหัวหน้าชุดปฏิบัติงานของตนเท่านั้น

13.4 ช่วงการควบคุม ผู้บังคับบัญชาในแต่ละระดับต้องรักษาช่วงการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา ที่เหมาะสมตลอดเวลา

14. การจัดการข้อมูล และข่าวสาร (Information and Intelligence Management) ข้อมูล ข่าวสาร เป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการเหตุการณ์ และการตัดสินใจของผู้บัญชาการเหตุการณ์ข้อมูลที่ได้รับการกลั่นกรองยืนยันความถูกต้องมีคุณค่าอย่างยิ่ง

การจัดการข้อมูล ข่าวสาร ในระบบบัญชาการเหตุการณ์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

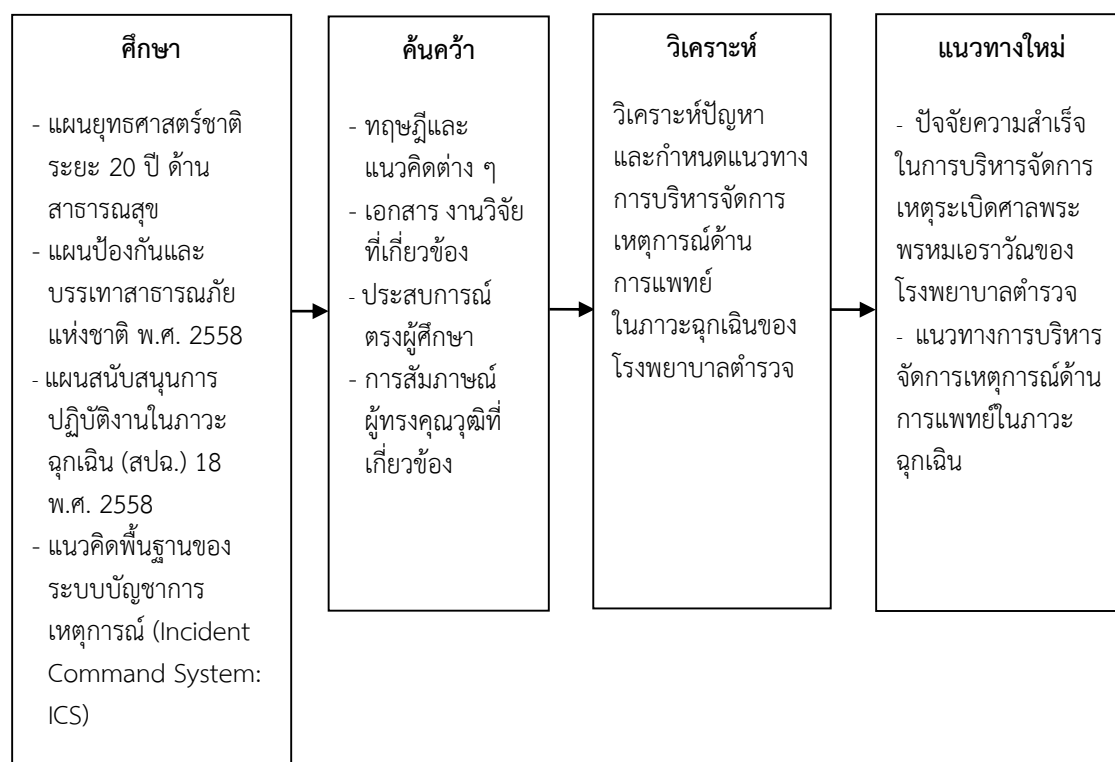
1. ข้อมูล ข่าวสารภายในองค์กรเป็นข้อมูล ข่าวสารทั้งในแนวดิ่ง (ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา) และในแนวระนาบ (ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน) ผู้บังคับบัญชาในทุกระดับต้องจัดให้มีระบบการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาไม่ว่าจะผ่านการประชุมย่อย การแจกจ่ายบันทึกช่วยจำเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเข้าใจสถานการณ์ และมองภาพการปฏิบัติการที่เหมือนกัน (Common Operating Picture)
2. ข้อมูล ข่าวสารภายนอกองค์กร เป็นการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป ผู้ประสบภัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือกับสื่อมวลชนที่ต้องการ ข้อมูล ข่าวสารอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาในเหตุการณ์ขนาดใหญ่ที่เป็นที่สนใจของสาธารณชน ผู้บัญชาการเหตุการณ์ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก ในการที่จะนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อไม่ก่อให้เกิดความตื่นตระหนก หรือข่าวลือ โดยเฉพาะกับสื่อมวลชนในเหตุการณ์ระดับนี้การพิจารณาจัดตั้งเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิไลวรรณ นาเงิน และสุทัศน์ กองขุนทด (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสาธารณสุขของหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามแผนป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุข ได้ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดแผนเตรียมพร้อมรับมือสาธารณสุขขององค์การอนามัยโลกในการดำเนินงานด้านแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุขด้านการแพทย์ และสาธารณสุขของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจากการวิจัย พบว่าการบริหารจัดการสาธารณสุขของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ยังพบว่า มีปัญหาสำคัญ ๆ ในด้านโครงสร้างการบัญชาการเหตุการณ์ และการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติการตอบโต้สาธารณสุขในแต่ละประเภท ขาดบุคลากรในการเฝ้าระวัง การเตือนภัยล่วงหน้า การขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพ และแนวทางการบูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อเสนอแนะ คือ การดำเนินงานบริหารจัดการสาธารณสุขด้านการแพทย์ และสาธารณสุข ควรมุ่งเป้าหมายในการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขให้มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับอย่างน้อย 4 พันธกิจ ได้แก่ 1) การรวบรวมความรู้ความเสี่ยงจากสาธารณสุข 2) การบริหารจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข 3) การลงทุนเพื่อสร้างระบบปฏิบัติการจัดการสาธารณสุข 4) การจัดทำแผนและเตรียมความพร้อมรับมือสาธารณสุข

ดารณี วรชาติ และคณะ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และภัยพิบัติทางการแพทย์ และสาธารณสุขระดับจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ทำการศึกษาและพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และภัยพิบัติทางการแพทย์และสาธารณสุขระดับจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และภัยพิบัติ ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขระดับจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี พ.ศ.2560-2561 มีผลลัพธ์ของการพัฒนาในระดับสูงมาก (mean=87.39, SD=4.90, n=32) โดยมีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ในระดับสูงมาก สังเกตได้รวดเร็วทันเหตุการณ์มีประสิทธิภาพในระดับสูงมาก และสามารถลดผลกระทบด้านสุขภาพในระดับสูงซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และภัยพิบัติทางการแพทย์ และสาธารณสุขระดับจังหวัดควรมีความหลากหลายตามความจำเป็น และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่แต่ควรใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์แบบเดียวกันตามมาตรฐานสากลเพื่อให้สามารถประสานเชื่อมโยงการบัญชาการเหตุการณ์ และการปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และภัยพิบัติทางการแพทย์ และสาธารณสุขในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

ในบทนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผ่านแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยการผสมผสานแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข พ.ศ 2561-2565 แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 แผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) 18 พ.ศ. 2558 แนวคิดพื้นฐานของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) ประสบการณ์ตรงผู้ศึกษา และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหม เอรಾವันของโรงพยาบาลตำรวจ แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้งสามข้อในบทที่ 3 และ 4 ต่อไป

บทที่ 3

การบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

การบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพเป็นการดำเนินงานอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานสำคัญคือ ความปลอดภัย ของชีวิต (Life safety) การควบคุมสถานการณ์ไม่ให้ลุกลาม หรือขยายตัว (Incident stabilization) และการรักษาทรัพย์สิน (Property Preservation) ซึ่งบทบาทด้านการปฏิบัติการหรือความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน ด้านการบริหารและกำกับดูแล ด้านการวางแผน ด้านการติดต่อสื่อสารและประสานงาน ด้านการบริการสุขภาพ ด้านการตัดสินใจ ความเป็นมืออาชีพ และด้านการสนับสนุน ระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ลดการสูญเสีย ทั้งชีวิต และทรัพย์สิน อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข (Public Health Emergency Incident Command System: PHEICS)¹

ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข (Public Health Emergency Incident Command System: PHEICS) เป็นระบบที่พัฒนามาเพื่อใช้ ในการบัญชาการเหตุการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข ให้เหมาะสมกับบริบทการทำงาน ของระบบสาธารณสุขของเมืองไทย โดยนำหลักวิชาการและหลักปฏิบัติการของระบบการบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) มาปรับใช้ให้เหมาะสม โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. การจัดโครงสร้างองค์กรที่สามารถปรับได้หลากหลายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ตำแหน่งต่างๆ ที่กำหนดขึ้นจะยึดหลักโครงสร้าง ICS และปรับให้ใกล้เคียงกับ ระบบการทำงานปกติของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้หน่วยงานด้านสาธารณสุข ทั่วประเทศนำไปปรับใช้ได้

¹ “ระบบบัญชาการเหตุการณ์ทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับการจัดการในภาวะสาธารณสุขภัย/ภัยพิบัติ”. สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <https://www.rbpho.moph.go.th/eoc2020/file/PHEICS.pdf>.

3. สามารถนำไปใช้ในการทำแผนรับภัยพิบัติประเภทต่างๆ ได้ง่าย โดยการปรับรายละเอียดบางประเด็นให้เหมาะสมกับภัยที่เกิดขึ้น เหมาะสมกับกำลังคน และทรัพยากรของแต่ละหน่วยงาน

4. แสดงการเชื่อมโยงงานจากระดับพื้นที่เกิดเหตุ ถึงระดับจังหวัด ระดับเขตและ ระดับกระทรวง ตลอดจนการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นนอกสังกัดกระทรวง และหน่วยงานในสังกัดกระทรวง แต่นอกสายการบังคับบัญชา

5. มีการกำหนดตำแหน่งและชื่อเรียกตำแหน่งต่างๆ เพื่อให้ใช้และเข้าใจตรงกัน ในหน่วยงานสาธารณสุขทุกหน่วยของประเทศ ช่วยให้ง่ายในการทำงาน ร่วมกัน กรณีที่เกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ซึ่งมีหลายหน่วยงานต้องทำงานร่วมกัน

6. มีแบบฟอร์มต่างๆ ที่ประยุกต์มาจากระบบ ICS รวมถึงแบบฟอร์มรายงาน ของกระทรวงสาธารณสุข

7. มีคู่มือการปฏิบัติการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่รวบรวมจากกรม วิชาการต่างๆ เช่น เรื่อง SRRT, MCATT

ระบบนี้จะช่วยให้การบังคับบัญชาการเหตุการณ์เป็นไปได้อย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น บุคลากรที่เข้ามาในระบบจะทราบว่าตนเองอยู่ในตำแหน่งใด บทบาทหน้าที่ของ แต่ละตำแหน่งคืออะไร อย่างไรก็ตามหลักการของการทำแผนที่ดี คือ การตอบคำถาม ว่า ใคร, ทำอะไร, ที่ไหน, เมื่อไหร่ และอย่างไร (4W1H) แต่คู่มือเล่มนี้จะเน้นเรื่องของ Who และ What คือ การจัดโครงสร้างองค์กร การกำหนดตำแหน่งต่างๆ และงานที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่ง (ใคร, ทำอะไร) รวมทั้งแนวทางการสั่งการและประสานงาน ระหว่างตำแหน่ง เท่านั้น ส่วน Where, When, How ที่ไหน เมื่อไหร่และอย่างไร นั้นจะ ขึ้นกับบริบทของพื้นที่และของหน่วยงานนั้นๆ ไม่สามารถจัดทำเป็นมาตรฐานได้ ยกเว้น ในกรณีที่เป็นแนวทางการปฏิบัติตามหลักวิชาการทางการแพทย์และสาธารณสุข แต่จะมี ตัวอย่างให้ดูบ้างในบางกรณีซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่พื้นที่ประสบภัยในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ โดยมีแนวทางสายการบังคับบัญชา การเชื่อมโยง ระหว่างระดับที่ชัดเจน โดยยึดหลัก Unity of Command แสดง ความเชื่อมโยงจากระดับพื้นที่เกิดเหตุ จนถึงระดับกระทรวง ตลอดจนการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นนอกสังกัดกระทรวง มีแบบฟอร์มและคู่มือเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่งจะ ช่วย ให้การบังคับบัญชาการเหตุการณ์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทีมบริหารสถานการณ์ (Incident Management Team) หมายถึง ทีมงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบบริหาร สถานการณ์ฉุกเฉิน หรือภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย Command Staff และ General Staff รวมทั้งบุคลากรอื่น ตามที่ ผู้บัญชาการเหตุการณ์พิจารณาเห็นสมควร โดยทุกคน ต้องอยู่ ภายใต้อำนาจการบังคับบัญชาของผู้บัญชาการ เหตุการณ์ การจัดโครงสร้างทีมบริหารสถานการณ์เป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก เนื่องจากจะช่วยลดความ สับสนของผู้ปฏิบัติงานทำให้เกิดความ เข้าใจและฝึกซ้อมการประสานงานภายใต้โครงสร้างทีมบริหาร

สถานการณ์ในรูปแบบเดียวกัน ส่งผลให้ทุกหน่วยงานสามารถ ปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว โครงสร้างที่บริหารสถานการณ์ของระบบการ บัญชาการเหตุการณ์ทางด้านการแพทย์และ สาธารณสุข ประยุกต์จากระบบ ICS โดยนางงานด้านการแพทย์และ สาธารณสุขมาไว้ในส่วนปฏิบัติการ (Operation Section) ซึ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วน ได้แก่ ส่วนของ Command Staff เป็นไปตาม ระบบ ICS ส่วน General Staff ได้แก่ ส่วนแผน (Planning Section) และส่วนสนับสนุน (Logistic Section) และส่วนการบริหารและงบประมาณ (Finance/ Administration Section) แบ่งตามระบบ ICS ในส่วนปฏิบัติ การ (Operation Section) เป็นการแบ่งหน่วยงานตามภารกิจ ในส่วนการแพทย์อยู่ใน ส่วนนี้ประกอบด้วยส่วนย่อยต่างๆได้แก่ การค้นหาและช่วยชีวิต การปฏิบัติการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน และ มีการกำหนดหน่วยงานย่อย ให้สอดคล้องกับงานด้านการ แพทย์ และสาธารณสุข ได้แก่

1. ทีมควบคุมโรค (Disease Control Team) มีหน้าที่เฝ้าระวัง สอบสวนและควบคุม โรคระบาดในพื้นที่ประสบภัย ส่วนการรักษาผู้ป่วยโรคติดต่อเป็นบทบาทหน้าที่ของทีมปฏิบัติ การด้าน การแพทย์ในพื้นที่ (Area Medical Operation Team)
2. ทีมอนามัยและสิ่งแวดล้อม (Environmental Health Team) มีหน้าที่แก้ไข ดูแลด้าน สุขาภิบาลอาหาร และอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัย
3. ทีมสุขภาพจิต (Mental Health Team) มีหน้าที่เฝ้าระวัง ค้นหาและดูแลผู้ประสบภัยที่มี ปัญหาสุขภาพจิต
4. ทีมประสานงานการรักษาพยาบาล (Medical Coordination Team) มีหน้าที่ ประสานการปฏิบัติการของทีม ต่างๆ ที่เข้ามาปฏิบัติการกิจร่วมกัน รวมทั้งประสานการส่งต่อ ผู้ป่วย
5. ทีมปฏิบัติการด้านการแพทย์ในพื้นที่ (Area Medical Operation Team) มีหน้าที่ ควบคุมการปฏิบัติการ การแพทย์ในพื้นที่ที่ประสบภัย โดยแบ่งเป็นทีมปฏิบัติการ ในระดับกระทรวง เขต จังหวัด และอำเภอ ในระดับอำเภอ จะมีความแตกต่างจากระดับอื่น คือจะมีส่วนย่อยประกอบด้วย ทีมอพยพผู้ประสบภัยในพื้นที่ (Field Evacuation Team) ทีมรักษาพยาบาลในพื้นที่ (Field Treatment Team) ทีมจัด ตั้งโรงพยาบาลสนาม (Field Hospital Team) ทีมอพยพผู้ป่วย ในโรงพยาบาล (Hospital Evacuation Team) และทีมจัดการอุบัติเหตุใหญ่ (Hospital Mass Casualty incident Team)

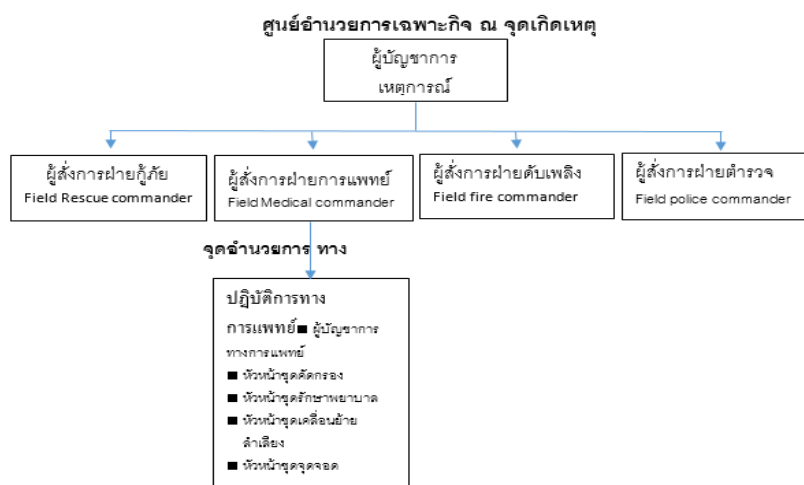
แนวทางการปฏิบัติงานตามระบบบัญชาการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ และ สาธารณสุข²

² “ปฏิบัติการในเหตุสาธารณภัย”. เข้าถึงได้จาก.<http://ems.bangkok.go.th/learning/mod/page/view.php?id=380>”

สาธารณภัยนับเป็นสถานการณ์ที่สร้างความเสียหายให้เกิดแก่ชีวิต และทรัพย์สิน ถึงแม้หน่วยงานแต่ละแห่งจะมีแผนงานรองรับอยู่แล้ว แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์สาธารณภัยขึ้นจริงมักจะพบกับปัญหาการควบคุมสถานการณ์ ซึ่งอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เช่น ขาดการสั่งการ ณ จุดเกิดเหตุ เพื่อควบคุมการปฏิบัติการโดยรวมที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติงานของทีมกู้ภัย และทีมกู้ชีพให้เกิดความสอดคล้องเอื้อประโยชน์ต่อกันงานที่เกิณกำลังทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงการบริหารทรัพยากรคน ของใช้ และเวชภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมได้มีการคิดหาแนวทางในการบริหารจัดการสถานการณ์สาธารณภัยที่วิธีหนึ่ง คือ ระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่ใช้เพื่อการสั่งการ ควบคุม และประสานงานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีผู้สั่งการเป็นลำดับขั้น และเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อการระดมทรัพยากรไปยังที่เกิดเหตุ เพื่อบริหารจัดการเหตุฉุกเฉินให้สามารถปกป้องชีวิต ทรัพย์สินและสิ่งแวดลอมได้อย่างบรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ ภายใต้องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์ สาธารณภัย

แผนภาพที่ 3 – 1 โครงสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์ สาธารณภัย

ที่มา : ศูนย์เฮอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

แผนภาพที่ 3 – 2 การจัดลำดับขั้นของการสั่งการ ในการเผชิญเหตุ Incident Command ให้สอดคล้องตามพื้นที่

ที่มา : ศูนย์เฮอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

2. บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ในสถานการณ์สาธารณภัย Disaster

การปฏิบัติการทางการแพทย์ในเหตุสาธารณภัย อยู่ภายใต้การอำนวยการของผู้บัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นผู้อำนวยการเขตพื้นที่เกิดเหตุหรือผู้แทน หรือหัวหน้าชุดปฏิบัติการด้านกู้ภัยสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วแต่กรณี เมื่อชุดปฏิบัติการแรก (การแพทย์) เข้าถึงพื้นที่จะไม่ด่วนเข้าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ แต่จะมีหน้าที่ในการแจ้งเหตุและประเมินสถานการณ์ภัย และผู้ประสบเหตุ เตรียมความพร้อมของสถานที่ คัดแยกผู้บาดเจ็บ เพื่อให้มีการรักษาพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุและนำส่งยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพในด้านการรักษาที่ตรงกับอาการของผู้บาดเจ็บตามการสั่งการของผู้สั่งการทางการแพทย์

หลักการสำคัญในการปฏิบัติการเพื่อตอบสนองสาธารณภัย คือ การบริหารทรัพยากรคน เวชภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม ส่วนการรักษาผู้ป่วยนั้นจะเกิดขึ้นตามมาอย่างมีประสิทธิภาพตามสถานการณ์นั้นๆ เมื่อมีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีหลักการบริหารจัดการในภาวะสาธารณภัย ให้ความครอบคลุม สามารถสนับสนุนการปฏิบัติการทางการแพทย์ในเหตุดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักคิด คือ CSCATTT ดังนี้

C คือ Command มีการสั่งการด้านการแพทย์ (Field medical commander) เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการสาธารณภัยเนื่องจากการควบคุมทรัพยากรอย่างมีระบบจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดประมวลถึงความรุนแรงของเหตุการณ์ ประเมินการถึงทรัพยากร และแผนที่ต้องใช้ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสั่งการโดยเริ่มจากหัวหน้าทีมชุดปฏิบัติการแรกที่ถึงที่เกิด

เหตุ และมีการถ่ายโอนหน้าที่ให้แก่ผู้ที่เหมาะสมที่เข้ามาในพื้นที่ต่อไปในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานร่วมกันอย่างเคร่งครัด ซึ่งประกอบด้วย

- ประเมินสถานการณ์ในภาพรวม
- ตัดสินใจประกาศสถานการณ์ภัยพิบัติ
- รายงานสถานการณ์มายังศูนย์สั่งการ
- เลือกพื้นที่ที่จะเป็นสถานที่จอดรถ Ambulance
- พิจารณาและตัดสินใจว่าจะต้องระดมทรัพยากร ประเภทไหน ปริมาณเท่าไร
- กำหนดพื้นที่ปฏิบัติการต่างๆ

S คือ Safety ทำให้เกิดความปลอดภัย เป็นการเฝ้าระวังความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บาดเจ็บรวมถึงการดูแลเรื่องความเหมาะสมของการแต่งกาย ชูดป้องกันตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ และพื้นที่เขตปฏิบัติการที่จะเข้าไปปฏิบัติการ

- Commander ดูแลความปลอดภัยทั้งหมด
- การมอบหมายงานให้มีพนักงานรักษาความปลอดภัย

C คือ Communication การสื่อสารและประสานงาน มีการกำหนดช่องทางที่ใช้ในการสั่งการและประสานงานที่ชัดเจน และครอบคลุมตั้งแต่มีการประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอกและภายในเหตุการณ์ เพื่อลดความสับสนและความคับคั่งของการใช้ช่องสัญญาณ ตลอดจนรูปแบบการสื่อสารที่ไม่ผ่านเจ้าหน้าที่สื่อสารจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่รักษาพยาบาลประสานตรงกับเจ้าหน้าที่นำส่ง และเจ้าหน้าที่นำส่งประสานตรงกับเจ้าหน้าที่จุดจอดรถเท่านั้นให้ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่สื่อสารรายงานข้อมูล ไปยังศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ

A คือ Assessment ประเมินจุดเกิดเหตุและทรัพยากรในพื้นที่เกิดเหตุ การประเมินสถานการณ์ต้องทำโดยเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้น และมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเหตุการณ์มักจะเปลี่ยนแปลงได้เสมอ บทบาทในการประเมินทรัพยากรจะเด่นชัดในบทบาทของผู้นำ และเจ้าหน้าที่แต่ละส่วนเพื่อจะจัดสรรทรัพยากรที่มีและขอเพิ่มทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอกได้เกี่ยวกับ

- จำนวนรถพยาบาลฉุกเฉิน
- บุคลากรทางการแพทย์
- หน่วยงานสนับสนุน
- เครื่องมืออุปกรณ์

T คือ Triage มีการคัดแยกผู้บาดเจ็บตามประเภท โดยการจัดกลุ่มผู้บาดเจ็บตามระดับความรุนแรงซึ่งจะมีการปฏิบัติใน 2 ขั้นตอน

- Triage Sieve ปฏิบัติการ ณ จุดเกิดเหตุทันที
- Triage Sort ปฏิบัติการที่จุดรักษาพยาบาล

T คือ Treatment การรักษา ณ จุดเกิดเหตุ จุดรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ (Casualty Cleaning Station) ซึ่งควรอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุในระยะที่ปลอดภัยเป็นจุดที่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากจึงมักจะมีความปลอดภัยค่อนข้างมาก จุดนี้จะมีกรทำ Triage Sort ที่จะคัดแยกผู้ป่วยละเอียดมากกว่า Triage Sieve เป็นการคัดแยกผู้ป่วยทุติยภูมิเพื่อลดความผิดพลาดในการคัดแยกปฐมภูมิ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ป่วยอยู่ในสภาวะที่ปลอดภัยเพียงพอที่จะนำส่งโรงพยาบาล

T คือ Transport ขนย้ายลำเลียงผู้บาดเจ็บโดยเจ้าหน้าที่จุดนำส่ง (Loading Officer) ประสานกับจุดรักษาพยาบาลจุดจอดรถและโรงพยาบาลปลายทางในการนำส่งผู้ป่วยที่ถูกเวลา และยานพาหนะที่เหมาะสม เส้นทางจราจรในพื้นที่เกิดเหตุควรเป็นการเดินทางเดียวเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่จุดนำส่งจำเป็นต้องมี Surge Capacity (รายการแสดงจำนวนเตียงที่โรงพยาบาลสามารถรับผู้ป่วยได้ก็เตียง) รายการเหล่านี้จะช่วยในการตัดสินใจนำส่งผู้ป่วยออกไปแบบกระจายส่งไปยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพเหมาะสมกับผู้บาดเจ็บไม่ไปแออัดที่ใดที่หนึ่ง และรวบรวมข้อมูลของผู้บาดเจ็บที่ได้รับความช่วยเหลือทั้งหมดก่อนนำส่งไปยังสถานพยาบาล เจ้าหน้าที่จุดจอดรถ (Parking Officer) มีหน้าที่ควบคุมความเป็นระเบียบของรถพยาบาลและพาหนะ อื่น ๆ ที่จำเป็นต้องเข้ามาในจุดจอดรถเพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้งานพาหนะนำส่งผู้ป่วยและต้องควบคุมพลขับรถแต่ละคันให้สามารถเรียกใช้งานได้ทันที

3. การปฏิบัติการทางการแพทย์ ในเหตุสาธารณภัย ประกอบด้วย

1. บทบาทของทีมกู้ชีพที่ถึงที่เกิดเหตุเป็นทีมแรก มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการประเมินและตัดสินใจว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสาธารณภัย หรือภัยพิบัติ Major Incident และต้องการกำลังสนับสนุนการปฏิบัติการจากเครือข่าย กล่าวกันว่าผลงานของทีมปฏิบัติการแรกๆไปถึงที่เกิดเหตุเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จของการควบคุมสถานการณ์ในครั้งนั้น โดยมีบทบาททันทีที่ถึงที่เกิดเหตุ

1.1 ประเมินสถานการณ์โดยตัดสินใจว่าสมควรที่จะประกาศสถานการณ์ภัยพิบัติหรือไม่

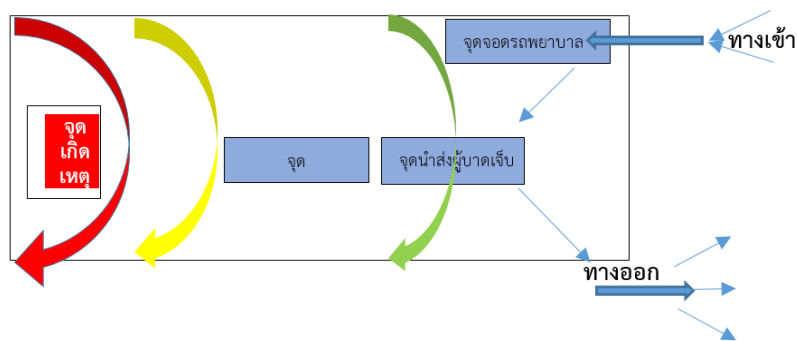
1.2 การรายงานสถานการณ์ไปยังศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ มีการประสานการรายงานสถานการณ์อย่างชัดเจน รัดกุมและครบถ้วน การรายงานข้อมูลเหตุการณ์มายังศูนย์สั่งการตามแนวทาง METHANE ดังนี้

ภัยหมู่	M	Major Incident	เป็นเหตุสาธารณภัยใช่หรือไม่
รู้จุด	E	Exact Location	ระบุสถานที่เกิดเหตุที่ชัดเจน
รู้เหตุ	T	Type of Incident	ประเภทของสาธารณภัย
เภทภัย	H	Hazard	มีอันตรายหรืออาจเกิดอันตรายอะไรบ้าง
ไปพบ	A	Access	ข้อมูลการเดินทางเข้า – ออกจากที่เกิดเหตุ

ผู้ประสบ N Number of Casualties จำนวนและความรุนแรงของผู้บาดเจ็บ
 ครอบคลุม E Emergency Service หน่วยฉุกเฉินไปถึงหรือยังต้องการความ
 ช่วยเหลืออะไรบ้าง

1.3 การกันจัดแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน เป็นการกำหนดความชัดเจนของพื้นที่ปฏิบัติการ
 แต่ละส่วน ซึ่งอาจสื่อสารด้วยเทปสีต่างๆ หรือวัสดุอย่างอื่น เพื่อกันแบ่งพร้อมทั้งกำหนดให้ใครที่สามารถ
 เข้าออกพื้นที่ต่างๆได้ โดยมีหลักการดังนี้ คือ

แผนภาพที่ 3 - 3 การกันจัดแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน

ที่มา : ศูนย์เอร์วาน กรุงเทพมหานคร, 2560

1.3.1 เส้นทางเข้า ออกพื้นที่เกิดเหตุควรเป็นช่องทางเดียวไม่สวนทาง

- ทุกจุดปฏิบัติการควรระบุและจัดสรรอย่างชัดเจน
- พื้นที่ใช้ในการจรถพยาบาลอาจอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุได้ แต่ต้องกำหนดช่องทางการสื่อสารระหว่างพื้นที่ปฏิบัติการและผู้รับผิดชอบกำกับดูแลพื้นที่ส่วนที่จรถไว้ชัดเจน
- การกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการอาจปรับได้ตามสภาพพื้นที่จริง ขึ้นอยู่กับขนาดและลักษณะพื้นที่ ลอดจนศักยภาพด้านกำลังพลการแพทย์ที่ร่วมปฏิบัติการเป็นสำคัญ ควรสามารถปรับให้ลดหรือขยายขนาดได้ตามศักยภาพที่เปลี่ยนแปลงไปได้

1.4 เลือกพื้นที่ที่จะเป็นที่จอดรถพยาบาลฉุกเฉิน ที่มีทางเข้าออกสะดวกที่ปลอดภัย สำหรับการปฏิบัติงาน ไม่กีดขวางการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งอาจจะห่างออกไปจากพื้นที่ปฏิบัติการ

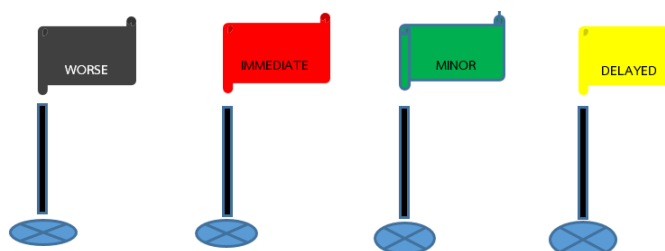
1.5 ตัดสินใจว่าการระดมทรัพยากรประเภทใดมาสนับสนุนปฏิบัติการทางการแพทย์ และควรมีจำนวนเท่าใด

1.6 กำหนดพื้นที่ปฏิบัติการทางการแพทย์เป็นส่วนๆ ชัดเจน แสดงด้วยสัญลักษณ์ ได้แก่

- กองบัญชาการ
- จุดรักษา Casualty Clearing Station
- จุดจอดรถพยาบาล Parking Point
- ระหว่างรอชุดสนับสนุนปฏิบัติการสามารถทำการคัดแยกผู้บาดเจ็บได้ขณะรอ

แผนภาพที่ 3 - 4 สัญลักษณ์บอกระดับความรุนแรง

โดยใช้สัญลักษณ์
บอกระดับความรุนแรง

ที่มา : ศูนย์เอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

1.7 เส้นทางเข้า ออกของทีมปฏิบัติการ ควรเป็นการเดินทางเดียวเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุระหว่างปฏิบัติการ

2. การปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าทีม หัวหน้าชุดปฏิบัติการทีมแรกที่เกิดเหตุจะทำหน้าที่หัวหน้าทีมปฏิบัติการทางการแพทย์ไปจนกว่าจะมีผู้ที่เหมาะสมมารับช่วงหน้าที่ต่อไป โดยรับผิดชอบดังนี้

1. ทำหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์โดยรวม ตัดสินใจว่าจะประกาศสถานการณ์ภัยพิบัติหรือไม่ และรายงานสถานการณ์ไปยังศูนย์ประสานงานและสั่งการ

2. ปฏิบัติหน้าที่ผู้บัญชาการทางการแพทย์ รายงานตัวปฏิบัติการทางการแพทย์ และประสานงานร่วมกับทีมปฏิบัติการกู้ภัย จนกว่าจะมีผู้ที่เหมาะสมรับช่วงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

3. เลือกพื้นที่ที่จะเป็นที่จอดรถพยาบาล Parking

4. พิจารณาและตัดสินใจว่าจะต้องระดมทรัพยากรประเภทไหนบ้างมาสนับสนุนและจำนวนเท่าใด

5. กำหนดพื้นที่ปฏิบัติการต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ได้แก่

1. จุดบัญชาการปฏิบัติการ Control Point

2. จุดส่งมอบผู้บาดเจ็บ

3. จุดรักษาพยาบาล Casualty Clearing Station ซึ่งอาจแบ่งตามระดับความรุนแรงของผู้บาดเจ็บ

4. จุดลำเลียงและนำส่ง

5. จุดจอดรถพยาบาล Parking Point

3. การเป็นสมาชิกในทีม/ผู้ช่วย

1. จอดรถพยาบาลในพื้นที่ใกล้ที่เกิดเหตุมากที่สุดที่คิดว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัยไม่กีดขวางการปฏิบัติงานของผู้อื่น หรือพื้นที่ที่กำหนดเป็นจุดจอดรถพยาบาล

2. รายงานตัวต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ และหัวหน้าทีมด้านการแพทย์เพื่อรับมอบหมายหน้าที่

3. ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ได้แก่

- ขนย้าย ลำเลียง

- จุดรักษาพยาบาล Treatment

- ประสานสั่งการ และสื่อสาร Communication

- จุดลำเลียง Loading Point

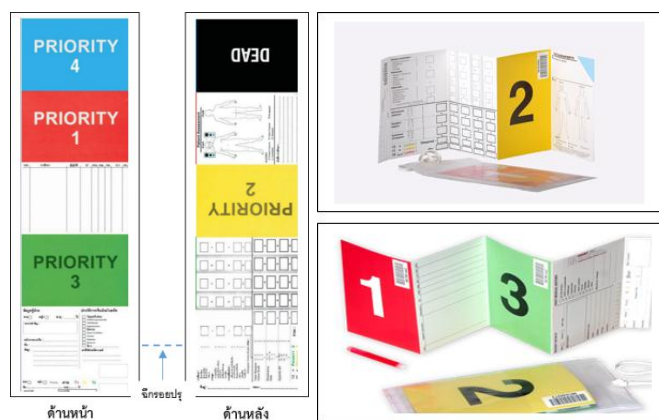
- ประจํารถพยาบาล Care in Transit

4. พนักงานขับรถยนต์อยู่ประจำรถ พร้อมทั้งจะทำการเคลื่อนย้ายได้ทันทีเมื่อเหตุการณ์ไม่ปลอดภัย

4. การคัดแยกผู้ป่วย Triage การคัดแยก คือ การจัดกลุ่มและนำผู้เจ็บป่วยตามระดับความรุนแรงเพื่อให้ผู้เจ็บป่วยที่มีอาการรุนแรงได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วตามลำดับความเร่งด่วนของการเจ็บป่วย ไปส่งยังสถานที่ที่เหมาะสม ในเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เจ็บป่วยได้รับการรักษาที่เหมาะสม ในกรณีที่ผู้เจ็บป่วยมีจำนวนมากเกินบุคลากรที่ให้การช่วยเหลือ การคัดแยกเพื่อช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยส่วนใหญ่ที่มีโอกาสรอดโดยผู้ที่มีอาการรุนแรงและมีโอกาสรอดชีวิตไม่มากนักอาจไม่ได้รับการช่วยเหลือเป็นระบบที่ใช้ในสถานการณ์ที่มีอุบัติเหตุหมู่ มีความจำเพาะสูงสามารถจำแนกผู้บาดเจ็บที่ต้องการความช่วยเหลือก่อนได้ดี และมีการบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยใช้ Triage Card เป็นส่วนของระบบการคัดแยกที่ถูกออกแบบมาเพื่อจำแนกผู้เจ็บป่วยตามระดับความรุนแรง พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลสถานะของผู้เจ็บป่วยได้อย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบและวัสดุที่ใช้ที่หลากหลายหลักการใหญ่ๆ ที่ต้องการสื่อความด้วยการ

พับแสดงผลการประเมินในแต่ละช่วงเวลาให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งติดตัวผู้เจ็บป่วยไว้ตลอดเวลา และสามารถติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงต่างๆของผู้เจ็บป่วยได้ต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 3 – 5 จำแนกผู้เจ็บป่วยตามระดับความรุนแรงด้วยTriage Card

ที่มา : ศูนย์เฮอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

หมายเหตุ ส่วนรอยปรุที่ฉีกออก จุดลำเลียง Loading เป็นผู้รวบรวม สรุปรจำนวนผู้บาดเจ็บ และข้อมูลนำส่ง

การพับ Triage Card ให้เหลือพื้นที่แสดงข้อมูลเฉพาะสถานะของผู้เจ็บป่วยเพียง 2 ด้านซึ่งด้านแรกต้องเป็นด้านที่แสดงข้อมูลผู้ป่วย และด้านที่สองแสดงผลการประเมินสถานะผู้เจ็บป่วยก่อนหน้าล่าสุด โดยปกติการคัดแยกเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องในกระบวนการดูแลผู้เจ็บป่วยอย่างน้อย 2 ครั้ง ดังนี้

การทำการคัดแยกครั้งแรก Primary Triage หรือ Triage Sieve มักจะทำเมื่อพบผู้เจ็บป่วยเป็นการตรวจดูอย่างรวดเร็วและใช้ข้อมูลไม่มาก ทั้งนี้เพื่อการจัดกลุ่มผู้เจ็บป่วยในเบื้องต้น โดยเรียงลำดับตามความเร่งด่วนในการดูแลรักษา ซึ่งการจัดกลุ่มที่ใช้มีหลายระบบหลักใหญ่ๆแบ่งเป็น 4 กลุ่ม

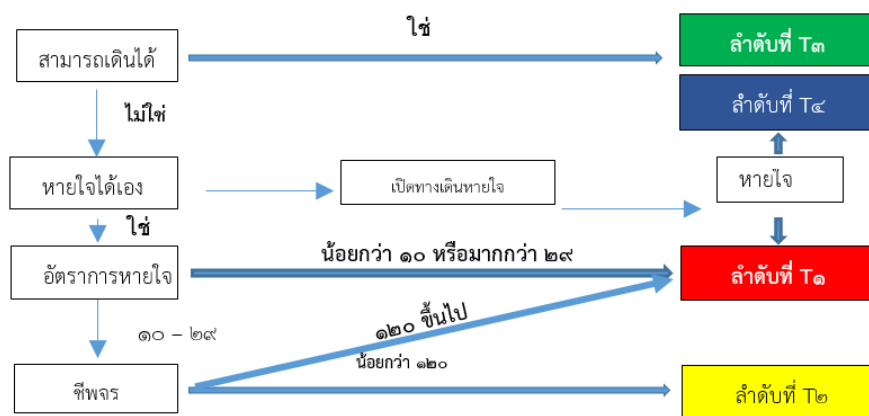
T1 หรือ Red คือ ผู้เจ็บป่วยที่ต้องการการดูแลรักษาเพื่อช่วยชีวิตอย่างเร่งด่วน

T2 หรือ Yellow คือ ผู้เจ็บป่วยที่ต้องการการดูแลรักษาภายใน 2 – 4 ชั่วโมงมิฉะนั้นจะเป็นอันตรายถึงชีวิต

T3 หรือ Green คือ ผู้เจ็บป่วยที่อาการไม่รุนแรงสามารถรอได้นานไม่เกิน 24 ชั่วโมง

T4 หรือ Blue คือ ผู้เจ็บป่วยที่มีอาการหนักมีโอกาสรอดชีวิตน้อย อาจเสียชีวิตได้แม้ให้การรักษา อย่างเต็มที่ โดยใช้บุคลากรจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้ผู้เจ็บป่วยที่มีโอกาสรอดชีวิตมากกว่าต้องเสียโอกาสในการรักษา

แผนภาพที่ 3 – 6 การคัดแยก ตาม Triage sieve card

ที่มา : ศูนย์เอราวัณ กรุงเทพมหานคร, 2560

วิธีทำ Triage Sieve ในผู้ใหญ่

1. ให้ผู้เจ็บป่วยที่สามารถเดินได้เอง จัดรวมกลุ่มเป็นกลุ่ม T3
2. กลุ่มที่ไม่สามารถเดินได้เอง ต้องประเมิน ABC อย่างรวดเร็ว

ประเมินทางเดินหายใจ A

- ถ้าหายใจได้ให้ประเมินการหายใจต่อ
- ถ้าไม่หายใจ ให้เปิดทางเดินหายใจด้วยวิธีพื้นฐาน เช่น Jaw Thrust Maneuver

หลังทำแล้วหายใจได้ ให้จัดอยู่ในกลุ่ม T1 และเปิดทางเดินหายใจไว้ตลอดเวลา
หลังทำแล้วไม่หายใจ จัดไว้ในกลุ่มผู้เสียชีวิต

ประเมินการหายใจ B ในการตรวจนับอัตราการหายใจ

- ถ้าอัตราการหายใจ < 9 หรือ > 30 ครั้ง/นาที ให้จัดในกลุ่ม T1
- ถ้าอัตราการหายใจอยู่ระหว่าง 10 – 29 ครั้ง/นาที ให้ประเมินการไหลเวียน

ต่อไป

ประเมินการไหลเวียน C มี 2 วิธี ได้แก่

- การทำ Capillary refill

ผล > 2 วินาทีให้จัดในกลุ่ม T1

ผล < 2 วินาทีให้จัดในกลุ่ม T2

- การจับชีพจร ถ้ามากกว่า 120 ครั้ง/นาที จัดในกลุ่ม T1

วิธีการทำการคัดแยก Triage Sieve ในเด็กเนื่องจากกายวิภาคและสรีรวิทยาในเด็กที่มีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ การประเมินในเด็กจึงใช้การประเมินสัดส่วนระหว่างความสูง อายุ น้ำหนักและสัญญาณชีพของเด็ก

ความสูง (ซม.)	อัตราการหายใจ (ครั้ง/นาที)	ชีพจร (ครั้ง/นาที)
50	20 - 50	90 - 100
80	15 - 40	80 - 160
> 100	10 - 30	70 - 140

ตารางที่ 3-1 การประเมินสัดส่วนระหว่างความสูง อายุ น้ำหนัก และสัญญาณชีพของเด็ก

หมายเหตุ ซึ่งโดยทั่วไปเด็กเล็กที่ยังเดินไม่ได้ให้จัดในกลุ่ม T2 เป็นอย่างน้อย และการตรวจ Capillary Refill ให้ตรวจที่หน้าผากแทนการตรวจที่เล็บเนื่องจากสังเกตได้ชัดกว่า

กรณีเด็กที่ติดในรถ หรือสิ่งก่อสร้างให้ถือในกลุ่ม T1 ไว้จนกว่าจะสามารถ นำเด็กออกมาได้ จึงประเมินซ้ำการทำการคัดแยกครั้งที่สอง Secondary Triage หรือ Triage Sort เมื่อผู้เจ็บป่วยถูกเคลื่อนย้ายจากจุดเกิดเหตุ หรือจากจุดที่ได้พบผู้เจ็บป่วยครั้งแรก จะต้องทำการคัดแยกโดยละเอียดอีกครั้ง ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการใช้ Trauma Score มาใช้ในการจัดกลุ่มผู้เจ็บป่วย ซึ่งวิธีการประเมิน 3 อย่าง ได้แก่ การประเมินอัตราการหายใจ ความดันโลหิต Systolic Blood Pressure และ Glasgow Coma Score แล้วปรับค่าที่วัดได้แต่ละตัวมีค่าเป็น 0 - 4 โดย 4 เป็นค่าในเกณฑ์ปกติ ลดหลั่นลงไปจนถึง 0 ดังตารางแสดงค่า ดังนี้

ตารางที่ 3-2 การประเมินโดย Triage Revised Trauma Score (TRTS)

ค่าทางสรีรวิทยา	ค่าที่วัดได้	Score
Respiratory	10 - 29	4
	> 29	3
	6 - 9	2
	1 - 5	1
	0	0
Systolic blood pressure	> 90	4
	76 - 89	3
	50 - 75	2
	1 - 49	1
	0	0
Glasgow coma score	13 - 15	4
	9 - 12	3
	6 - 8	2
	4 - 5	1
	3	0

การแปลผล ค่าคะแนนเต็ม 12

ค่า TRTS อยู่ระหว่าง 1 – 10 จัดในกลุ่ม T1

ค่า TRTS อยู่ที่ 11 จัดในกลุ่ม T2

ค่า TRTS อยู่ที่ 12 จัดในกลุ่ม T3

ค่า TRTS อยู่ที่ 0 จัดในกลุ่ม เสียชีวิต

การบริหารวิกฤตการณ์ขั้นสูง³

ปัญหาอุปสรรคการบูรณาการระหว่างหลายๆหน่วยงาน (Identified Multi-Agency Organizational Difficulties)

1. ไม่มีคำศัพท์เฉพาะทางที่เป็นมาตรฐานในระหว่างองค์กรที่ต้องรับมือกับปัญหาหรือสถานการณ์วิกฤต
2. ขาดความสามารถในการขยายผลงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์
3. ไม่มีมาตรฐานและไม่มีกระบวนการทางการสื่อสาร

³ กิตติ์ธนทัต เลอวงค์รัตน์. “การบริหารวิกฤตการณ์ขั้นสูง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <https://koha.library.tu.ac.th/bib/607845>.

4. ขาดแผนปฏิบัติการที่หล่อหลอมเข้าด้วยกัน
5. ไม่สามารถบริหารจัดการขอบเขตการควบคุมได้
6. ขาดการมอบหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในเหตุการณ์วิกฤต
7. ขาดการบริหารจัดการทรัพยากรแบบองค์รวม

องค์ประกอบที่ดีของระบบจัดการสภาวะฉุกเฉิน (Components of A Good Emergency Management System)

1. ใช้คำศัพท์เฉพาะทางร่วมกันได้
2. องค์กรหน่วยเล็กที่มารวมกันได้
3. มีการประสานงานที่ดีขึ้น
4. มีระบบการสื่อสารแบบบูรณาการ
5. การบัญชาการที่เป็นหนึ่งเดียว
6. กำหนดเส้นทางอำนาจ หน้าที่และการกำกับดูแลเชื่อมโยงกับการรายงานให้ชัดเจน
7. หล่อหลอมแผนปฏิบัติการเป็นหนึ่งเดียว
8. สามารถบริหารขอบเขตการควบคุมเพื่อป้องกันการดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำในระหว่างหน่วยงาน

9. มอบหมายหน้าที่อำนวยความสะดวกในเหตุการณ์
10. การบริหารทรัพยากรแบบองค์รวม
11. สามารถนำมาใช้ได้ทั้งเหตุการณ์ที่มีการวางแผนล่วงหน้าและที่ไม่มีการวางแผน

คำศัพท์เฉพาะทางร่วมกัน (Common Terminology)

1. คำศัพท์เฉพาะทางร่วมกัน ถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระบบการบริหารวิกฤตการณ์
2. มีการกำหนดชื่อและหน้าที่หน่วยงานในองค์กรหลัก
3. ในเหตุการณ์วิกฤตหลายๆครั้ง จะต้องมีการระบุชื่อเหตุการณ์วิกฤตในแต่ละครั้ง
4. มีการใช้ชื่อกลางร่วมกันแก่บุคคล เครื่องมือ และการอำนวยความสะดวก
5. มีการใช้สาระเนื้อหาที่ชัดเจนในการถ่ายทอดทางวิทยุ (ไม่มีการใช้รหัส “สิบ”)
6. ศูนย์ควบคุมและสั่งการ / ศูนย์ปฏิบัติการ
7. การบังคับบัญชาที่เป็นหนึ่งเดียว
8. พื้นที่ทำงาน / สาขา ฝ่าย กลุ่ม
9. ฐาน / หน่วยเฉพาะกิจ / หน่วยจู่โจม
10. เอกภาพของการบัญชาการ / ส่งต่อความรับผิดชอบ

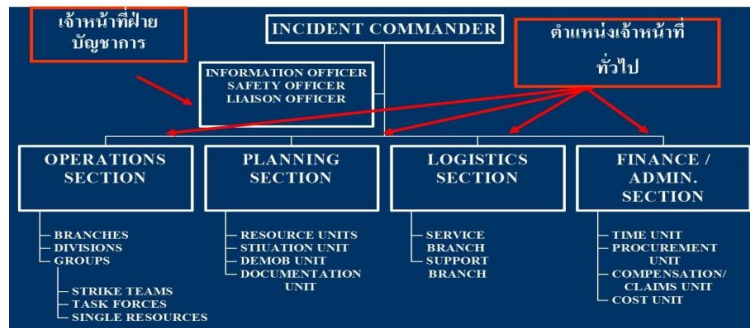
องค์กรย่อยที่มารวมกัน (แบบโมดูลาร์) (Modular Organization)

1. โครงสร้างองค์กร

2. พัฒนาจากบนลงล่าง นับจากหน่วยแรกที่เข้ามา
3. ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความต้องการการบริหารวิกฤตการณ์
4. ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้านระบบบัญชาการในเหตุการณ์และส่วนเจ้าหน้าที่เพื่องานส่วนอื่นที่มีตามที่ต้องการ

องค์กรและบทบาทของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (ICS.Organization and Role)

แผนภาพที่ 3 – 7 องค์กรและบทบาทของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (ICS. Organization and Role)

ที่มา : ศูนย์เอร์ราวิธ กรุงเทพมหานคร, 2560

แผนภาพที่ 3 – 8 องค์กรย่อยที่มารวมกัน (Modular Organization)

INCIDENT COMMAND SYSTEM: BASIC FUNCTIONAL STRUCTURE

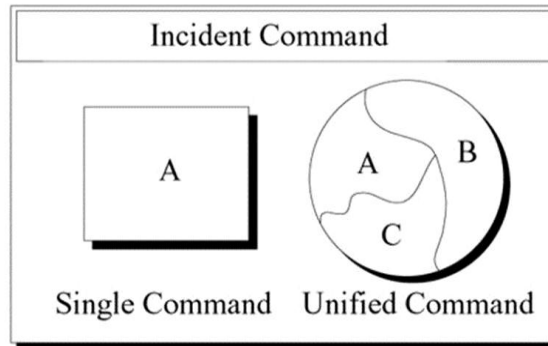
ที่มา : ศูนย์เอร์ราวิธ กรุงเทพมหานคร, 2560

ระบบสื่อสารแบบบูรณาการ(Integated Communication)

1. แผนการสื่อสารร่วมกัน (Common Communication Plan)
2. การสื่อสารสองทาง (Two- Ways Communication)

วิธีการของระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Methods of Incident Command System)

แผนภาพที่ 3 – 9 ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Methods of Incident Command System)

ที่มา : ศูนย์เฮอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

การบัญชาการเดี่ยว (Single Command)

1. ไม่มีการซ้ำซ้อนในขอบเขตอำนาจหน้าที่
2. การบัญชาการหนึ่งเดียวได้รับการออกแบบมาโดยหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งหมด

แผนภาพที่ 3 – 10 การบัญชาการเดี่ยว (Single Command)

ที่มา : ศูนย์เฮอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

การบัญชาการที่เป็นหนึ่งเดียว (Unified Command)

1. เหตุการณ์อยู่ในขอบเขตอำนาจเพียงลำพังพร้อมกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน
2. เหตุการณ์เป็นอำนาจของหลายๆหน่วยงาน
3. แต่ละบุคคลต่างเป็นตัวแทนของหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไปหรือมีการแบ่งความรับผิดชอบของอำนาจหน้าที่
4. พิจารณาเป้าหมายวัตถุประสงค์โดยรวมทั้งหมด
5. ร่วมกันวางแผนเพื่อยุทธวิธีในการทำกิจกรรมหรือภารกิจ

6. ดำเนินการบูรณาการยุทธวิธีปฏิบัติการ

7. ใช้ทรัพยากรที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การบัญชาการและการควบคุม จะต้องมียุทธวิธีของการบัญชาการ กระบวนการที่ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดได้รับการกำหนด การประสานงานและอยู่ภายใต้การควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของระบบบัญชาการเหตุการณ์

แผนปฏิบัติการเหตุการณ์ (Incident Action Plan)

1. กำหนดแผนการปฏิบัติต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากมีการทำงานเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน และเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่หลายฝ่าย และเหตุการณ์มีความซับซ้อน

2. แผนปฏิบัติการควรประกอบด้วย ภารกิจ กิจกรรม วัตถุประสงค์ สนับสนุนช่วงระยะเวลาการควบคุมที่สามารถบริหารวิกฤตการณ์ (Manageable span of Control) คือ จำนวนที่ผู้บังคับบัญชาที่ผู้กำกับดูแลหนึ่งคนสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปใช้ผู้บังคับบัญชามีจำนวน 3-7 คน แต่ที่เหมาะสมที่สุดมีจำนวน 5 คน การอำนวยความสะดวกเพื่อจัดการเหตุการณ์ตามที่ได้รับมอบหมาย (Designated Incident Facilities) คือ สถานที่ซึ่งการปฏิบัติการทั้งหมด มีการกำหนดทิศทาง การควบคุม การประสานงาน และการบริหารทรัพยากรได้ถูกกำหนดออกไปจากที่หน่วยบัญชาการ พื้นที่ทำงาน (Staging Area) เป็นสถานที่ซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่พร้อมมาเข้ารับการมอบหมายงาน

การบริหารจัดการทรัพยากรแบบองค์รวม (Comprehensive Resource Management)

1. ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรได้สูงสุด
2. รวบรวมการควบคุมสั่งการเป็นหนึ่งเดียว
3. ลดภาระการสื่อสาร
4. ทำให้เกิดความถูกต้องชัดเจน
5. ลดการทำงานแบบอิสระ
6. สถานภาพของทรัพยากรต้องมีความพร้อมเมื่อได้รับมอบหมายหากทรัพยากรที่ไม่ได้รับมอบหมายให้ไปที่พื้นที่การทำงานหรือหน่วยบัญชาการ

เหตุผลในการดำเนินงานแบบสหวิชาชีพ (Rational for Multidisciplinary Approach)

1. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย
2. การบริการฉุกเฉินทางการแพทย์ / คณะกรรมการสุขภาพอนามัย
3. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการเลือกตั้ง
4. ธุรกิจดูแลสาธารณูปโภค
5. หน่วยดับเพลิง / ฝ่ายงานโยธาธิการ
6. หน่วยงานรัฐบาลกลาง และ หรือสหพันธ์

7. สามารถนำระบบมาใช้งานได้กับการปฏิบัติการทั้งหมด ภายในหน่วยงานเอกเทศหรือที่เป็นแบบสหวิชาชีพ/อำนาจหลายส่วน

8. โครงสร้างองค์กรสามารถปรับเปลี่ยนตอบรับกับเหตุการณ์ทั้งหมด (ที่เป็นธรรมชาติและเทคโนโลยี)

9. นำระบบมาใช้งานได้ตลอดทั้งในชุมชนหรือท้องถิ่นหรือภูมิภาค

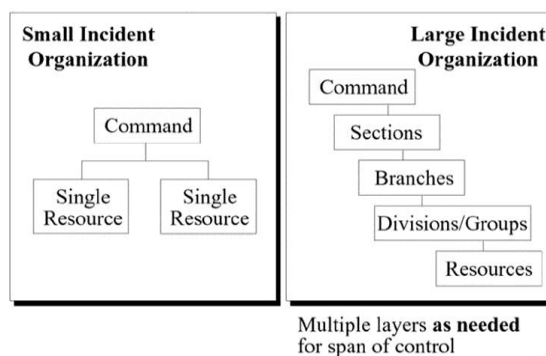
10. สามารถปรับเปลี่ยนระบบให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆได้

11. โครงสร้างสามารถขยายตัวออกไปได้อย่างมีตรรกะ

12. องค์กรประกอบร่วมกันของระบบบัญชาการเหตุการณ์รวมถึงสิ่งเหล่านี้ ได้แก่ องค์กร ศัพท์เฉพาะทาง และขั้นตอน

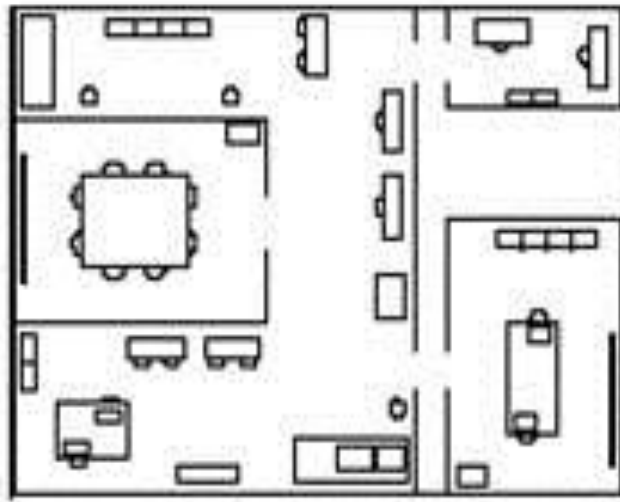
13. มีความเป็นไปได้ที่องค์กรประกอบร่วมกันทำให้การรับมือกับเหตุการณ์ส่งผลกระทบหรือขัดขวางต่อระบบที่มีอยู่เดิมได้น้อยที่สุด

แผนภาพที่ 3 - 11 องค์กรที่ปฏิบัติงานรับมือเหตุการณ์ (Incident Operations Organization)

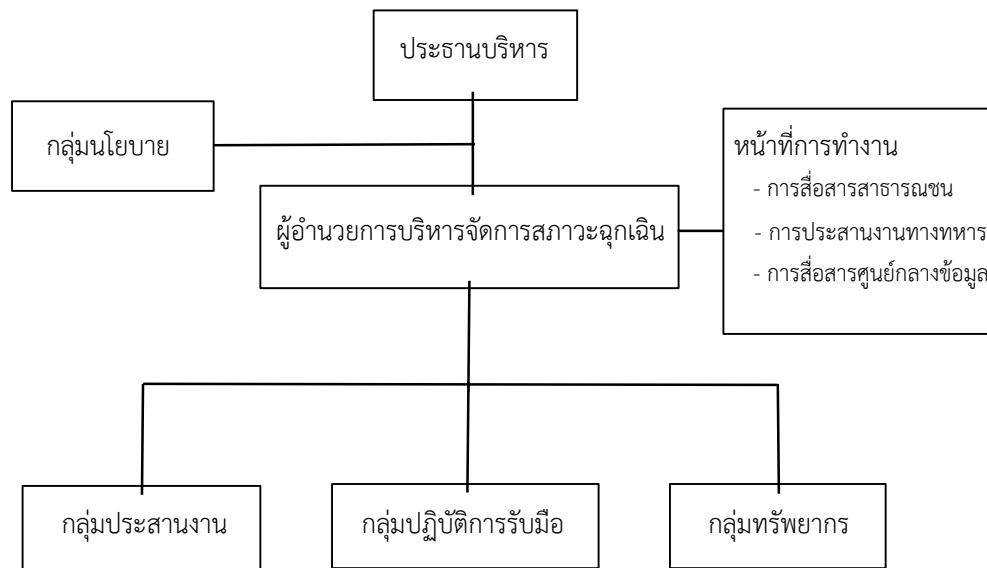
ที่มา : ศูนย์เอร์วีน กรุงเทพมหานคร, 2560

แผนภาพที่ 3 - 12 ศูนย์ปฏิบัติการบริหารวิกฤตการณ์หรือศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operations Center : EOC.)

ที่มา : ศูนย์เอร์ราวิธ กรุงเทพมหานคร, 2560

แผนภาพที่ 3 - 13 ทีมงานบริหารวิกฤตการณ์ / ทีมงานบริหารจัดการสภาวะฉุกเฉิน
(Emergency Management Team)

ที่มา : ศูนย์เอร์ราวิธ กรุงเทพมหานคร, 2560

บทบาท หน้าที่ของผู้บังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Role)

1. กลุ่มนโยบาย: ผู้บัญชาการตำรวจ เป็นผู้ให้ทิศทางนโยบายโดยรวม

2. กลุ่มประสานงาน: ผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งประสานงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายของศูนย์ปฏิบัติการบริหารวิกฤตการณ์หรือศูนย์ปฏิบัติการสภาวะฉุกเฉิน

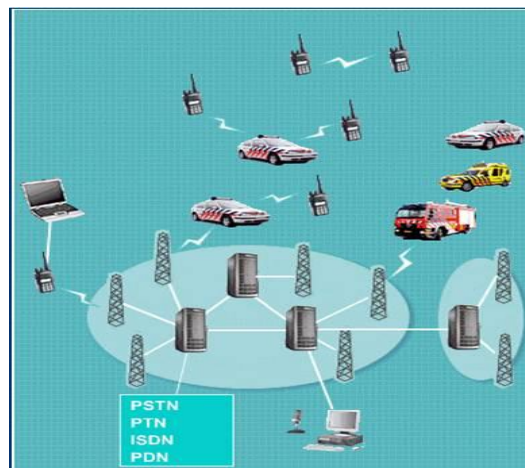
3. กลุ่มปฏิบัติการ: ผู้บังคับบัญชาที่เฝ้าตรวจระวางดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ภาคสนาม

4. หน่วยงานสนาม คือ เจ้าหน้าที่ภาคสนาม ได้แก่ ควบคุมฝูงชน จำกัดทางเข้าและช่วยเหลือการอพยพผู้คนจากภัยพิบัติ

ทีมบริหารวิกฤตการณ์ หรือทีมบริหารจัดการสภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management Team)

1. ให้ความปลอดภัยแก่บุคลากรที่ทำหน้าที่ ตลอดจนสาธารณชนหรือประชาชน
2. นำมาใช้งานได้กับสภาวะฉุกเฉินทุกขนาดและทุกประเภท
3. หล่อหลอมการร่วมงานของทรัพยากรในเวลาที่เหมาะสม
4. ประสานงานอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร

แผนภาพที่ 3 - 14 ระบบการสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวัง กรุงเทพมหานคร, 2560

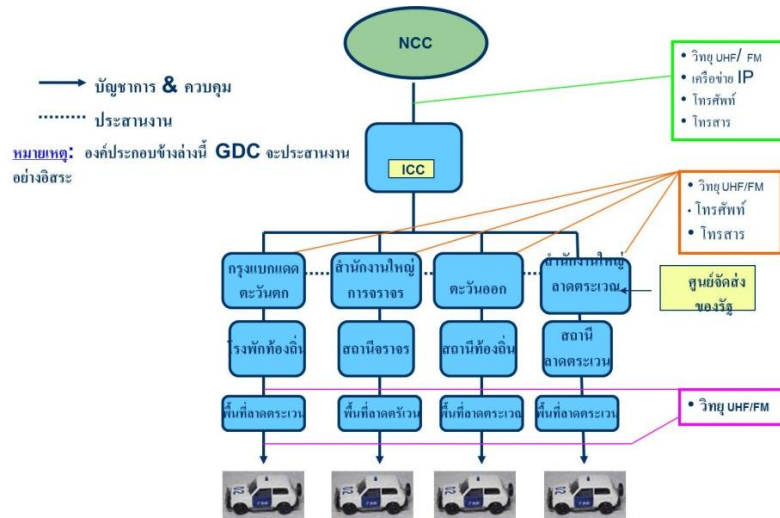
**การสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ และโครงสร้างการบริหารวิกฤตการณ์หรือการจัดการ
สถานะฉุกเฉิน (Nation Command and Control : NCC : Communication ,Information
and Emergency Management Structure)**

1. การสื่อสารในท้องถิ่นและระหว่างเมืองเพื่อความปลอดภัยต่อสาธารณะและ
การให้บริการฉุกเฉิน ตำรวจ หน่วยดับเพลิงและบุคลากรในงานทางแพทย์และพยาบาลฉุกเฉิน
2. การรายงานสถานการณ์ เหตุการณ์ และสร้างความตระหนักตลอด 24 ชั่วโมง ทั้ง
7 วัน หรือ 24 / 7
3. การบังคับการและควบคุมระดับชาติ
4. ศูนย์จัดส่งระดับภูมิภาค และระดับรัฐบาล รวมทั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์หรือ
บริหารวิกฤตการณ์
5. ความสามารถทางเทคนิค

ความสามารถของระบบวิทยุฉุกเฉิน (Emergency Radio System Capabilities)

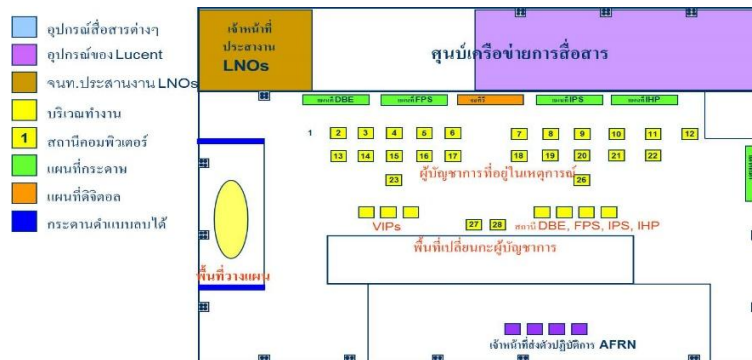
1. ระบบหนึ่งต่อเนื่อง หนึ่งต่อหลายหลายสาย และสื่อสารระบบกลุ่ม
2. การจัดการทรัพยากรและการจัดส่งทั่วทั้งหน่วยงาน
3. การขอความช่วยเหลือเร่งด่วน
4. การรายงานเหตุการณ์ในเวลาจริง
5. การติดต่อกับสาธารณะ ได้แก่ ตำรวจ ดับเพลิง แพทย์และพยาบาล
6. การสื่อสารในระหว่างหน่วยงาน
7. การถ่ายทอดข้อมูล

แผนภาพที่ 3 – 15 โครงสร้างการบัญชาการและการควบคุมเหตุการณ์ในท้องถิ่น
(Example: Local Incident Command and Control Structure)

ที่มา : ศูนย์เอร์แอดิน กรุงเทพมหานคร, 2560

แผนภาพที่ 3 – 16 ศูนย์บัญชาการแห่งชาติ (Nation Command Centre)

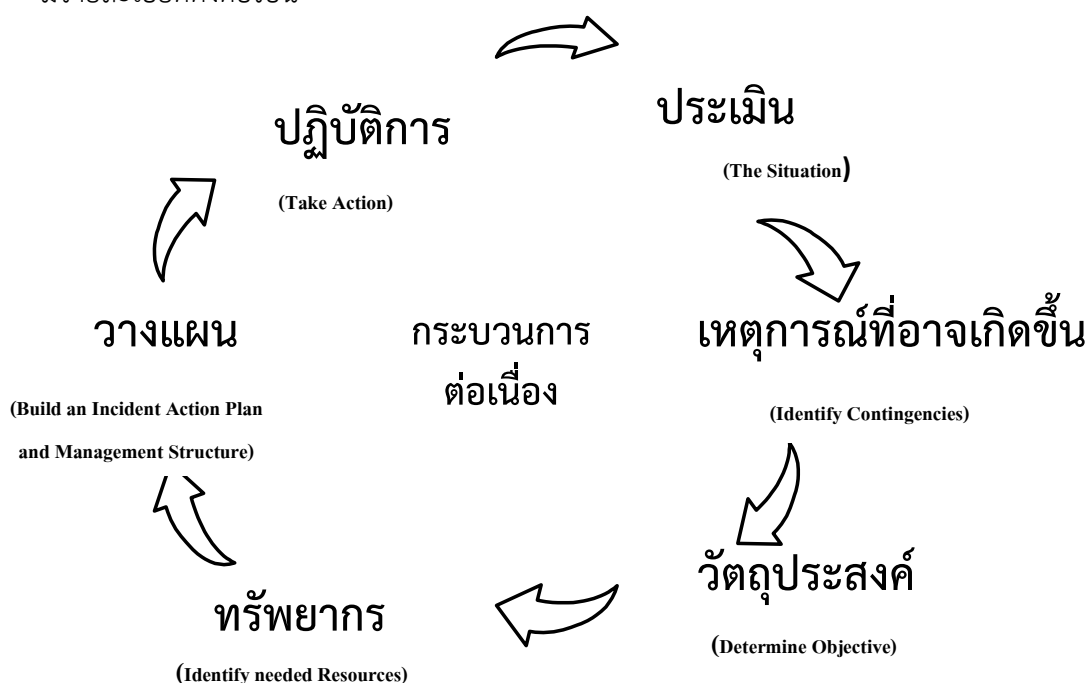
ที่มา : ศูนย์เอร์แอดิน กรุงเทพมหานคร, 2560

สรุป (Summary of Incident Command System)

1. สามารถใช้งานได้กับภัยฉุกเฉินทุกขนาดและทุกประเภท เริ่มจากเหตุการณ์ขนาดเล็กซึ่งเกี่ยวข้องเพียงหน่วยงานเดียวไปจนถึงชนิดที่ต้องเกี่ยวพันกันหลายหน่วยงาน
2. ได้รับการออกแบบเพื่อใช้งานในสภาวะฉุกเฉินอันมีสาเหตุจากเพลิงไหม้ การจลาจล วัสดุอันตราย รวมทั้งเหตุการณ์ที่มาจากธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น
3. ทำให้หน่วยงานต่างๆสื่อสารกันได้โดยใช้คำศัพท์เฉพาะทางร่วมกันรวมทั้งขั้นตอนวิธีปฏิบัติกรด้วย เป็นการหล่อหลอมการใช้ทรัพยากรในเวลาที่เหมาะสมในระหว่างเกิดสภาวะฉุกเฉินหรือเหตุการณ์วิกฤต

4. ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่บุคลากรที่ทำหน้าที่รับมือ รวมทั้งสาธารณชนด้วย
5. เพื่อให้บุคลากรผู้ทำหน้าที่รับมือกับเหตุการณ์ได้ทำงานร่วมกันเพื่อสามารถควบคุมสถานการณ์ได้

การรับมือต่อเหตุการณ์ และเสถียรภาพ (Incident Response and Stabilization)
วัตถุประสงค์การรับมือต่อเหตุการณ์และเสถียรภาพ เพื่อบ่งชี้และดำเนินการที่เหมาะสมในระหว่างขั้นตอนปรับให้สู่เสถียรภาพจากเหตุการณ์ที่รุนแรงให้กลับมาสู่สภาวะปกติ การบริหารวิกฤตการณ์ขั้นสูงได้แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนในกระบวนการรับมือเหตุการณ์ (Six-step incident Response Process) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินสถานการณ์ (Size up the Situation) หากไปที่เกิดเหตุหรือพบเหตุการณ์วิกฤตต่างๆ จะต้องเริ่มประเมินสถานการณ์โดยเริ่มตอบคำถามเหล่านี้ คือ ลักษณะของเหตุการณ์คืออะไร มีอันตรายอะไรบ้าง พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีบริเวณกว้างเพียงใด จะกันพื้นที่ออกมาได้อย่างไร ทำเลใดจะเป็นที่บัญชาการเหตุการณ์ได้ดี ทำเลใดจะเป็นที่ทำการได้ดีที่สุด เส้นทางเข้า/ออกจุดใดที่ปลอดภัยและดีต่อการเคลื่อนย้ายบุคลากรและเครื่องมือการรายงานการประเมินสถานการณ์ควรจรรวมถึง การมอบหมายงานให้แก่หน่วยใด คำนิยามสถานการณ์ สภาพที่เห็นชัดเจน เช่น สิ่งที่เป็นอันตราย การปฏิบัติการแรก ข้อกังวลด้วยความปลอดภัยที่เห็นได้ชัดเจน สมมติฐาน การระบุบ่งชี้และสถานที่ของข้อเรียกร้อง หรือยอมให้มีการใช้ทรัพยากร

ขั้นที่ 2 การบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น (Identify Contingencies) คือ สิ่งที่สามารถจะเกิดขึ้นได้จริง ได้นำกฎของเมอร์ฟีมาประยุกต์ใช้กับการบริหารวิกฤตการณ์ได้ ได้แก่ ไม่มีอะไรที่ง่ายตายอย่างที่เราเห็น ทุกสิ่งทุกอย่างจะใช้เวลานานกว่าที่คุณคิด ถ้าหากจะมีสิ่งใดผิดพลาด สิ่งนั้นจะเกิด

ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ (Determine Objective) คือ ใช้ในการควบคุม ดูแลเหตุการณ์ความก้าวหน้าและการกำหนดขึ้นอยู่กับการประเมินสถานการณ์และสิ่งที่จะเกิดขึ้น เราต้องการจะทำอะไร คือ ทำให้เหตุการณ์มีเสถียรภาพ ไม่ให้เกิดความรุนแรงหรือมีความสูญเสียน้อย

ขั้นที่ 4 ระบุถึงทรัพยากรที่ต้องการ (Identify needed Resources) คือ เราต้องการทรัพยากรอะไร มีสิ่งเหล่านั้นหรือไม่และจะได้สิ่งเหล่านั้นจากที่ใดกว่าจะได้มาต้องใช้เวลานานเท่าใด สามารถเอามาจากหน่วยงานอื่นๆหรือไม่ และมีข้อกำหนดพิเศษอย่างไร

ขั้นที่ 5 สร้างแผนปฏิบัติการรับมือเหตุการณ์และโครงสร้างการจัดการ (Build an Incident Action Plan and Management Structure) คือ ความรับผิดชอบ สายการบังคับบัญชา และการประสานความร่วมมือ หรือดูโครงสร้างขององค์กรขึ้นกับสถานีตำรวจอะไร และแผนที่ดีจะต้องปฏิบัติได้ ทันสมัย รู้แผนของแต่ละฝ่าย คือ รู้เขา รู้เราอยู่ตลอดเวลา

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติการ (Take Action) คือ แนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปได้เพื่อเสถียรเหตุการณ์ หรือไม่ขยายวงกว้าง ได้แก่ การเคลื่อนย้ายทรัพยากร การกำหนดการบัญชาการเหตุการณ์ กำหนดพื้นที่ทำการ กันพื้นที่ออกจากกัน หรือการรักษาสถานที่เกิดเหตุ หรือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บหรือการอพยพผู้คน

กำหนดทางเข้า-ออก เส้นทางปลอดภัยการออกประกาศเตือน เริ่มการอพยพเคลื่อนย้ายตลอดจนการจัดหาผู้ประสานงาน

อธิบาย ทำไมต้องควบคุม ดูแลสถานการณ์ เนื่องจาก สถานการณ์หรือเหตุการณ์หรือวัตถุประสงค์อาจเปลี่ยนแปลง ทำให้ทรัพยากรอาจไม่มีให้ใช้งาน แผน โครงสร้างควรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนของสถานการณ์นั้นๆ

การเคลื่อนย้าย (Mobilization) เริ่มการเคลื่อนย้ายผ่านหน่วยสื่อสารโดยรับบุคลากรและอุปกรณ์เพิ่มเติม ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

พื้นที่ทำการ (Staging Area) คือ ควรจะมีอาณาเขตใกล้ชิดกับเหตุการณ์ (ต้องไม่ใกล้จนเกินไป) มีรั้วล้อม พื้นที่ผิวเรียบและเส้นทางเข้าออกที่เหมาะสม และความสามารถในการดูแลยานพาหนะที่ใช้ทำการ มีระบบสาธารณูปโภค โทรศัพท์ และอาหาร น้ำ ห้องสุขา

การกั้นพื้นที่ออกมา (Isolate the Area) ในฐานะที่เราเป็นส่วนหนึ่งในการรับมือกับสถานการณ์เราควรจะต้องกำหนดขอบเขตวงรอบได้แก่ พื้นที่วงใน และพื้นวงนอก เพื่อป้องกันการทำลายพยานหลักฐานทางคดีพิจารณาว่าใครและเครื่องมือใดที่จำเป็นต้องให้เข้าถึงที่เกิดเหตุ เพื่อป้องกันการ

สับสนุนในการปฏิบัติ กำหนดจุดควบคุมทางเข้าออกจะอยู่ที่ใด แจ้งหน่วยเคลื่อนที่และจัดส่งรวมทั้งหน่วยงานรับมือให้ทราบถึงที่ตั้งจุดควบคุมทางเข้า-ออก การส่งทรัพยากรที่ไม่ต้องการไปยังพื้นที่ทำการ

การรักษา / ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ (Treating / Assisting the Injured) คือ ให้อุ่นใจได้มี การแจ้งให้บุคลากรทางการแพทย์ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือยามฉุกเฉิน

การออกประกาศเตือน (Issuing Warning) คือ ในระหว่างช่วงต้นของการรับมือความ เสี่ยงต่อพลเมืองหรือประชาชนและบุคลากรที่ทำหน้าที่ได้รับการประเมินและออกคำสั่งเตือนเท่าที่จำเป็น

การอพยพผู้คน (Evacuation) คือ พิจารณาว่าต้องมีการอพยพโดยประเมินปัจจัยเสี่ยง ต่อสาธารณะ ระบุตัวบ่งชี้บริเวณที่ได้รับผลกระทบและพิจารณาเส้นทางที่รวดเร็วและปลอดภัยที่สุดใน การอพยพผู้คนและจัดเตรียมที่พักพิงชั่วคราวให้ผู้อพยพ เช่น กรณีสึนามิจะต้องอพยพทำอย่างไร มีอาหาร ที่พักพิงอย่างไร

การบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ

เหตุระเบิดในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2558 เป็นเหตุระเบิดที่เกิดเมื่อวันที่ 17 ส.ค. 58 เวลา ประมาณ 18.55 น. มีรายงานว่า ได้เกิดระเบิดขึ้น เสียงดังกึกก้องพร้อมกันมีเปลวไฟลุกไหม้ขึ้นบริเวณ สี่แยกราชประสงค์ ด้านใกล้ศาลพระพรหม เอราวัณ เขตปทุมวัน กทม. โดยมีรถยนต์ที่จอดอยู่บริเวณ สี่แยกดังกล่าวได้รับความเสียหาย พร้อมกับมีเศษชิ้นส่วนจากการระเบิด ที่แตกออกจากตัวรถ ตกกระจาย อยู่บนถนน ต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมกู้ภัย ได้รุดไปยังที่เกิดเหตุ และปิดการจราจรทันที เนื่องจาก เกิดการลุกไหม้อย่างรุนแรงจากรถคันที่เกิดระเบิด และเกรงว่าจะเกิดการระเบิดตามมาอีกได้ เบื้องต้น นอกจากรถคันเกิดเหตุ ยังมีรถจักรยานยนต์ล้มอยู่ และมีผู้บาดเจ็บหลายคน ที่น่าตกใจคือเศษชิ้นเนื้อ ที่คาดว่าเป็ชิ้นเนื้อของมนุษย์กระเด็นมากองบนถนน จากการตรวจสอบของ ผู้ศึกษาในฐานะผู้บัญชาการ เหตุการณ์ได้รับรายงานว่าเป็นระเบิดแสวงเครื่องบรรจุในท่อเหล็ก ใช้สะเก็ดระเบิดเป็นลูกเหล็กทรงกลม จึงทำให้ผู้เสียชีวิตมีสะเก็ดของลูกบอลเหล็กติดตามร่างกายของผู้เสียชีวิตทุกรายทำให้โรงพยาบาลตำรวจ ได้มีการยกระดับเปิดแผนรับมืออุบัติเหตุเหตุหมุ่ โดยได้เพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่รักษาความ ปลอดภัย พร้อมประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่เกิดเหตุ อีกทั้งได้มีการจัดพื้นที่แบ่งโซนผู้บาดเจ็บ ตามอาการ เพื่อให้ได้รับการรักษาอย่างใกล้ชิดทั้งชาวไทย และต่างชาติ โดยมีผู้บาดเจ็บซึ่งเป็นชาวจีนเข้า รับการรักษาที่โรงพยาบาลตำรวจเป็นจำนวนมากจึงได้มีการประกาศขอรับอาสาสมัครล่ามภาษาจีน และ ขอรับบริจาคเลือดกรุ๊ปโอเป็นการเร่งด่วนนอกจากนี้ยังได้มีการแกลงสรุป ผู้เสียชีวิต และบาดเจ็บจากเหตุ ระเบิดบริเวณแยกราชประสงค์ โดยมีผู้เสียชีวิตจำนวน 20 ราย และผู้บาดเจ็บจำนวน 130 ราย ซึ่งอยู่ ระหว่างพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล 67 ราย มีอาการสาหัสที่ต้องรักษาตัวในห้อง ICU 6 ราย ทุกคน มีอาการสาหัสซึ่งทีมแพทย์ได้ให้การดูแลอย่างใกล้ชิด ส่วนผู้เสียชีวิตนั้น แบ่งเป็นชาวไทย 6 ราย

ชาวต่างชาติ 14 ราย ประกอบด้วยด้วยชาวจีน 5 ราย มาเลเซีย 5 ราย ฮองกง 2 ราย อินโดนีเซีย 1 ราย และสิงคโปร์ 1 ราย จากการตรวจสอบสภาพศพส่วนใหญ่ พบว่า อานุภาพของระเบิดมีความแรงสูงซึ่งเบื้องต้นได้มีญาติผู้เสียชีวิตติดต่อรับศพทั้งหมดแล้ว ส่วนชิ้นเนื้อที่ตรวจพบดีเอ็นเอ พบว่า เป็นบุคคล 2 บุคคล เป็นสัญชาติจีน จำนวน 1 ราย และสัญชาติมาเลเซีย อีก 1 ราย ซึ่งทางโรงพยาบาลตำรวจได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกการส่งกลับ และรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิต จากเหตุระเบิดที่บริเวณศาลท่าวมหาพรหม แยกราชประสงค์ เพื่อแจ้งข้อมูลในการรักษา และเรื่องของการเยียวยาต่างๆ ให้แก่ทั้งผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิต นอกจากนี้ศูนย์อำนวยความสะดวกฯ ยังได้จัดทำเว็บไซต์ ขึ้นมาเพื่อให้ง่ายต่อการติดตามข้อมูลด้วยโดยมีการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลถึง 3 ภาษา คือ ภาษาไทย จีน และอังกฤษ ซึ่งได้มีการอัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับผู้บาดเจ็บ โรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา จำนวนผู้เสียชีวิตอยู่ ตลอดเวลา และยังรวบรวมภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ระเบิดดังกล่าว และภาพหมายจับของ ผู้ต้องหาที่ก่อเหตุวางระเบิด รวมถึงเบอร์โทรศัพท์เพื่อติดต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการ

1. จำนวนผู้ป่วยที่มาพร้อมญาติมีจำนวนมากทำให้เกิดความยุ่งยากในการบริการจัดการ ให้ได้รับบริการอย่างรวดเร็วและทั่วถึง
 2. พื้นที่ให้บริการคับแคบ และมีจำกัดทำให้บุคลากรทางการแพทย์ที่ระดมเข้าพื้นที่มาช่วยไม่สามารถเสริมการทำงานได้อย่างที่ควรจะเป็น
 3. สภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ภายในโรงพยาบาลตำรวจ บริเวณอาคารมีการปรับปรุงจนเกิดความแตกต่างไปจากเดิม จากที่เคยมีการฝึกซ้อมรับมือตามแผนเผชิญเหตุจึงทำให้บุคลากรบางส่วนมีความสับสนเนื่องจากยึดติดกับจุดเดิมทำให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติงานลดลง
 4. เวลาที่เผชิญเหตุอยู่นอกเวลาราชการทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการห้องผ่าตัด การจัดส่งอุปกรณ์ที่ใช้ทำการรักษาภายในห้องฉุกเฉินที่มีไม่เพียงพอ
 5. ผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่เป็นชาวจีนซึ่งทางโรงพยาบาลตำรวจไม่มีล่ามที่พูดภาษาจีน โดยตรงมีเพียงแต่นักศึกษาแพทย์ที่มาฝึกงานจบจากประเทศจีนซึ่งมีจำนวนน้อย ทำให้เกิดปัญหาด้านการสื่อสารข้อมูลส่วนบุคคล และการติดต่อญาติของผู้บาดเจ็บ
 6. หน่วยงานสนับสนุนภายนอกไม่ตอบโจทยความต้องการที่แท้จริงด้านการให้โรงพยาบาลอื่น ารับผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงไปรักษา และสังเกตอาการต่อเพื่อจะได้คุมสถานการณ์ได้ดีขึ้น
- เมื่อเกิดเหตุผู้ศึกษาจึงได้ทำการบริหารจัดการปัญหา และอุปสรรค ดังนี้
1. ปัญหาเรื่องพื้นที่ให้การรองรับอุบัติเหตุหมู่มีจำกัดได้ถูกแก้ไขโดยผู้ศึกษาได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้บาดเจ็บตามความรุนแรงของอาการ ดังนี้

กลุ่มดำ - ผู้เสียชีวิต ผู้ศึกษาได้นำไปไว้ในชั้นที่เป็นพื้นที่โล่ง และเป็นที่ยาวและดำเนินการให้แพทย์ไปทำการชันสูตรบาดแผลเพื่อลงบันทึก และนำส่งแผนกนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจต่อไป

กลุ่มแดง - ผู้บาดเจ็บที่มีอาการสาหัสอย่างรุนแรงต้องได้รับการผ่าตัด รักษาอย่างเร่งด่วนได้ถูกส่งไปยังห้องผ่าตัดในทันที

กลุ่มเหลือง - ผู้บาดเจ็บที่มีอาการรุนแรงแต่ไม่ต้องเข้ารับการผ่าตัดในทันทีผู้ศึกษาได้ส่งไปยังห้องแยกเพื่อตรวจรายละเอียดเพิ่มเติมให้ละเอียดก็พบว่าผู้บาดเจ็บกลุ่มนี้มีโลหะทะลุเข้าไปในร่างกายจึงคล้ายกับเป็นผู้บาดเจ็บในกลุ่มแดงทันทีเพราะต้องเข้ารับการผ่าตัดอย่างเร่งด่วน และหากเป็นผู้บาดเจ็บกลุ่มเหลืองผู้ศึกษาได้สั่งให้รับเข้ารักษาในโรงพยาบาลทันที

กลุ่มเขียว - ผู้บาดเจ็บเล็กน้อย โดยปกติทั่วไปตามที่ตั้งต่างๆ จะทำแผลแล้วให้กลับบ้านได้แต่เนื่องจากครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ลอบวางระเบิดซึ่งผู้ศึกษาได้เคยศึกษามาว่าผู้ที่อยู่บริเวณใกล้จุดระเบิดอาจเกิดการแก้วหูทะลุ และปอดแตกได้อีกทั้งยังต้องเผื่อระวังว่าผู้วางระเบิดอาจแฝงตัวเข้ามาทำที่เป็นผู้บาดเจ็บเพื่อหลบหนีเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ศึกษาจึงได้ส่งผู้ช่วยกลุ่มเขียว และญาติขึ้นไปตามชั้นที่เป็นห้องพิเศษให้แพทย์ พยาบาลกระจายตัวไปยังจุดต่างๆ เพื่อ

1. ลดอาการแออัดในพื้นที่ห้องฉุกเฉิน
2. ลดความตื่นตระหนกของผู้บาดเจ็บ และญาติ
3. ทำการตรวจ และรักษาได้ละเอียดมากขึ้น
4. ลงบันทึกบัตรประชาชน หนังสือเดินทางของทุกคนเพื่อเป็นหลักฐานในการติดตามผู้ก่อเหตุต่อไป

ติดตามผู้ก่อเหตุต่อไป

หลังจากเหตุการณ์บริเวณห้องฉุกเฉินสงบลง ผู้ศึกษาได้ให้แพทย์ พยาบาล นำผู้ป่วยกลุ่มเขียวมาตรวจเอ็กซเรย์อย่างละเอียดอีกครั้งก่อนปล่อยตัวกลับ ในขณะที่เดียวกันผู้ศึกษาได้ประเมินงานกับศูนย์อุบัติเหตุของกรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุขเพื่อส่งต่อผู้บาดเจ็บกลุ่มเหลืองบางส่วนไปตรวจรักษาที่อื่นเพื่อเตรียมรองรับผู้บาดเจ็บกลุ่มใหม่เนื่องจากแหล่งข่าวที่ได้มาระบุว่าจะมีระเบิดลูกที่ 2 ตามมาอีกทั้งยังต้องเตรียมห้องผ่าตัดรองรับหากมีการระเบิดลูกที่ 2 หรือ 3 ตามมาอีก ผู้ศึกษาจึงได้สั่งให้เปิดห้องผ่าตัด พยาบาลห้องผ่าตัดทันที ผู้ศึกษาได้ประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้ตรวจตราดูแลพื้นที่โรงพยาบาลตำรวจอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการวางระเบิดในโรงพยาบาล ผู้ศึกษาได้สั่งการให้นักศึกษาแพทย์ที่มาจากต่างประเทศประสานกับผู้ช่วยต่างชาติเพื่อบอกขั้นตอนการตรวจรักษาและไม่ต้องทำให้เกิดการรบกวนวุ่นวายบริเวณที่ทำการรักษา เมื่อผู้ศึกษาได้ทำการบริหารเหตุการณ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นภายในเวลา 1 ชั่วโมง บริเวณห้องฉุกเฉินก็สงบ และเป็นไปตามแผนการรักษาจึงเกิดผลเป็นที่น่าพอใจ

เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นบทเรียนให้กับแพทย์ พยาบาล โดยเฉพาะผู้บริหารของโรงพยาบาลซึ่งช่วงนี้ขาดการซ้อมรับมืออุบัติภัยมานาน ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำแผนการซ้อมรับมืออุบัติภัยหมู่ให้บ่อยครั้งมากขึ้นเพื่อให้แพทย์ และพยาบาลใหม่เข้าใจ เรียนรู้การรับมืออุบัติภัยหมู่อย่างคล่องแคล่ว เหตุการณ์ภายใต้การบริหารจัดการของผู้ศึกษา ผู้ศึกษาได้พัฒนานำมาใช้ในเหตุการณ์ต่อๆ มาที่เกิดในโรงพยาบาลตำรวจอีกหลายครั้ง เช่น

1. ไฟไหม้หอพักพยาบาล โรงพยาบาลตำรวจ
2. ภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID – 19)

ทุกสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้ศึกษาได้นำแบบแผนมาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ เหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ

วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหม เอราวัณ

ด้านพื้นที่การให้บริการ จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ให้การรองรับอุบัติเหตุมีจำกัด จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ให้บริการภายในโรงพยาบาลคับแคบ และมีจำกัดประกอบกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ภายในโรงพยาบาลตำรวจบริเวณอาคารมีการปรับปรุงจนเกิดความแตกต่างไปจากเดิมจากที่เคยมีการฝึกซ้อมรับมือตามแผนเผชิญเหตุจึงทำให้บุคลากรบางส่วนมีความสับสนเนื่องจากยึดติดกับจุดเดิมทำให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติงานลดลงนอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์ที่ระดมเข้าพื้นที่มาช่วยไม่สามารถเสริมการทำงานได้อย่างที่ควรจะเป็น

ด้านบุคลากรทางการแพทย์ จากการศึกษาพบว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่มาใหม่ยังไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ ทำให้ในการเผชิญเหตุที่มีความรุนแรงระดับสูง และมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมากอาจเกิดความล่าช้าในการให้บริการได้อย่างทั่วถึง และทันที่ นอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์บางส่วนยังยึดติดกับกรอบความคิดเดิม ไม่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เป็นจริงทำให้เกิดปัญหาด้านประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม

ด้านการสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า กรณีเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณผู้บาดเจ็บเกือบทั้งหมดเป็นชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนทำให้การบริหารจัดการเกิดปัญหาทางด้านการสื่อสารขาดทีมสนับสนุนในการแปลภาษาที่เชี่ยวชาญทำให้เกิดความสับสน และล่าช้าในการให้บริการ

ด้านข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า ในการเผชิญเหตุยังขาดการส่งต่อข้อมูลเฉพาะหน้าในการประสานงานระหว่างทีมในโรงพยาบาลกับทีมที่ควบคุมในสถานที่เกิดเหตุนอกโรงพยาบาลตำรวจจึงไม่ทราบว่าจะมีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอีกเท่าใด และมีความรุนแรงแค่ไหนเพื่อเตรียมแผนรองรับในการรักษา

ด้านหน่วยงานสนับสนุน จากการศึกษาพบว่า ไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากโรงพยาบาลอื่นๆ อย่างที่ควรจะเป็น หรือได้รับการสนับสนุนในเรื่องที่ไม่ได้ร้องขอหรือมีความจำเป็นต่อสถานการณ์อย่างแท้จริง

ด้านการสรุปสถานการณ์ การรายงานเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ การจัดบันทึก การลำดับ และการสรุปเหตุการณ์ ในการปฏิบัติงานยังขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้ข้อมูลสำคัญด้านปัญหา อุปสรรค ในการเผชิญเหตุที่สำคัญต่อการนำไปปรับปรุงการทำงานขาดหายทำให้ฐานข้อมูลที่สำคัญสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT)

วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของการบริหารจัดการทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของไทย

จุดแข็ง (STRENGTH)

1. ทีมแพทย์ และพยาบาลมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือผู้เผชิญเหตุในภาวะฉุกเฉิน
2. มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ค่อนข้างครบ และทันสมัยพอสมควรต่อการเผชิญเหตุ
3. การลำเลียงผู้ประสบเหตุสามารถทำได้หลายรูปแบบ วิธีการ และมีความรวดเร็ว

จุดอ่อน (WEAKNESS)

1. ปัญหาการจราจรในช่วงชั่วโมงเร่งด่วนถ้าต้องมีการเผชิญเหตุฉุกเฉิน
2. บุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการเผชิญเหตุฉุกเฉินยังมีไม่เพียงพอ
3. งบประมาณมีจำนวนจำกัดส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขีดความสามารถให้ก้าวสู่มาตรฐาน

ระดับโลก

โอกาส (OPPORTUNITY)

1. มีเครือข่ายประสานความร่วมมือที่หลากหลาย และรวดเร็วกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน
2. ภาวะ Digital Social ทำให้การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำได้สะดวก รวดเร็ว
3. ทุกภาคส่วนหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านบุคลากร และอุปกรณ์

ทางการแพทย์ที่ทันสมัยมากขึ้น

อุปสรรค (THREAT)

1. สถานการณ์ในการเผชิญเหตุในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในหลายเหตุการณ์ ทำให้บุคลากรบางส่วนยังขาดทักษะในบางสถานการณ์
2. ปัญหาค่าตอบแทนความเสี่ยงภัยยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในระดับสูง
3. นโยบายการพัฒนาระยะยาวยังไม่เป็นรูปธรรมในการที่จะต่อยอดไปสู่ระดับโลกได้ในระยะเวลาอันใกล้

การสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถาม และลำดับขั้นตอนของการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าเป็นการพูดคุยสนทนาในประเด็นคำถามที่ว่า **แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จท่านคิดว่าควรทำอย่างไร** จากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

คนที่ 1 พ.ต.อ.ชนะ จงโชคดี ตำแหน่ง นายแพทย์ สบ4 กลุ่มงานศัลยกรรม โรงพยาบาลตำรวจ ได้ตอบคำถามว่า “ควรสร้างบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Operation/Expertise) เพิ่มมากขึ้นให้เพียงพอในทุกพื้นที่เพื่อเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติการที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้ประสบภัยโดยจะต้องทำการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลของหน่วยงานเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการในภาวะภัยพิบัติ และการตัดสินใจ การพยากรณ์แนวโน้มสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อ ขยายการพัฒนางานองค์ความรู้ด้านภัยพิบัติให้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน เช่น ภาวะผู้นำการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การประสานงาน และความยืดหยุ่น การควบคุมสถานการณ์ การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การใช้ภาษาต่างประเทศ และการเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทักษะการรักษาชีวิตรอด และพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการแพทย์ให้สามารถร่วมทีมปฏิบัติการทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินที่รุนแรงเป็นวงกว้าง”

คนที่ 2 พ.ต.ท.หญิง ชลอรวิญชัย ทวีบุญยทินสิริ ตำแหน่ง พยาบาล (สบ3) โรงพยาบาลตำรวจ ได้ตอบคำถามว่า “จากประสบการณ์พบว่าแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จนั้น ควรจะการจัดการภาวะฉุกเฉินภายใต้หลักพื้นฐานสำคัญคือ ความปลอดภัยของชีวิต (Life safety) การควบคุมสถานการณ์ไม่ให้ลุกลาม หรือขยายตัว (Incident Stabilization) และการรักษาทรัพย์สิน (Property Preservation) ซึ่งบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ คือการช่วยเหลือ และรักษาพยาบาล ผู้ประสบภัย จึงควรมีความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ระบบบัญชาการเหตุการณ์ และบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมาย ในระบบบัญชาการเหตุการณ์ในภาวะภัยพิบัติที่สำคัญ ได้แก่ บทบาทด้านการปฏิบัติการหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ด้านการบริหาร และกำกับดูแล ด้านการวางแผน ด้านการติดต่อสื่อสาร และประสานงาน ด้านการตัดสินใจ ความเป็นมืออาชีพ และด้านการสนับสนุนระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ลดการสูญเสีย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีเป้าประสงค์สำคัญคือ ความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ร่วมงาน และผู้ประสบภัย”

คนที่ 3 พ.ต.ท.หญิง ณิชชา ธนกิจสมบัติ ตำแหน่ง นายแพทย์ (สบ3) กลุ่มงาน ผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลตำรวจ ได้ตอบคำถามว่า “ควรมีการพัฒนากระบวนการติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพในระดับสูงเพื่อเชื่อมโยงการปฏิบัติการเผชิญเหตุไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง ที่ชัดเจน รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินที่มีคุณภาพ พร้อม

สร้างความสัมพันธ์อันดีผ่านการสื่อสาร มีระบบการติดต่อสื่อสาร และประสานงานในลักษณะการสื่อสารโต้ตอบจากทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร (2-way Communication) ร่วมกับผู้บริหารระดับสูง นอกจากนี้ควรมีการสำรวจ และประเมินความเพียงพอของทรัพยากรภายในแผนก ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรที่ เวชภัณฑ์ ยานพาหนะ และสถานที่ พร้อมรายงานผลปัญหาที่พบ และข้อเสนอแนะต่างๆ และมีการรายงานผู้บริหารระดับสูงอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะทำแผนรองรับและกระบวนการตอบสนองเมื่อทรัพยากรขาดแคลนหรือมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน”

คนที่ 4 ศศ.เชิญ ชวิณณ์ ศรีสุวรรณ อธิการบดีคณะรัฐศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ตอบคำถามว่า “ควรมีการพัฒนากระบวนการปฏิบัติการฉุกเฉินให้ได้มาตรฐานสากลอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ เน้นไปที่การพัฒนาหลักเกณฑ์ กลไก และการบริหาร กิจกรรมการแพทย์ฉุกเฉินที่ดีด้วยการพัฒนาการเตรียมการด้านการแพทย์ฉุกเฉินให้พร้อมรับสถานการณ์ภัยที่หลากหลาย มีการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังต้องมี การพัฒนาระบบสารสนเทศ และการสื่อสารให้รองรับการตัดสินใจเชิงนโยบายการบริหารจัดการ การปฏิบัติการ และการประเมินผล สร้างเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแจ้งข่าวสารให้ทันทั่วถึง”

คนที่ 5 นายนิมิตร ลิ้มรัตน์ อดีตผู้ช่วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตคลองเตย วัฒนา ได้ตอบคำถามว่า “บุคลากรทางการแพทย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญซึ่งระบบการแพทย์ฉุกเฉินนั้นต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางเพื่อปฏิบัติงานในศูนย์รับแจ้งเหตุ และส่งการ หน่วยปฏิบัติการ ห้องฉุกเฉิน และการส่งต่อผู้ป่วยฉุกเฉิน ด้วยเหตุนี้แนวทางการพัฒนาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมจึงควรมีการฝึกอบรมต่อยอดให้แก่ บุคลากรทุกกลุ่มในระบบการแพทย์ฉุกเฉินทั้งผู้ปฏิบัติการที่มีกฎหมายวิชาชีพ และผู้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ การแพทย์ฉุกเฉิน จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินเพื่อให้การปฏิบัติการฉุกเฉินมีมาตรฐาน และผู้รับบริการมีความปลอดภัยรวมถึงการวางแผนกำลังคนให้มีความชัดเจนและมีการกระจายที่เหมาะสมกับความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบัน”

วิเคราะห์การสัมภาษณ์

ประเด็นคำถามแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จ ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน วิเคราะห์ได้ว่า แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จ ควรจะมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

1. สร้างบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Operation/Expertise) ให้เพียงพอในทุกพื้นที่

2. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน
3. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการในภาวะฉุกเฉินเพื่อการสนับสนุนระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ
4. การพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพในระดับสูงเพื่อเชื่อมโยงการปฏิบัติการเผชิญเหตุไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกองค์กร
5. พัฒนาระบบปฏิบัติการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ได้มาตรฐานสากลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ
6. การฝึกอบรมต่อยอดให้แก่บุคลากรทุกกลุ่มในระบบการแพทย์ฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินเพื่อให้มีมาตรฐานระดับสากล และผู้รับบริการมีความปลอดภัยสูงสุด

แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลรอบด้านจนสามารถสรุปเป็นแนวทางได้ ดังนี้

ด้านพื้นที่การให้บริการ จะต้องดำเนินการบริหารจัดการพื้นที่ทั้งพื้นที่รองรับการเผชิญเหตุในระดับรุนแรงโดยเฉพาะและส่วนที่สามารถจะดัดแปลงมาใช้ในกรณีฉุกเฉินโดยจะต้องเป็นส่วนที่เชื่อมต่อกันเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการและควรจะเป็นบริเวณที่มีเครื่องมือทางการแพทย์เข้าสนับสนุนได้ง่ายและเคลื่อนย้ายสะดวก

ด้านบุคลากรทางการแพทย์ จะต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอและมีความชำนาญในการเผชิญเหตุที่มีความรุนแรงระดับสูง และมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เป็นจริงเน้นไปที่การทำงานที่เป็นทีมทั้งทีมภายใน และทีมภายนอก

ด้านการสื่อสาร จะต้องสร้างเครือข่ายการประสานงานกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาที่มีความหลากหลายทั้งโดยตรง และพร้อมที่จะสนับสนุนได้ทันทีในทุกะบบของการสื่อสาร

ด้านข้อมูลข่าวสาร จะต้องมีการพัฒนาหน่วยงานกลางในการรับ และส่งผ่านข้อมูลให้กับทุกหน่วยงานสนับสนุนขณะเผชิญเหตุด้วยอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ด้านหน่วยงานสนับสนุน จะต้องมีการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องในการให้การสนับสนุนต่อการเผชิญเหตุเพื่อให้เกิดความพร้อม และความเข้าใจร่วมกันสูงสุด

ด้านการสรุปสถานการณ์ จะต้องสร้างรูปแบบและวิธีการในการบันทึก จดจำ ข้อมูล การปฏิบัติงานที่รวดเร็ว และแม่นยำเพื่อนำเอามาใช้เป็นฐานข้อมูลในการทบทวนการเผชิญเหตุในครั้งต่อไป

ปัจจัยความสำเร็จของทีมแพทย์โรงพยาบาลตำรวจ

ปัจจัยความสำเร็จตามแผนเผชิญเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ มีดังต่อไปนี้

1. มีการสร้างระบบบริหารจัดการตามแผนเผชิญเหตุ (อโรคา) ของโรงพยาบาลตำรวจ ในการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์มีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และทันท่วงทีในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
2. บุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุขมีความตระหนักถึงความปลอดภัย มีการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อย่างต่อเนื่อง
3. มีการจัดตั้งและพัฒนาโครงสร้าง กฎหมาย ระเบียบ มาตรการ โครงสร้าง กลไก การสั่งการประสานงาน เชื่อมโยงบูรณาการหน่วยงาน สอดรับกับการจัดการภาวะฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ และเป็นเอกภาพ
4. ด้านการจัดการความเสี่ยงมีรูปแบบโครงสร้างบทบาทอำนาจหน้าที่และการประสานงานที่เกี่ยวข้องกัน (มีเอกสารอธิบายรายละเอียดรูปแบบโครงสร้างบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน)

สรุป

แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จ เพื่อรองรับภาวะปกติ และภาวะภัยพิบัติของประเทศไทยที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ท้าทายในการดำเนินงาน ทั้งการสร้าง ความตระหนัก และรับรู้ภาวะฉุกเฉินของประชาชน การส่งเสริม ให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การพัฒนามาตรฐาน และคุณภาพการปฏิบัติการฉุกเฉิน การทำให้ผู้ป่วยฉุกเฉินเข้าถึงบริการที่เชื่อมโยง และไร้รอยต่อจนได้รับการดูแล รักษาให้พ้นภาวะฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2551 ที่ต้องการให้ผู้ป่วยฉุกเฉินได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างทั่วถึง เท่าเทียม มีคุณภาพ มาตรฐาน โดยได้รับการช่วยเหลือ และรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ และทันต่อเหตุการณ์เพื่อลดและป้องกัน ความสูญเสียจากการที่ผู้ป่วยฉุกเฉินต้องสูญเสียชีวิต อวัยวะ หรือเกิดความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะสำคัญ รวมทั้งทำให้ลดการบาดเจ็บหรืออาการป่วยรุนแรงขึ้นโดยไม่สมควร ตลอดจนถึงการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ ผลการปฏิบัติงาน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน พร้อมทั้งการถอดบทเรียนการตอบสนองภัยพิบัติ

ที่สำคัญในประเทศร่วมกับภาคส่วนต่างๆอย่างต่อเนื่อง เช่น เหตุระเบิดที่แยกราชประสงค์ เพื่อค้นหาแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จต่อไป

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในสถานการณ์ปัจจุบันภาวะภัยพิบัติหรือสาธารณภัย ทั้งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และจากธรรมชาติเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวมักจะมีผู้ประสบภัยจำนวนมากที่ได้รับบาดเจ็บ ตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตประกอบกับบุคลากรทางการแพทย์มักจะไม่เพียงพอกับผู้ป่วย ปริมาณมาก การบริหารจัดการจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือผู้ป่วยของทีมแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน การบัญชาการเหตุการณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสั่งการ ควบคุม และประสานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน และเป็นระบบปฏิบัติการในการระดมทรัพยากร ไปยังที่เกิดเหตุ เพื่อให้สามารถปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ โดยให้ทุกส่วนราชการ หน่วยงาน และภาคเอกชนใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์เป็นระบบมาตรฐานของประเทศในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการ เหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ปัญหา และอุปสรรค

1. ปัญหาด้านพื้นที่ให้การรองรับอุบัติเหตุภัยหมู่ไม่เพียงพอกับปริมาณผู้บาดเจ็บ
2. ปัญหาด้านบุคลากรทางการแพทย์ที่มาใหม่ยังไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ
3. ปัญหาด้านการยึดติดกับวิธีการ และกรอบความคิดเดิมไม่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์
4. ปัญหาด้านการประสานขอการสนับสนุนช่วยเหลือยังไม่คล่องตัว และทันต่อเหตุการณ์
5. ปัญหาด้านการสื่อสารในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บเป็นชาวต่างชาติที่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้
6. ปัญหาด้านการรายงานเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ การจดบันทึก การลำดับ และการสรุปเหตุการณ์ ในการปฏิบัติงานยังขาดความครบถ้วนสมบูรณ์

แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ

1. การสร้างบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เพียงพอในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอุบัติเหตุที่มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายในอนาคต
2. การเสริมสร้างทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน ทั้งทางด้าน การรักษา การพยาบาล การคัดแยก การบริการ การประสานงาน รวมไปถึงการสื่อสารทั้งทางตรง และ ทางอ้อม
3. การพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพในระดับสูงเพื่อเชื่อมโยงการปฏิบัติการ เผชิญเหตุไม่ว่าจะจะเป็นหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกองค์กร
4. การพัฒนาระบบปฏิบัติการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ได้มาตรฐานสากลอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ทางรัฐบาลควรมีการบูรณาการด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้เชื่อมโยง และ ครอบคลุมในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานควรกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการภาวะ ฉุกเฉินให้มีแนวทางการปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ
3. รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้สามารถจัดการ ภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรเร่งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านการแพทย์ และทีมปฏิบัติการเฉพาะ กิจให้มีมาตรฐานเพื่อรองรับการปฏิบัติการด้านการแพทย์ในภาวะปกติ และภาวะฉุกเฉินได้อย่างพอเพียง
2. ควรมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล ระบบจัดการข้อมูล และการติดตามประเมิน สถานการณ์ที่รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน ถูกต้องเหมาะสม เชื่อถือได้ เพื่อให้มีระบบแจ้งเตือน และเฝ้าระวัง ที่ สนับสนุนการตัดสินใจจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการปรับปรุงสถานที่เพื่อรองรับการเผชิญเหตุภัยพิบัติหมู่เพื่อสร้างความพร้อม และไม่สับสนเวลาปฏิบัติการกิจจริง
4. ควรมีแผนการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรด้านการแพทย์ และทีม ปฏิบัติการเฉพาะกิจให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง

5. ควรพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้มีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศที่หลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึง แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของประเทศต่าง ๆ ที่เผชิญภัยพิบัติหมู่ครั้งรุนแรง และมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

2. ควรมีการศึกษาถึงเครื่องมือ และอุปกรณ์สนับสนุนด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ที่ทันสมัย และมีคุณภาพสูงระดับสากล

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

ธงชัย สันติวงษ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พิมพ์ดี, 2544.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

สมยศ นาวิการ. ทฤษฎีองค์การ(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, 2544.

แสวง รัตนมงคลมาศ. เทคนิควิธีการใช้แนวคิดทางทฤษฎีในการกำหนดปัญหา และสมมติฐานใน การวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2514.

อุทัย หิรัญโต. เทคนิคการบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2525.

วารสารและหนังสือพิมพ์

จินดาสักขณ วัฒนสินธุ์. การบริหารและการพัฒนาองค์การ. ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหาร และพัฒนาองค์การ (หน่วยที่ 2). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

สัมภาษณ์

ชนะ จงโชคดี, พันตำรวจเอก, ตำแหน่งนายแพทย์ สบ4 กลุ่มงานศัลยกรรม โรงพยาบาลตำรวจ.
สัมภาษณ์. 9 มีนาคม 2563.

ชลอริญชัย, ทวีบุญยทินสิริ, พันตำรวจโทหญิง, ตำแหน่ง พยาบาล (สบ3) โรงพยาบาลตำรวจ. สัมภาษณ์.
9 มีนาคม 2563.

เชิญ ขวิณณ์ ศรีสุวรรณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อธิการบดี ฝ้ายวิชาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
สัมภาษณ์. 9 มีนาคม 2563.

ณัชชา, ธนกิจสมบัติ, พันตำรวจโทหญิง, ตำแหน่ง นายแพทย์ (สบ3) กลุ่มงาน ผู้ป่วยนอก โรงพยาบาล
ตำรวจ. สัมภาษณ์. 9 มีนาคม 2563.

นิมิตร ลิ้มรัตน์, อดีตผู้ช่วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตคลองเตย วัฒนา. สัมภาษณ์. 9 มีนาคม 2563.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“ระบบบัญชาการเหตุการณ์”. กลุ่มปฏิบัติการควบคุมโรคและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: <http://odpc5.ddc.moph.go.th/groups/Pher/>.

กิตติชนทัต เลอวงส์รัตน์. “การบริหารวิกฤตการณ์ขั้นสูง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://koha.library.tu.ac.th/bib/607845>.

“แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558”. คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณ
ภัยแห่งชาติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://122.155.1.143/upload/download/](http://122.155.1.143/upload/download/---file_attach/pdf)

[---file_ attach/pdf](http://122.155.1.143/upload/download/---file_attach/pdf).

เฉลิมเกียรติ แก้วหอม. “แนวความคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

http://sukanrat.blogspot.com/2012/09/blog-post_804.html.

“แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

[http://rtpstrategy.police.go.th/web2013/wp-content/uploads/2016/02/
dangerplan59.pdf](http://rtpstrategy.police.go.th/web2013/wp-content/uploads/2016/02/dangerplan59.pdf).

“แนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

http://www.nakhonlocal.go.th/datacenter/doc_download/a_080216_105922.pdf.

“ปฏิบัติการในเหตุสาธารณภัย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

[http://ems.bangkok.go.th/learning/mod/page/
view.php?id=380](http://ems.bangkok.go.th/learning/mod/page/view.php?id=380) Katz, Daniel, &
Kahn, Robert L. (1978). The social psychology of organization. (2nd ed.). New York:
McGraw-Hill.

พลวุฒิ สงสกุล. “61 ปี ศาลพระพรหม เอรಾವัน กับประวัติศาสตร์ความสูญเสีย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://thestandard.co/author/pollawut/>.

มติชน ออนไลน์. “เปิดแผน “กรกฎ 52” 4 ขั้นตอนรับมือคดีใหญ่”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

https://www.matichon.co.th/local/news_613106.

รัฐวิษฐ์ พัฒนจิระรุจน์. “ทฤษฎีระบบ System Theory”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://poundtv5.blogspot.com/2014/10/system-theory.html>.

ร้อยตรีพงศธร ศิริสาคร. ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

กระทรวงมหาดไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://122.155.1.141/upload/minisite/file_attach/37/58f862b80580b.pdf.

ระบบบัญชาการเหตุการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับการจัดการในภาวะสาธารณสุขภัย/ภัยพิบัติ.

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://www.rbpho.moph.go.th/eoc2020/file/PHEICS.pdf>.

ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System-ICS). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.who-rtg.com/files/content/factsheet/aw2.pdf>.

ระบบบัญชาการเหตุการณ์กับการจัดการในภาวะฉุกเฉินของประเทศไทย. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

กระทรวงมหาดไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://122.155.1.141/upload/minisite/](http://122.155.1.141/upload/minisite/file_attach/37/58f862b80580b.pdf)

[file_attach/37/58f862b80580b.pdf](http://122.155.1.141/upload/minisite/file_attach/37/58f862b80580b.pdf).

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%BB46/a0001.pdf>.

ภาคผนวก

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

1. แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินให้ประสบความสำเร็จท่านคิดว่าควรทำอย่างไร

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ** : พลตำรวจโท โสภณรัชต์ สิงหารุ
- วันเดือนปีเกิด** : 15 มีนาคม 2509
- การศึกษา** :
- : เทคนิคการแพทย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
 - : แพทยศาสตรบัณฑิต Doctor of Medicine (M.D.) Lyceum-Northwestern, FQD Medical Foundation College of Medicine, Philippines
 - : ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก (ศัลยศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล
 - : วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาศัลยศาสตร์
 - : วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาประสาทศัลยศาสตร์
 - : วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาเวชศาสตร์ครอบครัว
 - : ประกาศนียบัตรหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 36 วิทยาลัยการตำรวจ
- ประวัติการทำงานโดยย่อ**
- : นายแพทย์ งานศัลยกรรม โรงพยาบาลตำรวจ
 - : ผู้บังคับการประจำสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
 - : นายแพทย์ (สบ 6) โรงพยาบาลตำรวจ
 - : นายแพทย์ (สบ 7) โรงพยาบาลตำรวจ
 - : นายแพทย์ (สบ 8) โรงพยาบาลตำรวจ
- ตำแหน่งปัจจุบัน** : นายแพทย์ใหญ่ (สบ 8)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ

ผู้วิจัย พล.ต.ท.โสภณรัชต์ สิงหารุจ

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง นายแพทย์ (สบ 8) โรงพยาบาลตำรวจ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดระบบการบริหารจัดการเหตุการณ์ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา หลังจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องประสบกับความเสียหายอย่างร้ายแรงอันเกิดจากไฟป่าทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนียในปี พ.ศ. 2513 แม้หน่วยงานที่ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านอัคคีภัยของมลรัฐจะพยายามสุดความสามารถ แต่ก็ยังประสบปัญหาการประสานงาน อันเนื่องมาจากที่มีหลายหน่วยงานมาปฏิบัติงานร่วมกันโดยเฉพะอย่างยิ่งการสื่อสารและการประสานงาน เช่น การใช้ถ้อยคำและศัพท์ที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และขาดเอกภาพ ตลอดจนมีหลายระบบ จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการพัฒนารูปแบบของระบบการบัญชาการเหตุการณ์ในเวลาต่อมา

ประเทศไทยมีความพยายามในการนำแนวคิดระบบการบริหารจัดการเหตุการณ์ มาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน มากกว่า 15 ปี ซึ่งปรากฏในแผนการป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2545 การบัญชาการในภาวะฉุกเฉินเป็นการจัดการที่แตกต่างจากการจัดการในรูปแบบปกติทั่ว ๆ ไป ไม่สามารถใช้ทฤษฎีการจัดการทั่วไปมาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉินได้เนื่องจากในภาวะฉุกเฉินมีตัวแปรที่ไม่เหมือนการจัดการในภาวะปกติคือเป็นการจัดการสถานการณ์ที่มีความสลับซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ตลอดเวลาในการจัดการมีอยู่อย่างจำกัด ต้องทำงานอย่างรวดเร็วแข่งกับเวลาเพื่อรักษาชีวิตของผู้ประสบภัยและควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในวงจำกัด อีกทั้งยังต้องตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่มีจำกัด และในบ่อยครั้งเป็นข้อมูลที่มีความขัดแย้งกันเอง ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดการในภาวะฉุกเฉินจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทั้งที่มีอำนาจหน้าที่ ตามระเบียบ กฎหมาย เฉพาะของแต่ละหน่วย ทั้งที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ไม่มีโครงสร้างการบังคับบัญชาหรือการประสานงานระหว่างกันภาวะฉุกเฉิน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการในภาวะวิกฤตที่จะต้องจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมแผนปฏิบัติการแผนเผชิญเหตุการณ์เตรียมการด้านทรัพยากรการทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับรวมทั้งจัดให้มีการฝึกปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักและหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุน โดยต้องเป็นที่เข้าใจร่วมกันว่าในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการจัดการในภาวะฉุกเฉินนั้น ไม่ว่าความรุนแรงจะอยู่ในระดับใดจะต้องใช้ขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเสมอเพื่อให้หน่วยงานและผู้เผชิญเหตุ (First Responders) มีความคุ้นเคยและเข้าใจ มาตรฐานในแต่ละขั้นตอน

ระบบบริหารจัดการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) ต้องยึดหลักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างมีหลักการ เป็นกลยุทธ์ที่ต้องดำเนินการโดยรวดเร็ว และให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดสภาวะคลี่คลาย ตลอดจนกระทั่งมีผลในเชิงบวก ในบางเหตุการณ์หากมีการแก้ไขที่ล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ณ ช่วงเวลานั้น อาจยิ่งลุกลามได้แต่ในภาวะฉุกเฉินนั้น วิกฤตการณ์อาจสะท้อนให้เห็นถึงด้านลบที่เกิดขึ้นต่อสถานการณ์แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งเลวร้ายเสมอไป เพราะอย่างน้อยการเกิดภาวะฉุกเฉินขึ้นก็ทำให้สังคมเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะนั้นซ้ำขึ้นมาอีก เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าสามารถเลือกได้ การป้องกันวิกฤตการณ์ในภาวะฉุกเฉินไม่ให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดเพราะวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักนำมาซึ่งความเสียหายและยากที่จะป้องกัน

บริบทของภาวะฉุกเฉินนั้นขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม ภัยคุกคามจากภายนอก เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด การก่อการร้าย รวมทั้งภัยธรรมชาติ จะต้องมีการจัดการภาวะฉุกเฉินตามความสามารถภายในเวลาที่จำกัด โดยการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน คือการบริหารจัดการและความร่วมมือเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายโดยการจัดการภาวะฉุกเฉินต้องมีการวางแผนการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินอย่างเป็นระบบและทันต่อเวลา และต้องพร้อมต่อการจัดการปรับเปลี่ยนเมื่อสถานการณ์ที่แพร่ขยายไปในทิศทางที่ไม่เป็นไปตามคาดการณ์ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินนั้นคือศิลปะในการตัดสินใจในการจัดการก่อนล่วงหน้าหรือการบรรเทาผลกระทบของเหตุการณ์ซึ่งบ่อยครั้งเหตุการณ์จะมีการแพร่ขยายและส่งผลกระทบต่ออนาคตโดยการตัดสินใจในภาวะฉุกเฉินนั้นจะต้องกระทำภายใต้แรงกดดันมักจะมีปัจจัยข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลที่มีไม่เพียงพอ การตัดสินใจที่มีเวลาจำกัดมีความไม่แน่นอนในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ และมีความยากลำบากในการตัดสินใจ รวมทั้งปัจจัยทางด้านส่วนบุคคลของผู้บัญชาการสถานการณ์ในการตัดสินใจ เช่น ด้านความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพ ทักษะคติ ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้มีผลให้เกิดการตัดสินใจในทางผิดพลาด หรือการตัดสินใจที่ไม่ถูกต้องที่อาจเกิดขึ้นได้

เหตุการณ์ของภาวะฉุกเฉินครั้งล่าสุด คือ เหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณ เมื่อวันที่ 17 ส.ค. 2558 ถือเป็นเหตุสะเทือนขวัญครั้งรุนแรงที่สุดที่เคยเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บมีทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติขณะที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์อีกกลุ่มหนึ่งคือคนที่ทำงานและใช้ชีวิต ประจำวันอยู่ในบริเวณศาลพระพรหม เหตุการณ์ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิต 19 ราย โดยเสียชีวิต ณ จุดเกิดเหตุ 12 ราย และเสียชีวิตที่โรงพยาบาลอีก 7 ราย ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และจีน มีผู้บาดเจ็บจำนวน 130 คนที่เข้ารับการรักษาตัวตามโรงพยาบาล 19 แห่ง โดยโรงพยาบาลตำรวจเป็นสถานที่รับผู้บาดเจ็บเข้ารับรักษาตัวมากที่สุดจากเหตุการณ์ระเบิดดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ขณะเกิดเหตุแรงระเบิดทำให้อาคารใกล้เคียงและบ้านเรือนเสียหายและที่เกิดเหตุอยู่ฝั่งตรงข้ามกับโรงพยาบาลตำรวจทำให้ผู้ป่วยตื่นตระหนกกับเหตุการณ์ดังกล่าวได้นำผู้บาดเจ็บจำนวนมากเข้ามาพร้อมกันที่ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ ขณะที่ผู้วิจัยได้รับหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการเหตุการณ์กำกับดูแลรับมือกับอุบัติเหตุภัยหมู่ตามแบบแผนที่ศึกษาทำให้รับมือกับสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพซึ่งทางโรงพยาบาลจะต้องเตรียมพร้อมที่จะตอบสนองทันทีต่อเหตุการณ์เนื่องจากในปัจจุบันเหตุการณ์ภาวะฉุกเฉินที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นบ่อยครั้งขึ้น และมีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การเกิดอัคคีภัยในตึกสูง ตึกอาคารถล่ม การก่อจลาจล

การก่อวินาศกรรม วัตถุอันตรายและสารเคมี เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องค้นหาแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์ การบัญชาการเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการด้านการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

ด้วยเหตุที่ผู้วิจัย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ดังกล่าวนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อถอดบทเรียน ศึกษาปัจจัยความสำเร็จเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนการบัญชาการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการเหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยศึกษาจากหน่วยงานหลักโรงพยาบาลตำรวจ สถาบันการแพทย์ และอุบัติเหตุ กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข (การพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Care System: ECS) และหน่วยงานด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน
2. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้บัญชาเหตุการณ์ด้านการแพทย์เหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณ
 - ส่วนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินจำนวน 5 ท่าน
3. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้เน้นการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อถอดบทเรียน ศึกษาปัจจัยความสำเร็จ นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินที่เป็นรูปธรรม กรณีศึกษา: เหตุระเบิดศาลพระพรหมเอราวัณของโรงพยาบาลตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสืบค้นเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง แหล่งข้อมูลจากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ แหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (secondary data) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ จากประสบการณ์ตรง (Fist-hand experience) ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นข้อมูล ปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) มาใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ประกอบกับการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค ในประเด็นแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

3. การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะใช้การพรรณนาให้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาพรวมการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยความถี่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยโยงไปถึงแนวคิดทฤษฎีเพื่อให้ความหมายแก่ข้อมูลที่ได้ หลังจากนั้นจึงทำการสร้างข้อสรุปในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน

ผลการวิจัย

การบัญชาการเหตุการณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสั่งการ ควบคุม และประสานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน และเป็นระบบปฏิบัติการในการระดมทรัพยากรไปยังที่เกิดเหตุ เพื่อให้สามารถปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดลอมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ โดยให้ทุกส่วนราชการ หน่วยงาน และภาคเอกชนใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์เป็นระบบมาตรฐานของประเทศในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินของโรงพยาบาลตำรวจ ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาและอุปสรรค ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่าการรับแจ้งเหตุ ศูนย์สื่อสารสั่งการยังขาดอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพที่เพียงพอต่อการเผชิญเหตุ

ประกอบกับเจ้าหน้าที่ที่ขึ้นปฏิบัติงานในบางช่วงมีไม่เพียงพอนอกจากนี้ในการประสานงานระหว่างปฏิบัติงานบางครั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไปโดยไม่มีการขอความเห็นหรือคำปรึกษาในกรณีเป็นภาวะฉุกเฉินที่มีมวลชนจำนวนมากจึงต้องรีบตัดสินใจดำเนินการให้ทันท่วงที สำหรับการส่งกำลังสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกนั้นในบางเหตุการณ์เกิดความล่าช้าเนื่องด้วยปัญหาด้านปริมาณเจ้าหน้าที่เครื่องมือแพทย์ อาจจะมีไม่เพียงพอ และการนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลก็เกิดปัญหาด้านการจราจรส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บไปยังโรงพยาบาล ส่วนปัญหาสุดท้าย คือปัญหาด้านการรายงานเหตุการณ์เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ การจดบันทึก การลำดับ และการสรุปเหตุการณ์ ในการปฏิบัติงานยังขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ข้อมูลอาจจะตกหล่นหรือคลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

2. การศึกษาปัจจัยความสำเร็จ พบว่าปัจจัยความสำเร็จเกิดจากการสร้างระบบบริหารจัดการด้านการเตรียมความพร้อมด้านการแพทย์ที่มีเอกภาพ ประสิทธิภาพ และทันท่วงทีในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการพัฒนาระบบดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินก่อนถึงโรงพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ การจัดตั้งและพัฒนาโครงสร้าง กฎหมาย ระเบียบ มาตรการ โครงสร้าง กลไกการสั่งการประสานงาน เชื่อมโยงบูรณาการหน่วยงาน สอดรับกับการจัดการภาวะฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ การจัดการรูปแบบโครงสร้างบทบาทอำนาจหน้าที่และการประสานงานที่เกี่ยวข้องกันอย่างชัดเจน

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนา ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่าแนวทางการพัฒนาที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ คือ การพัฒนาศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉินแห่งชาติ ระบบการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินก่อนถึงโรงพยาบาล ระบบการส่งต่อฉุกเฉินจากโรงพยาบาลหนึ่งไปสู่อีกโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงสุด หน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินที่มีสมรรถนะสูงและเคลื่อนที่เร็วด้านการแพทย์ การแยกศูนย์สั่งการและอำนวยความสะดวกด้านการแพทย์ ให้มีความชัดเจน การแยกบริการผู้ป่วยฉุกเฉินกับผู้ป่วยนอกเวลาออกจากกันให้ชัดเจน ระบบสารสนเทศเชื่อมต่อกันเป็นระบบปึกค้ำทั้งระบบ และแผนพัฒนากำลังคนระยะ 10 ปี เพื่อให้เกิดความเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารจัดการเหตุการณ์ด้านการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินควรบูรณาการระบบให้เชื่อมโยง และครอบคลุมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ควรพัฒนากลไกการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ร่วมกับภาคีเครือข่ายปฏิบัติการทางการแพทย์อย่างเป็นองค์รวม และมีแนวทางการปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ

3. ควรพัฒนาให้สามารถจัดการภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ลดอัตราการเสียชีวิต และภาวะทุพพลภาพที่เกิดจากภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ควรเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล ระบบจัดการข้อมูล และการติดตามประเมินสถานการณ์ที่รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน ถูกต้องเหมาะสม เชื่อถือได้ เพื่อให้มีระบบแจ้งเตือน และเฝ้าระวังที่สนับสนุนการตัดสินใจจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบจัดการข้อมูล และการติดตามประเมินสถานการณ์ให้มีประสิทธิภาพในระดับสากล

6. ควรเร่งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านการแพทย์ และทีมปฏิบัติการเฉพาะกิจให้มีมาตรฐานเพื่อรองรับการปฏิบัติการด้านการแพทย์ในภาวะปกติ และภาวะฉุกเฉินได้อย่างพอเพียง

7. ควรมีแผนแม่บทในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรด้านการแพทย์ และทีมปฏิบัติการเฉพาะกิจให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง